ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

PROSINEC 2011/LEDEN 2012

www.cechoaustralan.com

zvláštní vánoční vydání s přáním pf 2012

Generální konzulát České republiky:
500 Collins Street, Melbourne 3000,
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

POUR FÉLICITER

Novoročenka (PF, slangově Péefko – odvozeno z francouzského Pour féliciter – „pro štěstí“) je obvykle kartička s přáním do Nového roku. Původ a historie hromadného rozšíření novoročenek v českém prostředí jsou nejasné. Obvykle se uvádí, že významným popularizátorem novoročenek byl hrabě Karel Chotek z Chotkova a Vojnína (1783 - 1868, v letech 1826 - 1843 nejvyšší pražský purkrabí). S jeho jménem je údajně spojeno též pronikání zkratky PF, z francouzského "pour féliciter", do českého prostředí. Francouzština patřila na počátku 19. století k povinné výbavě nejvyšších společenských vrstev, francouzská inspirace není proto překvapující. Zajímavé však bezesporu je, že zkratka PF v českém prostředí zdomácněla a dodnes je text PF či POUR FÉLICITER téměř běžnou součástí českých novoročenek. Ve Francii se toto slovní spojení pro novoroční přání v současnosti nepoužívá. Historie českých novoročenek je však nejméně o několik století starší než novoročenky Karla Chotka. Bezpečně je doložena kovová novoročenka v podobě mince s německy psaným nápisem ZVM NEVEN IAHR, vyrobená v pražské mincovně, z roku 1606, jak uvádí wikipedie.
Významnými tvůrci novoročenek byli a jsou výtvarní umělci. Je pravděpodobně jejich zásluhou, že novoročenka nemá být pouze slovním sdělením, ale též uměleckým dílem, které má potěšit a často též pobavit. Všeobecné rozšíření novoročenek je spojeno se sériovou výrobou zejména tištěných papírových přání a v poslední době též stále oblíbenějšími elektronicky rozesílanými novoročenkami. Novoročenky si dodnes uchovávají charakter důvěrného osobního sdělení.

Rok se s rokem sešel, a je tu čas Vánočního čísla Čechoaustralana. Tvůrčím záměrem je vytvořit pokaždé jakousi *„novoročenku“* pro všechny věrné čtenáře a autory našeho časopisu.

Co se *důvěrného osobního sdělení* týče, musím se trochu rozepsat. K vydávání časopisu nestačí jen umět psát a hezky vše poskládat. Každý časopis dělá zajímavým a populárním především shromáždění kvalitních, - moudrých i zábavných autorů, kteří dokážou zaujmout a získat pár chvil drahocenného času našeho dnes většinou uspěchaného, událostmi nabitého každodenního života. Mne osobně články v Čechoaustralanu baví, a doufám, že podobně se líbí našim čtenářů; že jsou inspirací k činu i zamyšlení, že jsou zdrojem něčeho nového, něčeho vzrušujícího. Přiznávám, že při jejich zařazování vybírám to, s čím cítím souznění, ale mnohdy i to, co činí časopis v tom správném slova smyslu kontroverzním, třeba i to, s čím nemusíme souhlasit. Snažím se hledat náboje, které dodají nezbytnou jiskru, otiskuji autory z celého světa, vybírám obrazová doplnění, o kterých si myslím, že chytnou za srdce nejen mne, ale i ostatní. Motivem, který nás spojuje, bude vždy láska k rodné zemi a vděčnost k nové domovině za vlídné přijetí, ať už kdekoli ve světě. To je a zůstane společným jazykem všech krajanů. Články v Čechoaustralanovi jsou původní, přebírám pouze v krajním případě, kdy mám pocit, že obsah je tak silný, že je třeba jej šířit dál.

V příštím roce dojde k malé změně. Čechoaustralan bude exkluzivnější, bohatší na články, pestřejší, dojde k vylepšení jeho internetových stránek, které budou pravidelně doplňovány o nový obsah. Pro mnohé čtenáře je snazší číst časopis na internetu, jiní mají stále rádi tištěné vydání, které je pravda pěkné na dotek, ale drahé…

Od příštího roku bude Čechoaustralan podobně jako například Český dialog vycházet ve vydáních Podzim, Zima, Jaro, Léto (- australský sled). Pro pravidelné předplatitele to znamená, že všichni ti, kteří zaplatili za rok 2011, dostanou výtisky Čechoaustralana 2012 zdarma. Případné laskavé dotace příznivců časopisu jsou ovšem vřele vítány. Předplatné 40 dolarů se vztahuje na nové zájemce o zasílání tištěného listu.

Rok, který leží před námi, bude zdá se náročný svými výzvami pro každého z nás. Přeji proto všem šťastnou plavbu jeho bouřlivými vodami, s nadějí v srdci, že máme-li zdraví a lásku, ostatní bude následovat. O zdraví a o lásku nepřestávejme nikdy pečovat.

To nám připomene i vánoční číslo, kterému nemůže chybět vánoční tématika. Zařazeno je velké množství vánoční „stravy“, ale soudím, že každý pohled je jiný, každý svým způsobem jinak obohacuje a připomíná hodnoty, které Vánoce připomínat mají. V něčem jsou si vánoční vzpomínky důvěrně podobné, jsou to vzpomínky každého z nás, intimní vzpomínky od stromečků našich vlastních životů, jiné vzpomínky jsou zcela výjimečné, každá jinak, a strhující svým nenapodobitelným osobním prožitkem.

Dovolím si v tomto „novoročenkovém“ vydání, které jsem strojila s radostí, s jakou se strojí vánoční strom, připojit při každém zavěšení jeho ozdoby tentokrát pár moderátorských slov o jednotlivých autorech. Vánoční vstupy uvádím jako první, společně s poděkováním všem přispěvatelům Čechoaustralana, kteří se již léta s nadšením a bezplatně zasluhují o vycházení tohoto časopisu.

Že „Těšení“ melbournské krajanky Vlasty Šustkové a „Nejdražší dárky“ pražského autora Luďka Ťopky mají své místo na prvních stránkách vydání, o tom nemůže být pochyb. Pokaždé se snažím o určitou smysluplnou plynulost, návaznost článků, do které tentokrát patří i vánoční „kázání“ Petera Žaloudka z Rakouska a vzpomínka mé kolegyně Evy Střížovské, šéfredaktorky Českého dialogu na Vánoce u protinožců. Vánoce dvou spisovatelek a básnířek, Čechoaustralanek – Hany Gerzanicové a Boženy Šamánkové jsou tak dojemné, že mne inspirovaly k vlastním veršům „Otisky Vánoc“.

Kéž se i Vaše letošní Vánoce zařadí k těm věčným otiskům ve Vašich srdcích,

Barbara Semenov

Konzulát Slovenskej republiky:
78 Gardenvale Road, Elsternwick 3185
Tel: 03 9596 2529, Email: mmarkus@ozemail.com.au

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ 2011/12

3

TĚŠENÍ

Vlasta Šustková

Kolikrát se člověk v životě na něco těší? Na maličkost nebo velkou změnu? Dárek či setkání? Příjezd a nebo odjezd?

Děcka se těší odmala téměř na všechno - už půjdu do školy, už dostanu novou tašku, hru, budeme si hrát na pláži, pojedu za babičkou. Ti větší mají smysl víc pro sport - táta nás vezme lyžovat, budu hrát v týmu opravdový fotbal, dostanu velké kolo, surfovací prkno, mobil. S děvčaty je to většinou jinak, ta se zase těší na taneční, nové šaty, na prodlouženou, na dopis od kamarádky nebo dokonce od zbožňovaného kamaráda.

A pak přijde skutečný život a těšení začne trochu couvat. Pokud děláš to, co tě baví, můžeš se nakonec těšit i na práci. Možná. Asi to nebude loupání brambor nebo žehlení, i když znám i takové výjimky. Někdo přece vášnivě rád vaří nebo zahradničí a znala jsem i bratrovy kamarády – horníky, co myli rádi nádobí! Kontrast dokonalé očisty talířů a ruce pohroužené do teplé vody jim dělal blažené potěšení v porovnání s nesmytelným mastným mourem na jejich kůži po vyfárání ze šachty. Tedy ta potěcha, že je doma v polici zase všechno pěkné a čisté, jim stála za tu snahu.

I my se většinou snažíme o něco pěkného pro tu radostnou potěchu. Připravujeme třeba oslavy narozenin s dárky a hostinou. Přitom dáme celý dům pěkně do pořádku pro radost sobě, ale hlavně těm, kteří přijdou s námi slavit, nebo kteří budou oslavováni. Pro potěšení sváteční se dříve dvakrát do roka veleuklízelo, aby se dokonale oslavily svátky vánoční a velikonoční. Už jsme se to trochu odnaučili, abychom prouklízeli celý týden před svátky a pak se schváceně odevzdali vánoční nostalgii. Ani to ukrutné těšení se na dárky nás tak nedrží. Spíše se těšíme na pohled pod stromeček, kde zazáří oči drobotiny, strefíme-li se dárečkem do černého. Ale přece. Těšíme se, že si zopakujeme koledy, že zase zavoní vanilkové rohlíčky, že se sejde rodina a přivede dorůstající zdravé caparty.

Těšíme se, že jsme se dočkali dalších vánoc. A ti, kteří nosí v srdci víru, se těší na narození Ježíška. Pohled na tichou něhu a nevinnost jeho matky Marie a na líbeznou bezbrannost jejího božského děťátka vídaný v kostelích a na vánočních pozdravech naplňují nás tklivou pokorou až kajícností, ale i větší horlivostí k hlubší víře a tedy i k větší službě svým bližním. I to patří k těšení. Přichází nakrátko doba, kdy dovolíme promluvit v našem srdci tomu lepšímu hlasu. Hlasu nesobeckosti, ochoty a tolerance. Tu dobu nám přinášejí Vánoce.

V Austrálii se těší trochu jinak. Je to doba většího hlaholu v zahradách kolem rožňů, a na plážích u beden s chlazeným pitím. A také se zpěvem koled v parcích, na trávnících u škol nebo v letním divadle ve městě.

Ale kdo s českým srdcem by nevzpomněl na neodolatelný zpěv koled, znějících z každého chrámu nebo kostelíka zavátého sněhem? A pak v slavný Štědrý den vánoční, kdo by se rád neponořil do velebnosti Rybovy mše či slavného chorálu, vroucně zpívaného v písni *Narodil se Kristus Pán*…

Proto přeji všem těm, kteří se těší na Vánoce s blízkými v Čechách, aby jim napadly ty oslnivě bílé (a přitom nezpůsobily kalamitu), aby se potěšili v srdci, ale taky tradičním vánočním stolem Štědrého dne včetně smaženého kapříka, vánočky a čaje s rumem. Dárečky budou jistě, ale někdy to těšení se je dárkem největším. A nám, co zůstanou o Vánocích v zemi protinožců, přeji potěšení s těmi nejmenšími, ale i s velkými, kteří se v duchu alespoň na krátkou chvíli těmi malými stanou. Ano, těšíme se na čistou radost chvíle vánoční s pokojem a dobrou vůlí v nitru. Snad nám vydrží alespoň na pár týdnů do nového roku a nenecháme se ji vzít omšelou všedností denních povinností a negativních zpráv. Jistě je správné soucítit s neštěstím a uznávat i jiná vyznání a svátky.

Každá země má ty své, přejme tedy sobě i jim všeobecný respekt. Tato naše země australská, druhá vlast po té české, kde jsme se většinou narodili, má stejnou vánoční tradici s námi. Přejme si tedy, abychom se mohli ještě dlouho a v klidu těšit na naše česko-australské mírumilovné Vánoce.

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

NEJDRAŽŠÍ DÁRKY

Luděk Ťopka

Nechci zde v žádném případě vzbuzovat soucit proto, že se mi stalo to, co čeká všechny manžele. Nikdo nepředpokládá, že by měl to štěstí jako ti bájní Filemon a Baucis, kteří milostí bohů zůstali spolu na věky, ale ztráta životního partnera jistě zasáhne a zdrtí každého.

Mne to potkalo letos v červnu, kdy mne po bezmála šedesáti letech společného života opustila moje drahá žena Lenka. Chci jen otevřít otázku, na niž nenacházím odpověď, pokud odmítám pouhou hru náhody.

Letos, stejně jako v minulých letech přišel 26. srpen, den mého svátku, či chcete-li jmenin. Rána, kterou mi na duši způsobil odchod mé manželky, se ani po třech měsících ještě zdaleka nezahojila, a tak bych si byl to datum ani neuvědomil, nebýt blahopřejné korespondence od příbuzenstva a dárků od dětí, jichž se mi dostalo ve větší míře než jindy. Jistěže mne všechny, zejména při mém smutku, dodaly trochu síly, ale všechno zastínila událost, kterou bych byl nikdy nečekal.

To ráno jsem si bral ze skříně čistou košili, když mne náhle, zcela bez jakéhokoliv důvodu, cosi přimělo otevřít sousední manželčinu skříň s jejími zimními věcmi. Poprvé po onom černém sedmém červnu jsem tak vnikl do jejího výsostného prostoru a s leknutím uskočil, když se mi k nohám vysypala náruč klobouků, svetrů, šál a rukavic. Na polici zůstala ležet jen čepice z polární lišky a před ní láhev *Porto Royal* s ozdobnou visačkou na hrdle: *Luďkovi k svátku 2011, Lenka.*

Zasažen takovou vlnou dojetí a s očima plnýma slz, zůstal jsem snad celou minutu stát, než jsem se odvážil zvednout ruku a přitisknout ten nečekaný, ale tím dražší dárek na srdce.

Když jsem se trochu vzpamatoval, postavil jsem ho do baru na čestné místo, aby tam zůstal netknutý i s tím posledním věnováním až do doby, kdy i já nastoupím poslední cestu z tohoto krásného, ale lidmi tak mučeného světa. Dlouho jsem pak nemohl v noci usnout a pořád přemýšlel, co mne asi ponouklo, abych u té skříně otočil klíčkem právě šestadvacátého srpna.

O podobných zážitcích se dočteme nebo doslechneme co chvíli, a dohadech o vysvětlení rovněž, ale když se to přihodí nám, jsme zmateni. Věřící lidé si vyloží tyto jevy snadno – existuje přece posmrtný život a za jistých okolností i duchovní spojení mrtvých se živými. Podobně, i když ne přes víru v Boha, to vidí i okultisté při komunikaci se záhrobím a psychotronici, kteří na tom dokonce zakládají svou činnost při vyhledávání nezvěstných osob. Realisté, materialisté a někteří vědci to popírají a přičítají pouhé náhodě. Nevěří ani na hlasy, nebo pokyny z „onoho světa", ani na telepatii mezi živými (což je ovšem zase jiná disciplina).

Je tedy jen na nás, do které skupiny patříme, či do níž se počítáme, abychom si o tom pomyslili své. Jenže já, jakkoliv mezi materialisty nepatřím, váhám s vysvětlením, zda to byl jen vliv mého vlastního podvědomí či skutečný impuls, pokyn z „onoho světa". Náhodu ale rozhodně odmítám. S náhodami jsem se za svého života setkal tolikrát, že si dovoluji tvrdit, že je bezpečně poznám po citu, chuti i pachu, a tak by mne zajímalo, zda snad někdo ze čtenářů zažil něco podobného.

To ale ještě není všechno. To dojemné překvapení totiž nezůstalo samo, i když podruhé už nebylo nevysvětlitelné.

Když se už koncem října objevily na všech nárožích, sloupech a hlavně v obchodech první vánoční reklamy, připomněly mi Lenčino přání darovat všechny její věci dobročinným organizacím. Jenže pořád mělo něco jiného přednost, a tak jsem si to definitivně předsevzal o svátku zesnulých, když jsem kladl na rodinný hrob věnec a zapaloval svíčky.

A protože mám takové duševní postižení, že musím dělat věci hned, jak mne napadnou, jinak bych na ně zapomněl pro množství jiných, začal jsem s tím hned. Věděl jsem, že na to praskne celý den, protože moje drahá, ač neměla nic na sebe, naplnila tím dvě skříně, půl šatny a celý velký stojan s obuví. A tak jsem, sledujíc toho, ráno vstal už po šesté hodině, naštěstí bylo už po změně času na zimní, takže to tak nebolelo, a otevřel první pokladnici plnou kabátů a kožichů. Bylo mi na jedné straně smutno, že věci, které jsem jí kupoval s láskou, a z kterých se těšila, bude užívat někdo cizí, ale na druhé straně zase utěšovalo, že to bude jistě někdo potřebný.

Na stole i obou postelích už se vršily kožichy a hromada kabátů, když přišla na řadu druhá, dosud nedotčená skříň. Sotva jsem opatrně vytáhl první štůsek pečlivě složeného prádla, padl mi pohled na za ním ukrytý předmět ve vánočním obalu. V první chvíli mne napadlo, že to je některý z loňských dárků, který dosud žena neotevřela, ale když jsem ho po chvilce držel v ruce, zavalila mne druhá, ještě mohutnější tsunami citů než v srpnu, a já na tom balíčku jen stěží přečetl:

Luďku, já vím, že o těchto Vánocích už s Tebou nebudu, tak Ti alespoň zanechávám svůj poslední dárek. Užij si ho ve zdraví a vždy, když ho použiješ, vzpomeň si na mne a všechno pěkné, co jsme spolu prožili. S Bohem a na shledanou (ale nespěchej), Tvoje Lenka.

Snad ani nemusím dodávat, že jsem už na pokračování v té smutné likvidaci neměl ani pomyšlení a přinutil jsem se k tomu až druhý den. Jak jsem ty pozůstatky bral do rukou, s každým jsem se v duchu loučil a děsil se z pomyšlení na nadcházející a tak nečekaně smutné Vánoce dvoutisícího jedenáctého L. P. Jen jedna věc mi snad dá sílu je překonat – že láska je věčná a sahá až za hrob, a to oběma směry!

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky:
47 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1516, Fax: 02 6290 1755

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ 2011/12
5

*Začátkem října jsem se v Praze zúčastnila senátní konference **MIGRACE A ČESKÁ SPOLEČNOST**. O jejím průběhu přehledně informuje v následujícím článku ředitel zahraničního vysílání Českého rozhlasu Miroslav Krupička. Připojuji také svůj referát z této konference, která měla celkem početné krajanské zastoupení. Krajanům z různých koutů světa zněla má slova důvěrně známým tónem.*

Senátní konference poukázala na problémy migrace i emigrace

Miroslav Krupička

3. - 4. října se v Senátu z iniciativy předsedy stálé komise pro krajany senátora Tomáše Grulicha uskutečnila konference Migrace a česká společnost. Šlo o první pokus shrnout problémy související s migrací (příchodu nových migrantů do ČR) a emigrací (odchodu ze země).
Senátor T. Grulich v úvodu konference připomněl, že otázka migrace a emigrace má určitý společný jmenovatel, tedy příchod do země a odchod z ní, proto se pokusil tato dvě témata spojit. Uvedl případ Švýcarska, kde existuje Úřad pro migraci, který řeší jak záležitosti migrantů a jejich zapojení do švýcarské společnosti, tak záležitosti Švýcarů, žijících mimo území Švýcarska. V otázce migrace se podle Grulicha nemá Česká republika za co stydět, co do počtu migrantů a udělených azylů ČR nijak nevybočuje z evropského průměru. Problému migrace se věnuje několik státních i nestátních úřadů. Faktem je, že komunikace mezi nimi často vázne.
Podobné je to v otázce emigrace, resp. Čechů v zahraničí. Jediným specializovaným orgánem pro tyto otázky je pracoviště zmocněnce ministerstva zahraničí pro krajany. Problematiku řeší i jiné úřady státní správy, např. ministerstvo vnitra, ministerstvo práce aj., avšak neexistuje mezi nimi koordinace. Jedním z možných řešení je nově koncipovat meziresortní nebo specializované pracoviště, které by tyto otázky zastřešilo a mělo by i servisní funkci. Některé evropské země mají pro tento účel specializované státní instituce, jiné ne.
S diskusními příspěvky k migraci vystoupili předseda zahraničního výboru Poslanecké sněmovny David Vodrážka, ředitel odboru azylové a migrační politiky ministerstva vnitra Tomáš Haišman a vedoucí odboru sociálních služeb města Plzně Alena Hynková. Problematice Čechů v zahraničí se věnovali náměstek ministra zahraničí Tomáš Dub a zmocněnec ministerstva zahraničí pro krajany Stanislav Kázecký. Ten představil novou koncepci zahraniční politiky ve vztahu ke krajanům, v níž je podle jeho slov kladen důraz nejen na krajany předlistopadové, ale i na nové české migranty v zahraničí. Podnikatel Martin Jan Stránský se ve svém vystoupení zabýval národní identitou: Ta podle něj českému národu chybí a lze ji znovu nabýt mj. skrze Čechy v zahraničí.
Se zajímavým příspěvkem vystoupil etnolog Stanislav Brouček, který ve svém referátu poukázal na 6 oblastí, v nichž dochází k reflexi migrace, např. v politice, v exekutivě a v médiích. Současná migrace je podle Broučka produktem globalizace. Ti, kdo odcházejí z ČR, tak činí dobrovolně a stát se o ně nestará. I tito lidé ovšem mají zájem o kulturní a profesní spojení s ČR, což by měl stát reflektovat. Důkazem zájmu mladých českých migrantů v zahraničí je např. projekt Českých škol bez hranic. Jak škola bez hranic funguje v Paříži a Drážďanech, představily Iva Ribaille a Šárka Atzenbeck.
V úterý 4. října patřila konference zahraničním Čechům. Zástupci různých spolků a komunit informovali o situaci ve svých státech – v Chorvatsku, Švédsku, Rakousku, Švýcarsku, Austrálii, Británii, na Slovensku a na Ukrajině. Ve svých vystoupeních hovořili zejména o perspektivách udržení krajanských komunit a o tom, jak přitáhnout k práci mladší generaci, což se ne vždy daří.
V závěrečné diskusi vystoupil člen Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů a organizátor krajanských setkání Oldřich Černý z Ženevy a poukázal na to, že krajané mají zájem o kontakty a pěstování dobrých vztahů s ČR, ale nemají partnera. Krajanská komise Senátu odvádí velký kus práce, ale nemá exekutivní pravomoci. Adekvátním pracovištěm není ani úřad zmocněnce na ministerstvu zahraničí. Podle něj to není otázka peněz, ale především vůle.
Organizátor konference senátor Tomáš Grulich s potřebou vytvoření koordinačního orgánu pro otázky zahraničních Čechů vyslovil souhlas. Připomněl, že řada věcí je v běhu, např. dlouho diskutovaný zákon o korespondenční volbě, po které zahraniční Češi volají. Znovu zdůraznil, že Češi v zahraničí jsou velmi rozrůzněni a je třeba reagovat na potřeby starší generace předlistopadových krajanů i nových českých migrantů. Jako důkaz toho, že téma Čechů v zahraničí není okrajové, uvedl zaštítění konference premiérem Petrem Nečasem. Jak zaznělo na závěrečné tiskové konferenci, z jednání nevyplynul jednoznačný závěr, dotčené a zúčastněné instituce setrvávají na svých pozicích.
Z konference bude vydán sborník.
www.krajane.radio.cz

Proces migrace, jak jsem jej poznala během svého života

Barbara Semenov

Vážené dámy, vážení pánové!

Již druhý den zde hovoříme o nesmírně obsáhlém tématu migrace. A já si v této souvislosti vzpomínám na nádhernou scénu z filmu Jamese Camerona „Titanic“, kdy stoletá Rose, přeživší před mnoha a mnoha lety zkázu lodi, naslouchá odbornému rozboru experta, jak se loď obrátila, zlomila a potopila. – „Ano, tak nějak to bylo“, říká na to stará dáma, „ – jen *žilo* se to trošku jinak.“

Podobně tak s migrací. Prožijeme-li emigraci a imigraci na vlastní kůži, jak mi dají jistě mnozí dnes zde přítomní za pravdu, – je to „trošku jinak“. Mám na mysli především migraci, která se vztahuje na stále majoritní část dvou milionů zahraničních Čechů. Českých emigrantů, v jejichž případě se jednalo o emigraci tehdy bez možnosti návratu, emigraci poznamenanou strachem a obavami z neznáma a riskantní budoucnosti, provázenou často bolestí ze ztráty zázemí, rodiny a přátel, - a to je potom prožitek nepopsatelný, traumatizující; a pouze po letech v imigraci se mění v prožitek očistný, tak jak to již v roce 1955 vyjádřil básník - Čechoaustralan píšící pod pseudonymem Benedikt:-

Zpívám o Austrálii píseň krásy a přece píseň smutku,
zpívám o zemi, obklopené hvězdami a mořem - - -
Vítr zpívá se mnou vlnami pobřeží píseň krásy,
přece píseň smutku,
kolik ještě odlivů, nadějí a přílivů bolů.

Zpívám o Tobě, země pod Jižním Křížem,
jež dala jsi mi volnost, svobodu a lásku,
chleba mi dáváš a víru ve svobodného člověka
--- a vidíš…
já stále, i bez okov – jsem nespokojen!

Ale to nebude nevěra, ani zrada, ani křivda,
až jednoho bílého rána Tebe opustím,
abych na Tebe vzpomínal s touhou a steskem
a zpíval o Tobě píseň krásy a přece smutku
o Tobě, země, obklopená hvězdami a mořem,
o Tobě, země, jež naučila jsi mne ještě horoucněji
můj domov milovat!

- rozpolcenost mezi dvěma domovy, tak jak ji prožíváme dodnes, je, byla a bude jedním ze syndromů migrace.

Procesů emigrace, imigrace a reemigrace jsem si za svůj život užila víc než dost, jejich obvyklými - ne příliš důstojnými etapami – jsem prošla vlastně pětkrát, než jsem se dopracovala svého současného čechoaustralského statusu.

Před třiceti lety jsem opustila privilegované místo redaktorky Televizních novin a zařadila se do nekonečně dlouhé fronty na Potsdamer Straße spolu s Afričany a Poláky, abych trpělivě čekala na politický azyl v Západním Berlíně. Byla jsem mladá, plná ideálů a odvahy. Ta mne posunovala dál. S německým azylem v ruce jsem po dvou letech prožitých v Západním Berlíně požádala o imigrační povolení do Spojených států. Následovala další čekání, fronty, výslechy - tentokrát na amerických zastupitelstvích, nechyběly detektory lži, psychologické testy a tisíce vyplněných formulářů. Pak už to byla Havaj. Tedy doslova. První roky v Americe byly vlastně roky integrace v Polynésii – na tichomořském ostrově Oahu v Honolulu. Abych nepřišla o zážitky pravých amerických přistěhovalců, přesunula jsem se po dalších dvou letech na kontinent a postupně prožívala nové, dramaticky odlišné adaptace v newyorském i texaském prostředí, žila jsem v Houstonu a v Denveru, v Portlandu i v Salt Lake City… Poté mne, Američanku z Vysočan, našel ve Skalistých horách Colorada Australan - původně z Holešovic, a tak jsem se provdala na další kontinent. Na stání v imigračních frontách s přivandrovalci do Austrálie to však opět nic neměnilo. Fronty cizinců byly ostatně i na českých úřadech, kam jsem spěchala po návratu do svobodné vlasti po sedmnáctém listopadu 1989.

Tohle kolečko bych tedy ve zkratce – i když se *žilo* často hodně dlouho – mohla pro účely dojmů z vlastních migrací shrnout oceněním všech zemí, protože mi všechny skutečně otevřely - obrazně řečeno - svoji náruč a daly mi veškeré předpoklady a šanci prožít zajímavý a naplňující život.

Němci byli k nově příchozím nejštědřejší. Na základě dřívějších válečných provinění poskytovali politickým uprchlíkům velkou podporu v podobě ubytování, sociálních výhod, zdravotního zabezpečení i pracovních nabídek – i když samozřejmě hluboko pod mým původním uplatněním, doktorát z Karlovy univerzity nikoho nezajímal. V Německu slyšeli spíš na východní přízvuk, který člověka zařadil automaticky do kategorie“auslanderů”, - a v té se mi vůbec nelíbilo.

V Americe to bylo naopak, nadšení z cizího přízvuku bylo až přehnané. Stačilo utrousit slovo a už tu byla ona zvídavá fráze, která tam nepřestane našince provázet do konce života – “Where is your accent from? – Odkud je ten přízvuk?” V Americe je každý odněkud, a proto zde neexistují evropské předsudky, že nejste-li domácí, nemůžete být tak úplně rovnocenný. Amerika byla vždy o tom, že kdo přišel a uměl, dostal šanci a většinou to, jak se říká, “mejkoval”, a dokonce úspěšně. A také se integroval pod vlivem velkého národa s takovou intenzitou, že stopy po předchozí národní příslušnosti slábly, aniž si to častokrát v procesu integrace stačil kdo uvědomit.

Austrálie je k imigrantům nejpříznivější – je bez předsudků i bez falešného nadšení. Nad množstvím cizích přízvuků, akcentů a dialektů se vůbec nepozastavuje. Nesnaží se imigranty předělávat k obrazu svému. A přístup – "Umíš – ukaž, dokaž – a budeš oceněn" je tady tajemstvím celé australské bonanzy.

Každý Australan vlastně do Austrálie imigroval, samozřejmě s výjimkou původního obyvatelstva - aboridžinců. V procesu australské imigrace se muselo dít něco velmi neobyčejného, když se z původní trestanecké kolonie dokázala Austrálie vypracovat mezi ty nejsvobodnější demokracie světa. A já bych si dokonce dovolila říci, že je dodnes příkladnou zemí v migrační politice, která je stále více a více složitější a komplikovanější díky všem známým a celosvětově neustále diskutovaným (a diskutabilním) faktorům.

Austrálii se říká "melting pot of nations" – kotel národností. Je to ale kotlík velmi chutný, kam se dnes přidává imigrantů toliko jako koření. Není to žádný "stokrát dobrý dort". Zejména čtyřmilionové Melbourne, kde žiji už třiadvacet let, je chvalně známé svojí etnicitou. Celkem spokojeně se zde mísí a integrují opravdu velké národnostní skupiny, mezi největší etnické komunity v Melbourne patří italská, řecká, vietnamská, čínská, indická, malajská, německá a polská. Všechna etnika dodávají výrazné podoby a příchutě tomuto kosmopolitnímu, leč přesto stále australskému městu. Starousedlíci – tedy ti, jejichž rody se usadily v Austrálii před pouhými dvě stě lety – by si dnes nedovedli bez národních etnik život ve své zemi ani představit. Na druhé straně, všichni ti dříve či později příchozí Řekové, Italové, Vietnamci, Číňané, Indové, Němci jsou dnes dokonale australští, ale s tím, že si tradice své původní země nejen uchovávají, ale předávají je z generace na generaci. To je hezky zobrazeno například v australském filmu „Looking for Alibrandi" o typické současné australské mladé generaci – v tomto případě s kořeny v italské komunitě.

Jak je toto pozitivní prolínání kultur a národností možné? Základem, tak jako u všeho ostatního, je v prvé řadě osvěta. Australanům díky systematickému vzdělávání, informacím a výchově národa nepřipadne nic zvláštního či neobvyklého na jejich různonárodnosti, nikdo se nepozastavuje nejen nad přízvukem, ale ani nad barvou pleti či odlišnými zvyky svých spoluobčanů. Vzpomínám si na fotografii své dcery se skupinou asi dvanácti kamarádek z její dost prestižní střední školy Melbourne Girls Grammar School, - mezi děvčaty v modrobílých školních uniformách byla jediná světlé pleti. Známí v České republice se mne ptali, zda chodila do školy v Singapuru.

V australské společnosti, o které nelze v žádném případě tvrdit, že není diskriminační, není přípustné, aby někdo vyslovil veřejně rasistický postoj. Je známý hloupý hoax – internetový šprým, rozesílaný po celém světě, jak australští premiéři údajně vyzvali těžko přizpůsobivé Muslimy, aby táhli, odkud přišli. To si možná může myslet a přát leckdo, ale do nově myslícího světa tato myšlenka už nepatří a žádný z australských politiků by ji nevyslovil nahlas. Australané razí vlastně názor našeho největšího osvícence, emigranta Jana Amose Komenského, který kdysi velmi dávno hovořil s velkým úspěchem v anglickém parlamentu o budoucím světě, v němž by sbor vzdělaných mužů zabraňoval válce, šířil mír, vzdělanost a snášenlivost.

Samozřejmě, že musíme být ostražití. Hlídat si svoje území před těmi, kteří migrují a nemají přitom zájem o australský způsob života, o australské uspořádání společnosti, a kteří by mohli jakýmkoliv způsobem ohrozit její vyspělou demokracii. Jestliže jsem musela já a statisíce dalších imigrantů v nejrůznějších světových končinách trpělivě vyčkat na legální přijetí, platí to i pro ostatní, byť sebezoufalejší, i pro ty, kteří se stali obětí pašeráckých gangů. Bárky a lodě, které pravidelně dovážejí k australskému pobřeží ilegální migranty, musejí být odkázány do patřičných míst. Pro imigranty přijaté do země legálním postupem pak platí stejná pravidla jako pro ostatní občany; kódy chování a pořádek, který musí být střežen zákonem. Australská policie má na nepřizpůsobivé nové občany i fígl v podobě policistů rekrutovaných přímo z řad etnických komunit.

Naše konference se zabývá z velké části migrací novodobou, svobodným pohybem lidstva po současné zeměkouli, se kterým mohou mnozí nesouhlasit, ale který je přirozeným následkem vývoje světa a nelze tak před ním zavírat oči. Austrálie má dnes také své strategie, jak dále poutat vlastní občany – Australany, kteří ze země odcházejí.

Docílit rovnováhy potřebné k obapolnému úspěchu migrace je myslím přímo uměním, ke kterému je třeba důslednosti, odpovědnosti, poctivosti, vzdělanosti, snášenlivosti a všelidského porozumění.
To, že Austrálie bude s největší pravděpodobností za padesát let zemí čínskou, by mne nemuselo už zajímat. Přesto mě musí zajímat, zda bude i za padesát let dál zemí šťastnou, mírumilovnou a spokojenou, jako je v současnosti. Jako Čechoaustralanka aplikuji toto přání přirozeně i na svou vlast, do které se mohu po všech svých migračních peripetiích dnes o tolik moudřejší vracet a znovu se integrovat v její nové, svobodné a moderní podobě.

Konzulát České republiky,
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

O jásačích a upírech

Luděk Frýbort

Bolševik nás čtyřicet let strašil kapitalismem. Dneska vidíme, že měl pravdu.
(Jan Sladký: 21 let poté - Všem jásačům)

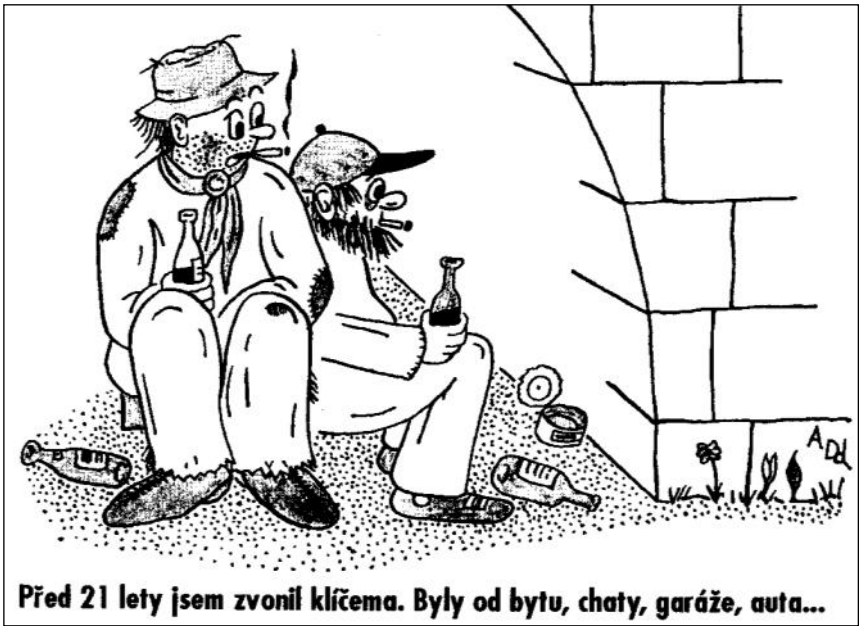

Internet je dobrý sluha, ale zlý pán; kdybych měl pročítat všechno, co mi doručí elektronický pošťák, nesměl bych buď jíst a spát, o psaní článků pro Neviditelného psíka nemluvě, nebo se z toho zbláznit. Někdy se ale mezi záplavou všech těch povedených či méně povedených legrácek, výzev, věštěb a nabádání najde text tak pozoruhodný, současný stav myslí tak názorně ilustrující, že by byl hřích jej nechat bez odezvy.
Nevím, kdo je ten člověk, z jehož pera vzešly věty, citované v záhlaví tohoto článku. Možná že duše prostá a naivní, zvonivší radostně klíči před těmi dnes už málem dvaadvaceti lety a věřící, že od nynějška tady bude blahobyt, obchody překypující zbožím, krásná auta a vůbec všechno, všecičko jako na tom kapitalistickém Západě. Zároveň že však zůstane zachováno ono příjemně zabzděné socialistické teplíčko, v němž netřeba se o nic starat a za nic nést zodpovědnost, ani za sebe sama ne. Bylo a snad i je dost takových, proč ne nadepsaný pan Sladký. Možná i bolševik - no, ne zrovna pravověrný, jako spíš cynik v komunistickém systému dobře zapelešený, s nevolí pozorující ten nadšený, klíči zvonící rej a myslící si – jen počkejte, vy reakcionářská bando. Však ono na vás dojde. A cítící se dnes na koni, protože aspoň dle jeho zdání došlo. Nebudu ale dále rozebírat jeho pohnutky a uvedu něco z vlastního životopisu.
Odešel jsem na kapitalistický Západ pouhých deset let před sametovým – nazvěme ten nedomrlý pokus laskavě - převratem, což mělo aspoň tu výhodu, že mi bylo dopřáno zažít reálný socialismus v jeho poslední, morálně i materiálně nejzchátralejší fázi. Sedal jsem pak v internátním jazykovém kurzu s houfem uprchlíků z různých zemí komunistického bloku, sleduje snahu mladého učitele uvést nás názornými příklady do tajů jazyka německého. "Co dělají nohy?" otázal se. "Chodí!" "Výborně! Co dělají ruce?" "Kradou," navrhl postarší žák. S chutí se všichni zasmáli, sám jsem se smál, pouze pan učitel se nesmál, nýbrž koukal jaksi zaraženě, jako by ten podařený vtip nemohl pochopit. Dnes, po dvaatřiceti letech… chtěl jsem napsat, že jej nechápu ani já, ale chápu jej až příliš dobře. A je mi trapně. Myslel jsem si tenkrát, jaký že nejsem odpůrce komunismu, byl jsem však zasažen jeho mravní nákazou také, a jak. Musel jsem se s ní ve svém novém okolí vyjímat dost zvláštně, ale bylo tak ohleduplné, že mi to nedávalo znát. Škoda, možná. Mohl jsem si dřív vytřepat z duše komunistického bacila, kdyby mi ho někdo býval omazal o nos.

Takoví jsme byli, my čerství uprchlíci z ráje, jehož zániku tak lituje pan (soudruh?) Sladký. Že švindlujeme, lžeme, křivými cestičkami si kus lepšího žvance pojistit hledíme, občas i krademe, není nám ale hanba, nýbrž se sami sobě vesele smějeme? No co. Takoví jsme. To z nás udělal bolševik. Stejně jsme se chechtávali, když bolševik zase utržil některou ze svých nesčetných ostud, něco zvrtačil, když to jeho plánované hospodářství mydlilo od bídy k nedostatku…
Co chcete, my za to nemůžeme, to oni. Ti tam nahoře. Páni. Aniž jsme si to uvědomovali, stávali se z nás otroci. Otrok je tvor, který za nic nenese zodpovědnost, který škodolibě pozoruje, jak se pánovi nic nedaří, a je-li výsledkem pánova vrtáctví i jeho vlastní bída, nadává a bezmocně se pošklebuje. Je to asi přirozené; tak patrně musí skončit každá společnost, dostane-li se do mlýna spasitelské ideologie. Ledaže do něj okolní národové spadly vlivem okolností a proti své vůli, kdežto Čechové si v posledních jakž takž svobodných volbách roku 1946 navlékli komunistický chomout sami a s vlasteneckou písní na rtech.
Ale nechám pro jednou historických reminiscencí. Co z toho nakonec vyplynulo, nebyl kapitalismus, jemuž nemůže přijít na jméno pan Sladký, nýbrž jeho postkomunistická zpotvořenina, plná podvodů, prolhanosti, korupce, zlodějen velkých, větších i úplně – zatím – největších. Opět se zaberu do vzpomínek: chodil jsem pražskými ulicemi onoho času, kdy se ve všech pádech skloňovala tržnost, kapitalismus bez přívlastků a takové věci, a nestačil jsem se divit. Na tomhle rohu nevábná hospoda, na tamtom zaprášený krám, a na dveřích cedule: Správa národního majetku… do dražby… 40,000.000 korun… Sákryš, říkal jsem si, přepočítávaje tu sumu na mně bližší měnu. Třeba nejsem nejlepší příklad, ale ani daleko zámožnější lidé u nás v Německu by si nemohli jen tak sáhnout do kapsy pro tři miliony marek; kde se vzali

tak třeskutí boháči v zemi, kde, jak sám dobře vím, býval obyčejem život od výplaty k výplatě? No, kde asi. Mezi bolševiky. Ne mezi těmi nejvyššími, jichž žalně vzpomíná pan Sladký, ti žili v uzavření své zlaté klece a na kotrmelec dějin se nestačili připravit. Spíš mezi bolševiky středního kalibru. Takovými, kteří včas zaklekli do startovních bloků, a když zazněl výstřel sametové pistole, vyrazili k posbírání milionů i miliard, co tehdy díky náskoku ekonomie před právem (jak zapomenout ten moudrý výrok) ležely na ulici. Ředitelé znárodněných fabrik s možností přetavit podnikový majetek ve zlaté cihly soukromého pokladu. Šéfové a šéfíčkové socialistického peněžnictví, bystře zjistivší, jaký roh hojnosti jim otevřelo poskytování nekrytých půjček. Předsedové JZD a šéfové Státních lesů. Nebo figury tak bezprostředně palec na národním majetku nedržící, zato zapojené do sítě vlivu a výhodných styků, estébáci, zlodějští oficíři – je pozoruhodné, jak se tato species udržela až do časů dnešních – a jiní takoví. Na druhé straně ne přímo komunisté, jen příživnický kal z komunistického bahna zrozený, veksláci a dohazovači, nacházevší svou hřivnu v prostředí všeobecného nedostatku. Takové byly začátky sametového kapitalismu, z takových rukou vyšel; i nelze se divit, že týmž směrem pokračuje, leda že dospěl od statisícových zlodějen k milardovým, a ještě není všem dnům konec.

Ti nemnozí dříči poctiví, kteří vzdorujíce nájezdům korupčníků a byrokratických mafií dokázali vlastní pílí a odříkáním vybudovat prosperující podniky, si nezasloužili, abyste je házel do téhož špinavého pytle s různými Dalíky a Řebíčky, vážený pane Sladký, nýbrž metál ze všech nejzáslužnější.

Umím být dost ostrý kritik pořádků v království českém, a mám také proč. Což mi nebrání, abych ocenil kladný vývoj, vyskytl-li se. Nevěřil jsem zraku svému, když jsem po létech exilu poprvé navštívil zemi českou: vše pokrýval čpavý, žlutošedý dým ze špatného uhlí, města truchlivě zanedbaná, omítka opadaná, výlohy zatlučené prkny, ulice plné polovičních ruin, venkov po jézedácku šedivý a uplouhaný, jen skvrnky chalupářské činorodosti vnášely trochu veselejší barvy do té pochmurnosti.

A vzpomínám si na stav myslí onoho času, na všechnu tu nerudnost, neochotu, hulvátství, bezohlednost, zlomyslnost, kazisvětství… ne že by jich česká mysl přítomného času byla úplně prosta. Ale lepší se to, i když pomaleji, než by bylo záhodno; také ne usneseními politických vůdců, nýbrž z tisícileté přirozenosti lidské. Už taje ochranný krunýř nedůvěry, už český člověk nevidí v každém hned preventivně křiváka a mizeru, už se mohu dát do hovoru se zcela neznámými lidmi, už jim mohu věřit, a pominu-li určité z dlouhé odloučenosti od vnějšího světa vyplynuvší předsudky, dobře, srdečně se bavit. Strach pomyslet, jak by asi vypadala táž země, jak by vypadali titíž lidé po dalších dvaceti letech režimu, po němž se tolik stýská panu Sladkému. Ne poloviční trosky, ale dokonaná zkáza v důsledku socialistického neumětelství, lhostejnosti a zanedbání; ne úzká vrstva vysoce postavených korupčníků a zlodějské sklony jisté části vrstev nižších, ale veškerý národ, ztrativší poslední zbytek morálních zábran, národ cyniků, okrádajících první posledního a poslední prvního, až jsou nakonec okradení všichni. Sametová… ne zrovna revoluce, ale dejme tomu posun přišel pozdě, a přece ještě včas.

Ty, kteří vítali novou naději zvoněním klíčů, nazývá pan Sladký posměšně jásači. A snad opravdu bylo dost naivity v nadšení těch dnů; nejmíň nad ním ale mají co ohrnovat pysk ti, kteří se sami o morální úpadek přičinili. A jestli z něj ani po dvaadvaceti letech nevybředla země a národ český, není receptem na ten neduh návrat do blahých časů bolševismu, kdy nebylo třeba se o nic starat a za nic nést zodpovědnost, nýbrž opak: do důsledku dovedená zodpovědnost, osobní starost o stav společnosti. Stojí-li tomu v cestě figury nevalné pověsti na všech úrovních politiky, obchodu a soudnictví, je třeba se přičinit, aby v cestě nestály. Oddělení zrna od plev by nemělo být nesnadné; probereme-li se minulostí pánů, přičinivších se o zlou pověst veřejných institucí, téměř zpravidla zjistíme zapojení ve strukturách starého režimu, nejednou i aktivní fízlovství. Nikoliv, bolševik neměl pravdu, když nás strašil kapitalismem, vzácný pane Sladký. Pravdu a morální právo soudit hříchy dneška měli a mají ti nemnozí, kteří předvídali, že bez obnovy morální nebude ani skutečného kapitalismu, jen jeho zlodějské, postkomunistické karikatury. Kdyby totiž byly kořistnické móresy nezbytnou součástí hospodářského systému tak nazývaného, muselo by být plné zlodějen a korupce například Finsko nebo Švýcarsko, ale jako známo není.

Věru, nečekal jsem, že budu mít kdy za potřebné psát takovýto článek. Je mi hloupé, takhle se dávat do hádek se vzývači zkrachovalého režimu, o němž jsem věřil, že jej definitivně pohltilo peklo. A nepohltilo. Kdosi z mých známých, jistě člověk poctivý a neobmyslný, mi poslal páně Sladkého filipiku proti jásačům v domnění, že s ní budu souhlasit; to je varující. Dvacet let je doba, po jejímž uplynutí vstávají upíři z hrobek; a ti, kteří jejich řádění na vlastní kůži nezažili, mají sklon říkat – jen se podívejte na tu dnešní lumpárnu, ono na tom Husákově socialismu něco bylo, oni měli ti komunisté kus pravdy. Ne a ne. Cesta nevede návraty k zcepeněným upírům, nýbrž zdokonalováním nedokonalého, dokončením toho, co z lenosti nebo z kdovíjakých ohledů zůstalo trčet, kdyby jen na polovině cesty, vymetáním vědomých i bezděkých upířích pomocníčků. Nutno uznat, že dovedou být učenliví: sami nemajíce pro demokracii a občanská práva nic než povýšené ošklíbnutí, neopomenou se jimi ohánět, když se jim to hodí. Poslal totiž pan Sladký svůj článek o jásačích do České televize, ale ona, potvora, mu ho neodvysílala; i stěžuje si na cenzuru. Drahý pane: jest poněkud drzé hovořit o cenzuře, jsme-li zastánci utlačovatelského režimu, jehož byla cenzura samozřejmým nástrojem.

Článek převzatý z http://neviditelnypes.lidovky.cz/ silně rezonuje s názory mnohých emigrantů a má své místo v našem krajanském časopise.

ČECHOAUSTRALAN
10

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

Příspěvek našeho stálého dopisovatele ze Sokolovska Franka Nykla jakoby bezprostředně navazoval v kontrastu i v doplnění předchozího článku. Frank Nykl rozhodně nepatří k upírům, naopak. Přesto podává jiný úhel pohledu. Pohled smutný, reálný, nikoli však pesimistický a negativní, ale s nadějí v mladou generaci, jak se ostatně na starého šerifa trampů sluší a patří.

Zní to krutě, ale je to pravda

Frank Nykl

V roce 1977 jsem pracoval v nemocnici v Ostrově jako sálový sanitář a začátkem roku se mi od dcery primářky Jurčíkové dostalo do rukou Úvodní provolání Charty 77. S jeho myšlenkami jsem souhlasil, a když začaly těžké útoky v novinách a TV na jejich signatáře, obraceli se na mě lidé s tím, jestli o tom něco nevím. Měli něco na schůzích podepisovat a protestovat, aniž by to četli. Tak jsem při nočních směnách v nemocnici počal přes kopíráky Provolání rozepisovat. Začátkem léta, když už špína na Chartu dosahovala vrcholu, jedna ze sester ráno našla mé kopírované listy a hned mne udala. Ještě před tím jsem stačil poslat svůj podpis na Chartu 77 do Prahy po jednom známém. Když jsem po odeslání svého podpisu byl v červnu 1977 zatčen a dovezen k výslechu v Karlových Varech do hlavní budovy SNB, bylo mi řečeno, (to mi sami řekli), že mě nevyslýchají žádní „venkovští policajti“, ale STB Praha. Chtěli se ode mne dozvědět, odkud znám Václava Havla, prof. Patočku a ostatní chartisty. Já jsem je vlastně vůbec neznal. To mi nevěřili a tak mne sledovali. Pak následovaly vyhazovy z práce, nadávky ve stylu „zrádce dělnické třídy a zaprodanec imperialismu“ a pak, když jsem odmítl vycestovat za „svými chlebodárci na Západ“, mi bylo řečeno – „tak vám to tady znechutíme.“
Jako vedoucí trampské a country kapely jsem musel skončit s muzikou, protože jsem nesměl na pódium, abych „svými politickými názory nemohl ovlivňovat veřejnost.“ Na camp Arizona u Tatrovic, kam jsem jezdil jako šerif, jsem na přání kamarádů musel přestat jezdit, protože prý chtěli mít klid od častých prohlídek a nájezdů SNB, které byly prováděny prý kvůli mému působení v těchto místech. Kamarádi, kteří už byli ženatí a jezdili tam i se svými rodinami, mi řekli rovnou: „Prosím tě, Franku, už sem přestaň jezdit, my tu chceme mít konečně pokoj.“ Několikrát jsem byl na ulici napaden, kdy mě cizí muži obstoupili, dva mi zkroutili ruce dozadu a ostatní se mi strefovali hlavně do břicha. Nebyl jsem okraden, jen mě mlčky zbili. Proto jsem byl donucen k vystěhování z Karlových Varů, napřed do Horní Blatné a později do Chodova. Šel jsem vlastně z operačního sálu chirurgie kácet stromy poblíž Kovářské nad Chomutovem a pak jsem myl nádobí a čistil záchody jako údržbář po hospodách. Nakonec jsem se kvůli bytu dostal i s mojí novou rodinou do Chodova, kde jsem díky naší byrokracii (než za mnou přišly z Varů papíry o tom, že jsem antikomunistický živel) už ve fabrice Chodos – Chodov dělal více jak tři měsíce. Tudíž mne nemohli vyhodit bez udání důvodů jako mnohokrát před tím. Dělal jsem tam 11 let. Dělal jsem zámečníka a s autogenem a tahal těžká železa. Mému zdraví to neprospělo, přišly žaludeční vředy a revmatickou horečku s postižením srdce jsem měl už z kriminálu. Po létech nadávek a ponižování: „Když si budeš stěžovat, tak řekneme, že urážíš Sovětský Svaz a naše zřízení a oni tě zavřou“, jsem se dočkal Sametové revoluce a v Chodově jsem dělal mluvčího OF.
Také jsem pomohl znovu založit ve městě oddíl Skaut – Junák.
V roce 1991 mne rehabilitovali a to tak, že mi nabídli znovu práci v nemocnici a tam jsem zjistil, že mi kolegy i nadřízené dělají ti samí, co mě před lety vyhazovali. V tomto prostředí se nedalo pracovat a tak jsem nemocnici nakonec sám opustil. Pak jsem k tomu dostal anginu pectoris a tak jsem musel kvůli svému zdravotnímu stavu dělat na vrátnici ve fabrice Liaz Vintířov, kde jsem dělal 8 let, a proto mám teď malý důchod. Po veškerém „zvýšení“ mám dnes celých 6.800 Kč, zatímco příslušníci STB a všichni ti, co mi, jak sami říkali „znechucovali život“ dostávali vysoké platy a pak i mnohatisícové odstupné a důchody. Nikdy jsem nic od nikoho nechtěl a nedělal jsem to z falešného hrdinství. Jen jsem stál za svým slovem a rval se za svobodu člověka. Před nedávnem jsem požádal Sociální úřad v Sokolově o příspěvek na bydlení, protože jakmile zaplatím 2.400 Kč nájem, 1.200 Kč elektřinu, pak plyn, popelnice, televizi, telefon, internet atd. zbude mi tak 500 Kč na měsíc. To je přibližně 35 Kč (slovy třicet pět korun) na stravu na den. Je jasné, že si nic nekoupím a jím jen suchý chleba a polívky.
Ten příspěvek jsem nakonec dostal, ale díky neustálému zdražování jsem i přesto skoro žebrákem. To se mi nestalo ani za hluboké totality, tam jsem i přes všechno měl co jíst. Nepodepisoval jsem ani nerozšiřoval Chartu 77 kvůli nějakým výhodám a penězům, jen chci mít ke stáru co jíst a koupit si třeba novou košili. Svoboda je krásná věc, ale když nemáte z čeho žít, tak je iluzorní. Byl jsem jen pěšákem ve velké politické hře a tak jsem na to doplatil. Jestli mi někdo poradí, jak mám vegetovat za mých pár korun na den, budu rád. Nikdy jsem neuměl krást, ani podvádět a tak nic nemám. Celý život jsem musel pracovat (jinak by mě zavřeli za příživnictví) a musel platit daně. My nemocní důchodci už těžko chodíme a tak nekřičíme s transparenty v ulicích. Asi proto nás nikdo neposlouchá, ale vy taky budete jednou staří.

Dne 10. 11. 2011 jsem byl pozván vedením Základní školy v Lokti do jejich zařízení, abych zde vyprávěl o konci války a o komunistických kriminálech, které jsem sám měl možnost poznat. Je to sice už 50 let, ale bylo mi tam zničeno zdraví a poznal jsem tam dost zvěrstev, na která dodnes nezapomenu. Už je nás málo, pamětníků té doby a to, že jsem měl konečně možnost o tom všem mluvit před mladou generací, která to nepoznala, bylo pro mne obrovským zadostiučiněním. Viděl jsem mladé lidi, kteří se po krátké době přestali bavit mezi sebou a začali mne poslouchat. To, co jsem jim vyprávěl, málokdo zná a jsou tací, co to ani dnes už slyšet nechtějí. Tahle mládež devátých tříd sice hodně okolností tehdejší doby nechápala, žijí už v jiném světě, ale bylo vidět, že je to velmi zajímá. Po zhlédnutí pár krátkých filmů na tohle téma a po vyslechnutí mých příběhů se začali ptát a ještě na chodbě mě překvapovali dobrými otázkami. Celá akce trvala dvě hodiny. Jak mi říkala jejich učitelka paní Zichová, je až s podivem, že je to tak zaujalo. Oni totiž nedokázali pochopit, proč byla povinná třeba účast na prvomájovém průvodu, nebo při oslavách Říjnové revoluce, proč se nesmělo cestovat za hranice a poslouchat cizí muzika.
Jsme jim hodně dlužni v tom, že jsme jim tak dlouho nic neříkali a je dobře, že už se to konečně někdo odvážil a nás staré pamětníky vyslechne. Máme hodně co říci, ale je nás už čím dál méně. Proto bych chtěl poděkovat škole v Lokti, že se tohoto kroku odvážila a nenechává naše vzpomínky upadnout do zapomnění.

ČVUT v Praze dále rozvíjí spolupráci s Austrálií

České vysoké učení technické v Praze (ČVUT) koncem září navštívil prof. Aleksandar Subic z australské RMIT univerzity (Royal Melbourne Institute of Technology). Setkal se tu s předními vědci z různých oborů. Z jednání vyplynulo, že dojde k uzavření dohody o spolupráci mezi ČVUT a RMIT. Návštěva australského profesora na pražské ČVUT je konkrétním výstupem Česko-australských technologických dnů, které se díky CzechInvestu a ministerstvu zahraničních věcí konaly letos v červenci v Melbourne.
Česká i australská univerzita plánují spolupráci na mnoha úrovních v oblasti strojírenství. Měla by zahrnovat dvojité diplomy v inženýrském studiu a společný výzkum především v oblasti automobilového průmyslu. Obě strany chtějí v roce 2012 společně zorganizovat strategický vědecký pracovní seminář za účasti špičkových vědců a zástupců firem, na kterém budou identifikovány konkrétní výzkumné projekty.

Do Muzea českého a slovenského exilu a emigrace 20. století v Brně

Josef Krám

Otevřeno bylo před třemi lety za účasti premiéra Mirka Topolánka a mj. českého velvyslance v Austrálii Juraje Chmiela a spisovatele Milana Uhdeho. Muzeum českého a slovenského exilu a emigrace 20. století, nestátní nezisková organizace, placená jeho zakladateli, výtvarníky Janem a Sabinou Kratochvilovými s případnou pomocí lidí z exilu a emigrace, vzniklo v prostorách kdysi pivovaru na Štefánikově ulici 22 (předtím tam býval klášter zrušený za Josefa II.), vráceného v restituci rodině Kratochvilových.
První výstava věnovaná českému, slovenskému a rusínskému exilu a emigraci byla realizována v letech 2000 - 2001 v Domě umění města Brna, Moravském zemském muzeu, Moravské zemské knihovně, Národním divadle v Brně za účasti několika set návštěvníků z exilu, předsedy Senátu Petra Pitharta, ministrů kultury a školství a řady dalších osobností. Poté proběhla snad stovka výstav po celém světě prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR i Českých center a před šesti lety také v Evropském parlamentu v Bruselu pod názvem *III. odboj v Československu*. O její uskutečnění se tehdy zasadil společně se dvěma dalšími europoslanci za ODS i Oldřich Vlasák, který se pak postaral o představení této expozice v mnoha městech ČR. To muzeum se stovkami dokumentů i trojrozměrných předmětů se vztahem ke všem třem odbojům z archivů jednotlivců i institucí z celého světa v budově se čtyřmi podlažími od 17. do 19. století (z toho dvěma postupně odkrývanými podzemními, za komunistického režimu zavezenými sutí) se zazděnou chodbou z doby karmelitánského kláštera nabízí ucelený a kvalitně zpracovaný obraz českého a slovenského exilu a emigrace 20. století v kontrapunktu s fakty z komunistické éry u nás. Zřízení muzea exilu předurčilo osud rodiny Jana Kratochvila - Masaryk totiž sliboval, že založí Čechoslovákům ve světě muzeum exilu; Alice to řekla jeho otci a Jan se Sabinou Kratochvilovou tento nápad uskutečnili. Nemluvě o tom, že Jan Kratochvil s kolektivem vydal roku 2003 v grafické úpravě své manželky Sabiny výbornou 229stránkovou česko-německou publikaci „Český a slovenský exil 20. století“.

ČESKÝ DIALOG
objednávejte na adrese strizovska@seznam.cz
v Austrálii k objednání také na adrese Jana Růžička
82 Cardwel Str., Arakoon, NSW 2431
e-mail: Ruzickajana@yahoo.com.au

Po roce 1948 Janův otec odcházel do exilu, v něm ho Alice Masaryková podporovala v jeho práci při zakládání českých škol v exilu. Svým jménem a svým významem pomáhala při získávání kontaktů (ty vznikly v 1. republice, kdy ona byla první dámou) a prostředků pro zakládání českých škol a podporu jeho práce v exilu. Stal se známou postavou českého exilu – spolupracoval s protikomunistickým odbojem, byl činný v zahraničním skautském hnutí, vystupoval ve Svobodné Evropě a stal se poslancem Evropského parlamentu.
Po roce 1989 se vrátil do Československa, ale po čase opět odešel do zahraničí a zemřel v roce 2001.
Janův dědeček, docent dějin umění na Karlově univerzitě, Josef Kratochvil, který patří v dějinách české filozofie 1. poloviny 20. století k nejvýraznějším představitelům novoscholasticismu, byl jako filozof - oponent, ale zároveň i žák prezidenta Tomáše G. Masaryka Alicí zván na Pražský hrad. Právě on připravoval pro Tomáše G. Masaryka myšlenku o potřebě náboženského založení Československa. O potřebě náboženského založení československé státnosti mluvíval T. G. Masaryk, E. Radl a jiní; zatímco však zejména u Masaryka zůstávaly takové myšlenky neurčitými fragmenty, pokusil se jim Kratochvil dodat poukazem na jejich filozofické kořeny pevnější myšlenkovou souvislost.
V muzeu exilu tak najdeme např. profesorský klobouk i peněženku TGM, kazetu s prstí z Masarykova hrobu a stuhu, kterou mu na něj daly jeho děti (to si s sebou vezla do exilu dcera Alice). Vidíme tu čepici diplomata, divizního generála a generalissima československé branné moci Maurice Pellého, osobní předměty (mj. šavli) slovenského politika a generála francouzské armády Milana Rastislava Štefánka, ale i kousek ohořelého oblečení pilotů z havarovaného letadla (jím se v květnu 1919 Štefánik vracel z emigrace). Dále tu je prapor, který visel na Pražském hradě, než přišel TGM do republiky (to on ho nahradil praporem s kalichem) či skautský prapor, s nímž vítali Masaryka při příjezdu z exilu. Ve sbírkách je 80 praporů exilových organizací, z nichž ten nejstarší - orelské organizace - je z doby před vznikem Československa. Moc se neví, že v únoru 1948 bylo 1 300 000 členů Orla a Sokola 900 tisíc, a nemluví se o tom, že sedm z parašutistů, kteří se podíleli na zabití Heydricha, byli orlové. K vidění je i Benešův dopis z roku 1919, kdy se s generálem Pellé domlouvá, že když Francouzi pomohou zbavit republiku Italů, dostanou větší podíl na našem území…
Reprodukujme volně našeho průvodce expozicí majitele muzea exilu, výtvarníka a sochaře v jedné osobě Jana Kratochvila: „Už v roce 1919 Beneš trošičku intrikoval a pak v roce 1938 dělal ústupky, které se stát neměly. V té souvislosti se zapomíná na našeho prvního armádního generála Lva Prchalu. Když Beneš podepsal anexi našeho pohraničí 1938, jel se Sergejem Ingrem (při mobilizaci 1938 byl v hodnosti divizního generála velitelem III. armádního sboru) a dalšími generály sesadit Beneše - jsou o tom svědecké záznamy - a řekl: *Pane, vy jste zradil Československou republiku, nejste prezidentem, odstupte a odejděte*. Do toho přišel náčelník generálního štábu generál Ludvík Krejčí se slovy: *Pane armádní generále, odejděte, nedělejte to, budete obviněn*. Prchala (jeho manželkou byla dcera Alexandra Fjodoroviče Kerenského, v roce 1917 předsedy prozatímní ruské vlády) uposlechl, obával se totiž, že se Beneš spojí s bolševiky. Málo se ví, že za 2. světové války byly tři exilové vlády – v Polsku (tu řídil Prchala), ve Francii (velvyslanec Osucký) a třetí v Londýně (Benešova). Můj osobní názor na Beneše je, že když abdikoval oficiálně, neměl právo prohlásit se za prezidenta v zahraničí, to on donutil Háchu, aby se po něm stal prezidentem. Po ataku na Beneše byl Prchala degradován a zbaven generálských funkcí. Při té návštěvě u Beneše byl i Jan Antonín Baťa, skutečný vlastník Baťových závodů, a ten řekl za průmyslníky, že vydání pohraničí považuje za vlastizradu a ať Beneš odstoupí, že zradil svou vlastní zemi. Tehdy mu Beneš řekl: *Ševče, drž se svého kopyta,* v roce 1945 se mu pomstil, obvinil ho pak z kolaborace s nacisty - přitom Jan Antonín Baťa celou válku financoval londýnskou vládu. Ve 45. roce Beneš potřeboval zabavit velký průmysl a dohodl se s Tomášem Baťou, že podepíše on. Že byl Jan Antonín Baťa rehabilitován, víte.“

V té souvislosti doporučuji přečíst si knihu Jiřího Gruši (byl také na slavnostním zahájení přítomný), předsedy světového PEN CLUBU a ministra školství po roce 1989, která se jmenuje *Beneš jako Rakušan* a onu problémovou postavu prezidenta Beneše přesně popisuje.
V expozici se dozvíme mj., že Velen Fanderlík (žalobce v norimberském procesu, část jeho archivu je v Kanadě, část zde) objevil, že podřízení komunistických ministrů vnitra a obrany byli gestapáky, a to napsal Benešovi. Ten mu odpověděl, aby se už nevracel. Jsou tu vystaveny z policejních archivů i fotografie zastřelených, i v kůži vázaná kniha Pohotovostního pluku na obálce s rudou hvězdou a s věnováním (kolem kytičky a stromečky) „*Svému milému ministrovi jeho věrní*“; v ní jako první jsou fotografie zavražděných. Ve vitríně vidíme i krví potřísněný bičík estébáckého vyšetřovatele. Z archivu policie je tu také služební instruktážní film s ostnatými dráty a reálnými lidmi na bavorské hranici, se psy v železných klecích a mezi ním tenká ocelová struna. Na přelézající dívenku, která když nohou zavadí o strunu, vyběhnou hladoví a žízniví psi – jeden z nich byl stopař a druhý trhač.
Dost. Toto je osobní záznam z cesty především pétépáků a členů Klubu politických vězňů ČR z východních Čech 4. října 2011 do tohoto muzea, završenou u pomníku věnovaném protikomunistického odboji, obětem komunistické zvůle a zničeným starým Bohunicím v Brně-Bohunicích, jehož autory jsou opět Sabina a Jan Kratochvilovi. O jeho realizaci a umístění se významnou měrou zasloužil také bývalý starosta této městské části Brna a dnešní první náměstek brněnského primátora Robert Kotzian, se kterým jsme měli možnost se setkat v Muzeu exilu a následně znovu u samotného pomníku.
K této cestě, kterou zorganizoval europoslanec a královéhradecký zastupitel Oldřich Vlasák, dodal: *„Muzeum českého a slovenského exilu a emigrace 20. století vzniklo především proto, aby mladá generace nezapomněla na dramatické události 20. století, které vyhnaly ze země miliony Čechů i Slováků. Bez prostředků, v mnoha případech bez znalosti jazyka a bez kontaktů začínali tito lidé v těžkých podmínkách budovat znovu svou existenci. Jsem proto velice rád, že jsem mohl využít pozvání majitelů muzea manželů Kratochvilových a uskutečnit zde návštěvu společně se svými přáteli z Královéhradeckého kraje.“*

Vánoce Vánoce přicházejí

Peter Žaloudek

K vánočním svátkům si lidé přejí vše dobré. Usmívají se na sebe, jsou na sebe hodnější než jindy, dávají si dárky. Tam, kde je válka, se uzavírá alespoň na pár hodin příměří, přestává se střílet a vraždit. V zemích označovaných jako První svět, kam jsou zahrnovány krajiny západní Evropy, USA, Kanady, Austrálie a Nového Zélandu, znějí už měsíc před Vánocemi koledy z rádia, televize i z amplionů obchodních domů. Září tam nákladné vánoční výzdoby z barevných žárovek a reklamy lákají k zakoupení vánočních dárků, svátečních symbolů západního světa.
V zemích tzv. Druhého světa, ve státech bývalé východní Evropy, Jižní Ameriky a části Asie, se slaví podobně, jen o něco skromněji. Také v tzv. Třetím světě, do kterého patří chudé rozvojové země, se svátky tamějšími křesťany připomínají. My, kteří žijeme ve střední Evropě, si přejeme, aby na Vánoce napadlo co nejvíce sněhu, mírně mrzlo a doma nám vonělo cukroví.
Ale ani my, občané Rakouska, vysněné země politických uprchlíků, nejsme ušetřeni úzkostí. Dobře víme kolik těch, kteří se pokoušejí dostat z chapadel politického násilí, občanského chaosu a nesmírné bídy, je vystaveno nebezpečí úniků na nevhodných plavidlech přes moře z Afriky či jihovýchodní Asie, v úkrytech autobusů a nákladních aut přes Balkán. Přírodní katastrofy číhají za každým rohem, tak jako ekonomické krize.
Dříve hledali lidé útěchu v katolické církvi. Ta však již ztratila svatozář. Na Západě je zmítaná sexuálními skandály. V Česko-Slovensku ani dvacet let po pádu komunismu vatikánská hierarchie nepovažuje za nutné přiznat práva těch, kteří vystudovali bohosloví ve skrytu, trpěli a byli pronásledováni, zatímco těm kněžím, kterým se tehdy vedlo dobře, nebo spolupracovali s ateistickým vedením marxistického

www.leadersmagazine.cz LEADERS

státu, se vede dobře i dnes. Co zbylo z Vánoc? Bible mluví jasně: „Nebojte se. Dnes se vám v Davidově městě narodil Spasitel, Kristus Pán.“ (Lk 2,10-11). Není „Nebojte se“ tak naléhavě aktuální? V současném uštvaném a bezohledném světě? V mé knize „Síla lásky“ v příběhu ukrajinské ženy Marty (její celá rodina byla deportována na Sibiř),

vzpomíná hrdinka na papírového anděla oznamujícího radostnou zvěst o Ježíšově narození. Tohoto anděla vystřihnutého z papíru jsem spatřil na vánočním stromku v jejím pražském bytě a zeptal jsem se, proč má na vrcholku stromku kus starého papíru a nikoliv hvězdu či ozdobnou špici. Paní Marta mi řekla: „Petře, to je jediná památka, která mi zůstala na matku a sestru. Na Sibiř si nemohly vzít s sebou téměř nic a tak je doprovázel tento anděl. Pamatuji si z dětství, že jsme jej dávali na vrchol vánočního stromečku. Matka na Sibiři brzo zemřela, je tam také pohřbená, ale sestra se po 11 letech vrátila a papírového anděla, svědka jejího přežití v bolševických hrůzách, mi dala.“ Kněží, kteří byli za komunismu dlouhá léta vězněni, vždy vzpomínají na tajnou oslavu narození Krista. Jejich vize svobody byla vzdálená, měli jen holý a krutý život. Neotřesitelně zůstávala jen jejich víra. Boží dítě z Nazaretu bylo jedinou útěchou. Vánoce bez půlnoční mše, bez zvuků varhan, jen v duchu zpívaného „Narodil se Kristus Pán“. Jeden z nich zpíval nahlas, okamžitě převeden na samotku, kde umrzl. A ještě dnes jsou v České republice lidé, kteří na tento vražedný režim rádi vzpomínají. Přes všechno strádání nám zůstává poselství o království Božím. Přeji vám všem, aby andělské zvěstování „Nebojte se, dnes se nám narodil Spasitel, Kristus Pán!“ proniklo do vašich srdcí a myslí. Kéž Kristus, symbol života, symbol radosti, symbol odvahy, symbol naděje, světlo, pravda a život, dá smysl i vám, aby se Vánoce staly skutečnými svátky pokoje, míru a lásky k bližnímu.

VE ŠLÉPĚJÍCH ČSÚZ

Barbara Semenov

Návštěva Československého ústavu zahraničního v jedné z nejkrásnějších pražských lokalit u Vrtbovské zahrady v Karmelitské ulici je pro mne vždy velkým zážitkem. Pokaždé jsem tam vítána, pokaždé se tam setkám se zajímavými lidmi, pokaždé se tam cítím jako doma. Padne tam na mne pohoda a příjemná nálada. Mé návštěvy se tradují už pátým rokem, od doby, kdy jsem poznala předsedu ČSÚZ, Jaromíra Šlápotu, který je dlouhá léta hlavou, páteří i srdcem této instituce. Československý ústav zahraniční vznikl před 83 lety z podnětu prezidenta Masaryka a měl sloužit jako silná opora všem Čechům a Slovákům v zahraničí. Tak se i stalo. Bohužel, po roce 1948 padl jako vše ostatní do rukou komunistů, a ti jej zneužívali ke svým účelům až do listopadu 1989. S nešťastným stigma se díky některým krajanům, kteří zamrzli v čase, potýká občas zcela neopodstatněně dodnes.

Na krajanském poli není v České republice organizace, která by se věnovala a starala o krajany lépe než ČSÚZ. Jiří Šlápota je ochoten podpořit každého, kdo projeví aktivitu a zájem o krajanskou práci a prokáže její výsledky ve světě, ať na východ či na západ od českých hranic. A podpora ČSÚZ je šlechetná. Mezi významné projekty ČSÚZ patří například vybavení českých škol v Daruvaru v Chorvatsku, zajištění výpočetní techniky katedře bohemistiky ve Lvově a v Minsku, finanční podpora Školskému spolku ve Vídni, České škole bez hranic v Belgii a v Londýně, finanční příspěvky Slavic American Sokolu v USA, krajanskému spolku Čechohrad na Ukrajině, krajanskému spolku Lattakia v Sýrii,… ČSÚZ se zasloužil o vznik řady mateřských školek, škol, dětských hřišť a knihoven po celém světě.

Jak je toto nezištné dárcovství v dnešním krizovém světě možné? Předseda ČSÚZ má svoji víru, že ne všichni lidé, alespoň ne ti, kterými se dokáže v hojném počtu obklopit, mají na mysli pouze svůj vlastní prospěch. Říká: - „Doufal jsem, že to bohatým lidem dojde již dřív, ale teprve dnes se má představa začíná naplňovat. Mnozí, kteří si dokázali nahromadit majetek, si uvědomují, že bohatství není vše. Je také důležité moci si sám sebe vážit, být na sebe hrdý za dobré skutky, za štědrost vůči potřebným. To platilo a bude platit na celém světě. Podívejte se na přebohaté šejky, kteří mají majetku, že neví co s ním, ale uvědomují si, že úcta rodu, rodiny, společnosti není o penězích. Je o dobrých skutcích, které se nedají koupit. Peníze započaté v pašeráctví, drogách, nekalých podnicích, krádežích – to bude vždy vyvolávat jen pohrdání.“

Jaromír Šlápota vsadil na to, že i v České republice se najdou lidé, kteří se budou chtít dát dohromady a budou mít zájem udělat něco dobrého pro ostatní, něco, z čeho bude mít někdo radost. Zažít onen nenahraditelný pocit, že z jejich peněz se podařilo zrealizovat něco užitečného pro ostatní. Takový pocit dodá člověku větší sebevědomí než nahromaděný majetek či politická moc. Mezi mnohé přívržence této myšlenky patří dnes lidé nejrůznějšího postavení – opat strahovského kláštera, generální ředitel Alianz, premiér republiky,…

Jaromír Šlápota rád vzpomíná na začátky, které přinesly jako první své trvalé ovoce. Krajané v Mexiku projevili zájem o pomník TGM a kamkoli se obrátili o pomoc, potázali se s nepořízenou. V ČSÚZ si jeden z podnikatelů řekl, - proč ne, a během dalších pěti let realizoval ne jeden, ale čtyři památníky ve světě.

K prvnímu kroku se začali přidávat další, kteří mají dnes správný pocit, že dokázali vykonat něco navíc než myslet jen na sebe.

Jaromír Šlápota má dar – umí kolem sebe shromažďovat zajímavé lidi a i když sám rád a dobře mluví, dokáže naslouchat i ostatním. Při mé poslední návštěvě jsem nebyla sama. Do Karmelitské zavítal vážený krajan, Čechoameričan, profesor Mojmír Povolný. Při hezkém povídání padl nejeden povzdech. Například ten, jaká byla škoda, že po sametové revoluci nedokázali Češi a Slováci otevřít svá srdce a mysl, a naslouchat emigrantům, kteří by bývali byli velkým přínosem pro další vývoj demokracie v zemi.

Profesor Povolný, kterému bylo v listopadu devadesát let, vidí přirozeně věci z toho nejširšího pohledu na naši historii: „Republika uzdravená po skončení komunistické éry měla perspektivu mezinárodní, to nebyl glanc, pro nás ta mezinárodnost byla přirozenou součástí naší intelektuální výstroje a charakteru. Bylo samozřejmé, že po osvobození jsme byli v jiném postavení, než jsme měli jako malá provincie. Komunisté nás izolovali od světa, do kterého historicky patříme. Po revoluci jsme doufali a mysleli, že společnost se zase otevře a vstoupí sebevědomě do světa."

Hovor u kávy a českých koláčků se nesl dál o tom, jak noví prezidenti a politici nedokázali říci – *‚je rozumné, aby lidé ze zahraničí dělali poradce‘*. Dali kolem sebe své kamarády a lidi, kteří si pozice zaplatili. *‚My jsme chytří dost‘* – a stát se opět izoloval, nebyl žádoucí nikdo, kdo by ze světa směřoval do světa. Rozkrádání peněz, které beztrestně následovalo, sdružilo. Nikdo nepotřeboval rozumy ze zahraničí…

„My jsme nebyli zas až tak dobří, tak chytří," míní profesor Povolný. „Ale co mrzelo, ten náhle pěstovaný pocit méněcennosti i v intelektuálních řadách; začalo se říkat, že jsme „Čecháčkové", to nebylo správné. Máme přece tolik velkých lidí - vědců, umělců v celém světě, ale protože jsme najednou byli Čecháčkové, začali se všichni jako Čecháčkové chovat. A jak psal Čapek, každý si začal dělat kuličky, až je nemohli někteří unést, tak utekli na Bahamy… A pak jiná skupina lidí, kteří začali zpochybňovat obrození a tvrdí, že jsme měli být raději Němci… - to vše národ mate. A lidé se začínají izolovat – odtrhávat od své země. Odcházejí do světa, ti mladí pětadvacetiletí, třicetiletí hledají umístění v Číně a podobně. Za mých mladých let bývala elita tady, doma - na brněnské univerzitě, v Národním divadle,… A to už není. To jsou ty „unexpected consequences" – neočekávané důsledky."

Člověk, který se dívá na vývoj v republice z ciziny, se domníval, že s novou generací privatizátorů se po jejich etablování objeví nová elita, která bude zvelebovat národní bohatství a která si z něj neudělá otevřenou pokladnu, že si politici budou pomáhat,… A to se nestalo.

Profesor Povolný také připomněl zklamání z toho, jak zahraniční úřad zaujal před dvaceti lety k ČSÚZ „destruktivně negativní stanovisko". Přitom ČSÚZ, které se v roce 1989 stalo občanským nezávislým sdružením, mělo zdroje k podpoře a čerstvá vlna exulantů dobrou vůli vyjít s českými úřady. Z této iniciativy pak vznikla pouze Česká centra. Dnes se zdá, že ať už Ministerstvo zahraničních věcí dělá cokoliv, nepodaří se zmobilizovat zahraniční obec. Institucionálně je nepřijatelné, aby do něčeho někdo ze zahraničí mluvil.

Profesor Povolný hovořil dále o světové krizi, o situaci v Americe, kde prožil šedesát let svého života, ptal se na Čechy v Austrálii a moderně naznačil, že dnešní krajany ve světě je třeba podchytit jinými způsoby, než byl případ předlistopadových emigrantů.

To je ostatně i krédo Československého ústavu zahraničního, které se již dávno oprostilo od minulosti a stejně jako jeho předseda se dnes věnuje zejména mládí - potomkům vystěhovalých krajanů a novým důležitým iniciativám všech zahraničních Čechů a Slováků, kteří zůstávají ve svých srdcích spojeni se svou nezapomenutelnou vlastí.

Glosa Miloše Ondráška

ČEŠTINA NA SCESTÍ

Karel Čapek ve své *Chvále české řeči* říká, že český jazyk je „z nejtěžších mezi všemi“, ale i „z nejbohatších všemi významy a odstíny“. V povídce *Případ s dítětem* se představuje jako duchaplný znalec mateřštiny. Paní Landová hledá za přispění drsných policistů svoje ztracené robátko. „Na jaké jméno slyší vaše dítě“, ptá se komisař. “My jí říkáme Růženka“, vzlyká maminka. „Dudenka, dydydy, bobeček, cácorka, košiláček, andílek, pusinka, lulánek, brouček, bábina, ptáček, zlato ---“ a na to všechno slyší, ptá se udivený policista? Ona všemu rozumí, ujišťovala maminka v pláči, "a směje se, když jí říkáme hafhaf, bububu, tydlimydli, tititi“.

To Čapek psal, když dámy nosily klobouky se závojíčky a pánové psí dečky. A nyní dochází k odklonu nejen od této módy, ale i od naší jazykové kultury. Jako zhoubná lavina se na nás valí přebírání cizích slov i tam, kde to není vůbec zapotřebí (hotel Avalanche, okres Rýmařov). Není to tak dávno, co jedny pražské noviny přinesly na šest pokračování reportáž o exilu. Kromě různých výtek se autoři také zlobili, že Češi žijící mimo republiku prokládají češtinu výrazy převzatými z jazyků zemí, ve kterých jsou někteří usazení více než půlstoletí. To je sice pravda, vyvstává ale otázka, proč Češi žijící v republice se ochotně dali zaplavit zejména výrazy přejatými z angličtiny. Nebo je to předzvěst, že čeština vymizí a bude nahrazena angličtinou?

“Dát si pohov“ nebo “Vypřáhnout“ již nezní dobře, pražský deník vede sloupec Relax. V jiném jsem se dozvěděl, že „iPhone bude mít palcový displej“ Bude to bestseller? Pro seniory se staví freedomová vesnička. Český rozhlas zařazuje do vysílání jazykovou hlídku, můžeme ji sledovat na jeho zpravodajském portálu. Jak ale mám reagovat na jiné relace této stanice, jejíž autoři ignorují dobrou vůli pořadů o správné češtině a neváhají svoje texty degradovat. Nedávno jsem se dozvěděl o patnáctičlenné skupině squaterů, o golfovém hřišti se zimními greeny, o outdoorově vybavených bikerech odjíždějících z fairtradového města (tedy na kolech z Brna) do přírody. Whistleblower upozornil na eskalující nebezpečí pro stalkerky. Také svazky gayů a leseb se dostávají do popředí a lídr upozorňuje na homosexualismus. Referuje se o filmu věnovanému singles. Výtvarnice připravila performanci na marketu. Delvita, Billa, Penny, Supernova, Kaufhaus? Lázně Jáchymov a Luhačovice se již v republice ohlašují jako “spa and wellness nature resorts“. Jak ovšem “wellness“ přeložit nikdo neví, ani katedra češtiny

JOSEF CHROMY
TASMANIA

Nejen Australané a zdejší krajanská komunita, ale i návštěvníci Tasmánie z celého světa včetně slavných, nešetří chválou na vína Josefa Chromého. Tato vína nesou mnohá prestižní ocenění, získala desítku trofejí a přes devadesát medailí.

Čechoaustralan Josef Chromý OAM rozvinul tasmánské vinařství do nebývalých kvalit, ze znamenitých odrůd milujících chladnější podnebí Tasmánie vypěstoval s pomocí vyspělé vinařské technologie vynikající Pinot Gris, Sauvignon Blanc, Chardonnay, Riesling, Gewurtztraminer a Pinot Noir. Znamenitá jsou také jeho šumivá vína s nám lahodně znějící vinětou PEPIK.

Návštěva vinného sklepa a restaurace Josefa Chromého v Relbii, pouhých patnáct minut jízdy od Launcestonu, patří dnes již k vyhledávaným zážitkům při objevování Tasmánie. Nedostanete-li se tam v nejbližší době, dopřejte si alespoň chutě vín tohoto úspěšného vinaře.

Josef Chromy Wines
370 Relbia Road, Relbia
Tasmania, Australia 7258
Phone: +613 6335 8700, Fax: +613 6335 8774
Email: wine@josefchromy.com.au
web: www.josefchromy.com.au

checkusouttravel
Czech Republic Specialist

Skvělé cenové nabídka, super služby!

NOVINKY NAŠÍ KANCELÁŘE -

Přebijeme všechny nabízené ceny letenky do Prahy.
Nabízíme European River Cruising...

ANYTHING PRAGUE & CZECH REPUBLIC - YES WE CAN!

www.checkusouttravel.com.au
(cestování z Austrálie)
www.checkusouttravel.cz
(cestování z ČR)

E-mail: info@checkusouttravel.com.au

Tel: 1300 794 543

jedné moravské univerzity, které jsem se dotázal. Obchodní dům v Dejvicích oznámil, že prochází redemolingem a faceliftem. V Praze najdeme místo úředně zvané "Havlíčkova plaza", imidž je perfekt, iniciovali developeři. Budou tam hudební workšopy, již se vyvěšovaly banery. Oznamuje se: loftové byty kolaudovány. Majitel akvaparku zvyšuje vstupné, což vyselektuje lidi, říká bysnysman. Cestovní kancelář vybízí krajany k návštěvě „destinace Český Krumlov!" V Praze byla nedávno uspořádána státní konference věnovaná "migraci, emigraci a identitě", slova přistěhovalectví (jednalo se o usazování cizinců v České republice), vystěhovalectví a sebeuvědomění vymizela z českého slovníku?

Čeština je bohatá, a pokud má vhodný výraz, není zapotřebí nahrazovat. Měla by být pružnější a nebát se českých novotvarů. Jsou cizí výrazy bezpečnější než české? Trapné je, že se s tímto jazykovým prznění setkáváme v hromadných sdělovacích prostředcích, které na nás doléhají až v Austrálii. Místo aby nás udržovaly při mateřštině, negativně nás ovlivňují a ničí naši jazykovou kulturu.

Pavel Eisner byl autor velkého dvoudílného díla o češtině *Chrám i tvrz*, které vyšlo v exilovém nakladatelství pro ty, kteří žili mimo vlast. Burcovalo k udržení naší mateřštiny a provázelo nás, abychom neztratili jak domov našeho jazyka, tak naše národní ideje. Je mi líto, že český jazyk, náš chrám a naše tvrz, se v současnosti dostal na rozcestí a do soustředěné palby zejména těch, kteří by naši mateřštinu měli bránit a chránit. Žijeme ve světě, který je v pohybu, tomu je podřízeno i naše vyjadřování, samozřejmě nemůže ustrnout. Slovní zásoba odpovídá přelomům společenského, politického a hospodářského života, životního stylu a netušeného technologického rozvoje. Uznávám, že to vyžaduje po záměrném hledání nová slova, nikoliv však otrocké a lenošné přejímání odjinud.

Australské didgeridoo zní ve vánoční Praze

Kdo z Čechoaustralanů by nemiloval tajemný zvuk australského didgeridoo. Domorodý hudební nástroj zaznamenává v posledním desetiletí značný rozmach popularity po celém světě a snadno si získává srdce svých příznivců zastoupením v nejrůznějších hudebních žánrech. Jeho silné charisma a exotický projev nachází svou příležitost ať už jako nástroj doprovodný tak i sólový. Didgeridoo můžeme dnes slyšet i v České republice, dokonce v doprovodu s bicími, kytarou, houslemi, klavírem, trubkou i jinými nástroji.

Výjimečné sólové předvedení možností hry na didgeridoo, jeho frekvenční rozsah a zapojení dalších rejstříkových fondů využitelných při hře na současné didgeridoo scéně snad nejlépe ztvárňuje český profesionální hráč Ondřej Smeykal. Precizním přednesem poukazuje na bohaté možnosti souzvuku hlasové modulace základního tónu a v kombinaci s variabilitou nátisku dosahuje neuvěřitelně bohaté škály zvukového zabarvení. Maximální využití dechového fondu, práce bránice, mimických a artikulačních svalových skupin spolu s obrovským rytmickým potenciálem didgeridoo činí v podání Ondřeje Smeykala z obyčejné děravé větve jakýsi malý komorní orchestr. Mistrně sladěná a pečlivě načasovaná kompozice čistého přednesu tak v nejednom posluchači budí silný dojem zastoupení většího počtu hráčů, případně použití playbacku a samplingu. Technika hry zcela prostá jakéhokoliv přednahrání nebo mixování částí skladeb je i zkušeným hráčům těžko pochopitelná a při živém zhlédnutí vystoupení v posluchači vyvolává často jen němý úžas. Ondřej Smeykal studoval aboridžinské skalní malířství na univerzitě v Canbeře a současně se zabýval studiem hry na australský domorodý nástroj.

Dnes se tento česko-slovenský průkopník didgeridoo věnuje výhradně koncertním vystoupením, pořádá semináře výuky hry pro začínající i pokročilé a na základě úzkých kontaktů na australské výrobce zastává ve spolupráci s nimi i roli dovozce tradičních eukalyptových nástrojů. Se svým sólovým projektem brázdí kluby Česka, Slovenska, Polska a Německa, potkáte jej na festivalech napříč žánry doslova po celém světě. Jeho osobitý styl hry bychom mohli nazvat alternativním, výrazně dynamickým, patrné je silné zabarvení jeho bigbeatovou minulostí sahající do let 1995-96, kdy hostuje na CD australského didgeridooisty Iana Wooda pod názvem Pražské Snění a později s ním zakládá dnes již kultovní skupinu Wooden Toys.

V pražské předvánoční náladě se jeho didgeridoo snění rozezní v gotickém prostředí Velkého sálu Novoměstské radnice na večerním koncertu 3. prosince 2011. (sem)

ČESKÁ TURISTIKA

Agentura CzechTourism ve spolupráci s australskou cestovní kanceláří Check Us Out a Českými aeroliniemi uvedla v minulém měsíci sérii prezentací v Brisbane, Melbourne a Sydney s cílem představit Českou republiku jako turistickou destinaci australským cestovním agenturám. Radka Neumannová, ředitelka zahraničního zastoupení CzechTourismu v Indii a Petr Mikeska, majitel a ředitel dnes již v Austrálii velmi úspěšné cestovní kanceláře Check Us Out představili zajímavou formou krásy naší vlasti australské odborné veřejnosti. Reprezentanti australských cestovních kanceláří byli překvapeni širokými možnostmi a pestrou nabídkou turistických atrakcí, které celoročně skýtá Česká republika. Jen v minulém roce navštívilo naši republiku 65 tisíc turistů z Austrálie. Stejně tak jako Austrálie, i Čechy a Morava se mohou pyšnit jinde nevídanými raritami. Kulturní dědictví, tedy česká města, památky a bohatá národní historie jsou jedním z opěrných pilířů propagace agentury Czechtourism. Praha se řadí k nejkrásnějším perlám nejenom v Evropě; tak velkou koncentraci památek UNESCO na tak malém území, jakým je Česká republika, bychom jinde ve světě těžko hledali. Česká republika se může pochlubit 564 vrcholy ve výšce 1000 a více metrů nad mořem. Nejvíce jich je na Šumavě. Česká republika patří, co do počtu hradů a zámků a jiných památek k velmocím Evropy. Z evropských zemí se už takovým množstvím kulturních památek může prokázat pouze Velká Británie. V českých zemích najdete 200 hradů a zámků, přes 300 naučných stezek, 41 jeskyní a propastí, 80 golfových hřišť, 37.000 kilometrů cyklotras a více než 40.000 kilometrů značených pěších tras. Podle Guinessovy knihy rekordů je Pražský hrad největším hradem na světě. V chrámu sv. Víta je největší umělecky ztvárněné okno na světě.
Je skutečně nespočet věcí, na které můžeme lákat své známé po celém světě k návštěvě naší rodné země...
(sem)

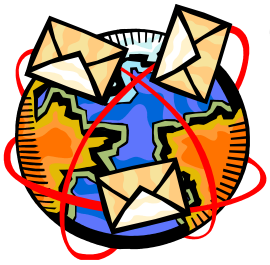

ODTUD A ODJINUD

Tato dnešní rubrika, jako vždy převzatá z jiných pramenů, bude poněkud jiná. V českém tisku, rozhlasovém pořadu i filmovém zpracování jsem narazil na neobyčejně zajímavý příběh, uvádím jej v upravené podobě.
V červnu 1984 navštívil čsl. konzulát ve Vídni nenápadný, ale sebevědomý Američan Mr. Danny Douglas, obchodník žijící střídavě v Rakousku a Portugalsku. Zaskočené úředníky ohromil nečekaným návrhem. Na území republiky se údajně nachází neobyčejně cenná věc, o které se dozvěděl v Západním Německu, když tam působil jako tlumočník americké armády v šedesátých letech. Jde o poklad ukrytý v ČSSR na konci války v roce 1945 a nikdo o něm neví, je ukryt asi 150 km západně od Norinberku. „Chtěl bych jej vyzvednout a vyvézt do zahraničí. Ne zadarmo, státní pokladně bych poukázal čtvrt milionu dolarů a podíl z prodeje“. Jiné podrobnosti odmítl prozradit, ujišťoval ale, že nejde o československé kulturní dědictví nebo věc z majetku státu a cennost nemá žádný vztah k našim dějinám. „Nikdo ji nehledá, nikomu nechybí, obchodu by nic nemělo bránit. Fotografie a plánek úkrytu jsou uloženy v jedné švýcarské bance“. Vídeňský konzulát okamžitě informoval tehdejšího minstra zahraničí a brzy se o této záhadné nabídce mluvilo na ministerstvech kultury, financí a vnitra včetně generální prokuratury. Zpráva došla k ministerskému předsedovi i prezidentovi. Vábnička dolarové odměny byla svůdná. A protože šlo o obchod, záležitost měl dojednat podnik zahraničního obchodu Artia. Do hry vstoupila kriminální policie, možná že věc byla kradená. Dnešní penzista, dřívější plukovník policie vzpomíná: měli jsme pátrat po něčem a nevěděli jsme po čem. Byli zalarmováni archiváři, kunsthistorici, měli jsme hledat a nevěděli kde, snad jediná stopa, 150 kilometrů od Norinberka ukazovala na západní Čechy. Bolševičtí kriminalisté byli vychytralí, sondovali v civilních šatech a Američan nevěděl, že rozmlouvá s policejními odborníky. První úsudek zněl, že se nejedná o pytel zlaťáků, ale o vzácný předmět, který někdo kdysi vlastnil, protože na to měl. Z Američana vytáhli, že jde o středověkou památku, vlastnil ji evropský šlechtický rod a do Čech byla přivezena odjinud. Přicházely tedy v úvahu zámky, kláštery a snad i velkostatky. Kriminalisté jich zmapovali padesát. Na prvních místech se ocitly šlechtické rodiny Beafort-Spontine (zámek a hrad Bečov), Mensdorff Pouilly ze zámku Nečtiny, Metternichové (Kunžvart a Plasy) Windish-Grätzové z Kladrub. Danny Douglas byl ale obezřetný a zkušený, kdysi sám působil v americké výzvědné službě. Měl informace, že ho má na mušce Státní bezpečnost. K jednání do Prahy vždy přijížděl z Vídně a stejný den se vracel

do Rakouska. Opatrný byl i při jídle. Časem ale byla jeho ostražitost otupena, dopustil se chyby. Na otázku, zda je úkryt přístupný, odpověděl kladně. To znamenalo, že nebyl pod vodou, v přehradní zdi a podobně. Kastelán z Bečova vypověděl, že hrad před půl rokem navštívil starší pán s bradkou a při prohlídce se zmínil, že na hradě před válkou bydlel, později se zjistilo, že to byl zeť posledního hradního pána Beaforta-Spontine. Jednání se táhla rok, Douglas chtěl smlouvu podepsat v říjnu 1985 a státní pokladna byla lačná po dolarech. Mr. Douglas neprozřetelně uvedl, že k přepravě cennosti nebude zapotřebí nákladní auto, osobní stačí a žádnou pomoc horolezců, horníků, bagrů či jeřábů nebude potřebovat. Prý mu bude stačit několik chlapíků s krompáčem a lopatou, a nadhodil, že jde o dutou truhlu. A smlouvu chce podepsat v Karlových Varech. To stačilo. Všechno policistům nasvědčovalo, že to může být Bečov nad Teplou u Karlových Varů.

Do akce byla zapojena ředitelka Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, v soupise uměleckých památek na území první republiky narazila na obrázek relikviáře sv. Maura, který byl uložen na zámku Bečov. „Kdyby to byl doopravdy, šlo by o nález století“. A tak se kriminalisté vypravili na zámek Bečov dne 5. listopadu 1985 s krompáči, lopatami a detektory, s kterými neuměli zacházet. Prohledávali zahrady a terasy, našli drátěnky do postelí, zrezavělé okapy a jiné haraburdí. Usoudili, že musí hledat uvnitř, když půdní mechanizace není zapotřebí. Uprostřed gotické kaple s výjevy Svaté rodiny a Apokalypsy detektor zapískal silněji než ve stáji na zakopanou podkovu. Prkna podlahy byla pokryta vrstvou suti, po odmetení si plukovník všiml, že jedno je poněkud vyštípnuté, se souhlasem kastelána prkno nadzvedl, hlína pod ním začala propadat. Baterka osvítila lesknoucí se kuličku, byla z pozlaceného štítu relikviáře svatého Maura.

Vyzvedli jej před půlnocí, oblohu osvítil blesk a strhla se prudká bouřka, někdo nahoře se zlobil, vzpomněl nálezce po 25 letech. Na vlastní zodpovědnost nechal relikviář vytáhnout z úkrytu, byl poněkud poškozen, zejména zlatnická výzdoba a uhnilé dubové dno. Kompetentní úřady si naráz nevěděly rady, kriminalista měl relikviář

dva týdny na svém pracovním stole, chodila se tam dívat spousta lidí včetně ministra vnitra. Pak se relikviář přestěhoval do trezoru státní banky, kde utrpěl suchým a teplým prostředím. Mnohem později zamířil do dílny restaurátorů a byl spolu s korunovačními klenoty vystaven na Pražském Hradě.

Relikviář byl vyroben německými středověkými mistry v Lotrinsku mezi rokem 1225 a 1230. Je z pozlaceného stříbra a ozdoben řadami figurek (Krista, apoštolů a svatých) a dvěma sty drahokamy, velikosti 140x42 cm a vysoký 69 cm, pět set dílů výzdoby se skládá z více než tří tisíců jednotlivých částí. Uvnitř látkou vyloženého relikviáře se našly kosterní pozůstatky tří mužů a jedné ženy. Měl sloužit k uložení ostatků sv. Jana Křtitele a sv. Maura, misionáře ve francouzské Remeši, kde byl sťat. Podle Benešových dekretů byl majetek Heinricha de Beafort zkonfiskován, vévoda relikviář ukryl při odchodu z Bečova v polovině roku 1945. Danny Douglas chtěl poklad nevyčíslitelné ceny prodat za 8 milionů dolarů, svou porážku přiznal jako gentleman. Nálezné plukovníka Státní Bezpečnosti bylo skromnější, od ministra kultury obdržel sadu šesti vinných skleniček a poplácání po zádech. Kastelán, který musel objevený relikviář zapsat do knihy přírůstků (pořádek musí být) a potom vyhotovit smlouvu o zapůjčení majetku v socialistickém vlastnictví, byl také odměněn, dostal tužku propisku s nápisem „Federální kriminální ústředna“ a navíc mu plukovník nabídl tykání.

IP

šedesátka
web pro seniory
www.sedesatka.cz

Nová kniha o Vojtovi Náprstkovi

Miroslav Krupička

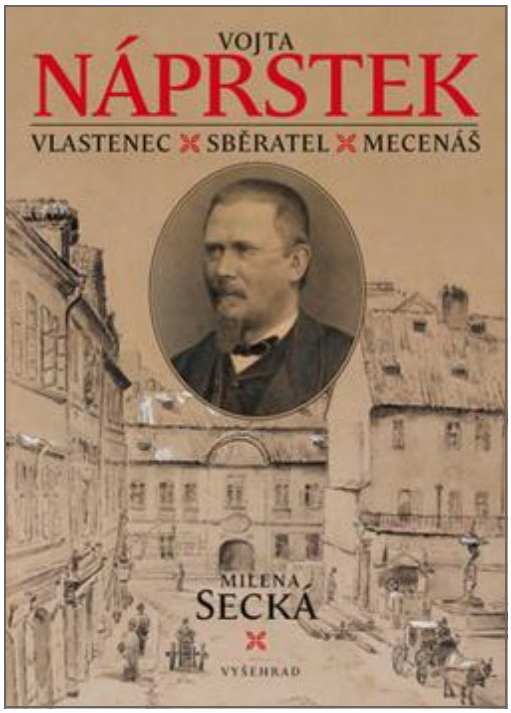

19. října byla v Praze pokřtěna kniha „Vojta Náprstek – vlastenec – sběratel – mecenáš“. Knihu vydalo vydavatelství Vyšehrad a její autorkou je historička Milena Secká, která studuje život a dílo Vojty Náprstka už řadu let. V knize dokumentuje celou škálu činností, kterými se tento známý sběratel a propagátor moderních výdobytků civilizace zabýval, včetně jeho působení mezi krajany.
Vojta Náprstek se narodil v roce 1826 jako Adalbert Fingerhut. Jako student byl aktivním účastníkem revoluce v roce 1848 a po jejím potlačení odešel z Čech do Ameriky. Ve Spojených státech prošel různými profesemi, vydával krajanské noviny a jeho knihkupectví se stalo významným střediskem krajanského života v USA.
V roce 1858 se vrátil do Prahy a ze svého rodného pivovaru U Halánků na Betlémském náměstí vytvořil centrum společenského života. Pořádal přednášky, propagoval emancipaci žen a šíření pokroku v domácnostech. Založil také americký klub dam. Vojta Náprstek byl považován za vyslance všech zahraničních Čechů a krajané ho také při svých návštěvách rodné vlasti často navštěvovali a přiváželi mu četné dokumenty.
Z Ameriky s sebou Náprstek přivezl slušnou sbírku exponátů, kterou shromáždil mj. mezi severoamerickými indiány. Do sbírky později přispěli i další čeští cestovatelé, jako Emil Holub, Enrique Stanko Vráz, Antonín Frič a další. V roce 1862 svůj rodný dům přeměnil na České průmyslové muzeum. Původním záměrem muzea bylo představovat a aktivně demonstrovat vědecký pokrok. Protože kapacity výstavních prostor brzy nestačily, v roce 1866 dal v těsné blízkosti postavit novou muzejní budovu, kterou známe jako Náprstkovo muzeum, dnes součást Národního muzea.
Autorka knihy Milena Secká se při křtu knihy svěřila s tím, že k Náprstkovu muzeu má vztah přímo osudový: „Jako čtrnáctiletá jsem jednou zavítala do Náprstkova muzea a byla jsem tak okouzlena jeho etnografickými sbírkami, že jsem se ihned rozhodla tam pracovat. Propracovala jsem se až k řediteli a vyjednala jsem si, že jsem v muzejních sbírkách mohla pracovat v létě formou brigády. Potom se mi podařilo vystudovat etnografii na Univerzitě Karlově. Osud mě do Náprstkova muzea zavál až začátkem 90. let 20. století. Od té doby se osobností Vojty Náprstka zabývám – je to už 18 let.“
V Náprstkově muzeu, kde je možné knihu zakoupit, momentálně probíhá výstava „Ti, kteří nás předešli aneb Vojta Náprstek ve vzpomínkách“. Jde o expozici úmrtních oznámení, kondolenčních dopisů a dalších dokumentů, které souvisí se smrtí Vojty Náprstka i dalších českých osobností 19. století – Josefa Jungmanna, Boženy Němcové, Jana Nerudy, Julia Zeyera, Emila Holuba a dalších. Výstava také připomíná Vojtu Náprstka jako zakladatele spolku Svatobor a velkého propagátora kremace. Byl prvních Čechem, který se dal po smrti zpopelnit. Protože v době jeho smrti v roce 1894 nebyl v Rakouské monarchii žeh povolen, musel být zpopelněn v Německu.

U příležitosti loňského stého výročí založení krajanského spolkového domu Bohemian Hall v newyorské Astorii jsem na semináři nazvaném „Češi - národ bez hranic“ měla možnost poznat mnoho zajímavých lidí - mezi nimi autorku knihy o Vojtovi Náprstkovi, Milenu Seckou. Rovněž tam přítomného, ředitele Českého Radia Praha Miroslava Krupičku znám již několik roků, v rozhlasové branži se pohybuje přes dvacet let, řadu z nich pracoval v zahraničním vysílání BBC v Londýně, zahraničním Čechům a krajanské problematice rozumí jako málokdo. Podobně tak vedoucí redaktorka zahraničního vysílání Radia Praha, Milena Štráfeldová. Milena krásně píše, vydala dvě knihy a Čechoaustralana zásobuje půvabnými příběhy série „Co mne naučili…“. S redakcí krajané.net spolupracujeme tak jako s redakcí internetového magazínu CzechFolks PLUS vedenou Václavem Židkem žijícím v Německu a Danielou Olszovou ve Spojených státech. Jejich webové stránky stejně tak jako Čechoaustralan a Český dialog Evy Střížovské mají své čtenáře po celém světě. Manželé Reichovi ze Sydney jsou stálými přispěvateli všech třech časopisů. Není divu, Jana Reichová, bývalá dlouholetá redaktorka SBS rozhlasu Sydney, má nepřebernou zásobu příběhů o krajanech, které při své práci potkala. Mezi nimi i spisovatelku Boženu Šamánkovou, která je autorkou několika knížek o emigrantech z osmačtyřicátého roku. Když mi je Jana poslala, byla jsem hluboce pohnuta příběhem Boženky a její rodiny. Otiskuji úryvek z její knihy „Útěk z domova“. Již druhým rokem publikuje v Čechoaustralanovi jeden ze Stavitelů chrámu poezie - tak se totiž jmenuje sbírka básní současných českých básníků, ve které má své místo Břetislav Kotyza, zlínský básník, který mi svými poetickými obrazy duše a světa dávno učaroval...

Cena Gratias Agit byla udělena Středočechu, žijícímu na Novém Zélandě

Iveta Chmielová Dalajková

"Nádoby jsou udělané z hlíny... a čím výše došel hrnčíř, jako lidská bytost, tím lepší je nádoba. Protože není skutečné krásy bez charakteru" Lao-c'

Prestižní cenu Gratias Agit uděluje každoročně ministr zahraničních věcí. Tento rok bylo oceněno třináct krajanů a tuzemských osobností, kteří celoživotně šíří dobré jméno České republiky. Cena se uděluje od počátku 90. let zástupcům krajanských spolků, bohemistům, exulantům, vědcům a lidem veřejně úspěšným a činorodým. Letos obdrželi cenu pro mě dva významní lidé. Ruský bohemista, pan Oleg Michajlovič Malevič a novozélandský výtvarník pan Mirek Smíšek. Oba pány jsme měli možnost s manželem poznat.
Za oběma držiteli se rozprostírá dlouholetá práce, za každým z jiného oboru. V Ruské federaci, kde jsem působila jako konzulka, jsem se měla možnost osobně poznat s ruským literárním vědcem Olegem Malevičem a blíže se seznámit s jeho prací. Nepodléhal oficiálním tlakům, a hledal osobní přístup k literatuře. Zajímal se o podstatu české literatury, zejména tvorbu Karla Čapka, Karla Poláčka a Milana Kundery. Zaměřil se na rozdílnost českého a ruského klasického románu. Je čestným předsedou společnosti bratří Čapků v Sankt Petěrburgu, se kterou jsem intenzivně spolupracovala v době svého působení v Ruské federaci. K překladatelské činnosti z češtiny a slovenštiny se dostal z politických důvodů, neboť jeho otec zemřel po stalinských čistkách.
Na Novém Zélandu trpělivě vytvářel keramická a porcelánová díla český krajan Mirek Smíšek (nar. 1925 nedaleko Kladna), šestaosmdesátiletý umělec, který obohatil filmovou trilogii Pána prstenů o keramické skvosty. Sama vlastním jednu jeho překrásnou nádobu. Byl zapojen do protifašistického odboje, po válce pak z britského pověření hledal v ČSR nacistické kolaboranty a po únoru 1948 z bezpečnostních důvodů emigroval. Je držitelem řádu Britské legie a je zakladatelem moderního keramického umění na Novém Zélandě. Nikdy ale nezapomněl na své české kořeny a vždy se hrdě k češství hlásil.
Můj manžel s ním udržoval těsný kontakt v době, kdy působil v Austrálii a Novém Zélandu a pomohl ho spoluobjevit i pro širokou českou veřejnost.
Tímto bych ráda vyjádřila panu Olegu Malevičovi a Mirku Smíškovi, jako i dalším čerstvým nositelům ceny Gratias Agit, srdečné gratulace a přeji mnoho dalších pracovních úspěchů a dobré nálady.
www.ivetachmielova.cz

KRÁSNÉ VÁNOCE

Eva Střížovská

Do svého okolí to vykřikuji jako nejkrásnější, ale to by nebylo fér vůči mým malým dětičkám. Když byly malé a s rozzářenýma očima koukaly na rozsvícený vánoční stromeček, byl to samozřejmě pro mne nezapomenutelný zážitek.
Když byly malinko větší, pomáhaly mi vykrojovat z těsta vánoční cukroví, pletly se mi pod nohama, podávaly rozinky, oříšky, jablíčka.
Každoročně pro mne Vánoce znamenaly úklid (hrůza – hlavně mytí oken v zimě), pečení cukroví, shánění dárečků, jejich uklízení do úkrytů a pak hledání (někdy marné), nervy, jestli jsem na někoho nezapomněla, mám už letitý seznam 23 lidí potřebných k obdarování, ale ten se samozřejmě rok od roku trochu mění, někdo umře, někdo se narodí, někdo se ožení, někdo rozvede…
A pak mne osud jednoho dne na podzim v roce 1996 poslal do Austrálie.
17. listopadu v 17 hodin, 7 let po sametové revoluci jsem měla besedu v Sokolovně v Sydney. S báječnými lidmi. Zpívali jsme českou hymnu, brečeli jsme trochu dojetím, ale pak jsme se i smáli a povídali si.
Byl to začátek mé tříměsíční pouti mezi našinci v Austrálii. Redaktorka českého vysílání rádia v Sydney Ika de Detrich mne tam tehdy pozvala, abych řekla, co tam míním dělat apod. Bylo to fajn, ale moc jsem toho tehdy neřekla, protože jsem vlastně neměla jasnou představu.
Ale moje putování bylo tak bohaté na zážitky a potkávání se s lidmi, že je z toho knížka. Ještě není venku, ale možná brzy bude, protože se ozval jeden hodný sponzor z Austrálie, který je ochoten zaplatit výrobu. Takže, kdo máte zájem, pište si o ni, je co číst.
Na konci mé cesty mne Ika pozvala do rádia znovu, abych jaksi zhodnotila své poznatky. Upřímně musím říct, že do rádia jsem mluvila ráda a hezky pochvalně o našincích v Austrálii. Například, když řeknou ve dvě tam a tam, jsou ve dvě tam. Nebo pošlou fax, že cosi kde a kdy, a všechno funguje. A všichni jsou milí, laskaví, nespěchají, nejsou protivní.
Když jsem se pak vrátila do Prahy, měla jsem několik besed o Austrálii. Lidé z nich houfně odcházeli a div mne nemlátili… a to proto jen, že jsem našince v Austrálii tak chválila a že jsem je srovnávala s našinci tady. Totiž, hned první den, když jsem šla do pražské banky a úřednice, která mne znala, se ptala, jak jsem se tam měla, a já jsem jí s úsměvem odpověděla, řval na mě pán za mnou:

„To si můžete pokecat až potom, a teď nezdržovat, ne?“ Pak do mne někdo vrazil v metru a ještě kdosi ke mně nebyl zrovna laskavý, brečela jsem jak želva. V Austrálii jsem za ty tři měsíce totiž ztratila tu zdejší nutnou obranou slupku k přežití - hroší kůži. Trvalo mi nějaký čas, než jsem si ji zase obnovila…
Ale konečně k Vánocům: Po všech těch mnoha letech, kdy jsem uklízela, pekla, schovávala a objevovala (nebo ne) dárečky, jsem se o Vánocích válela na trávě u bazénu své kamarádky v Melbourne, nebo se nořila do jeho mírně vlahé vody a cítila z blízkého domku vůni vánočky. Na dosah jsem měla sklenici s džusem nebo dokonce s vínem. Nemusela jsem vůbec nic dělat! Užívala jsem si toto životní překvapení a štěstí. A vůbec mne netrápily výčitky mých dětí (hodně velkých), které mne před odjezdem objímaly na gauči a říkaly asi toto:
„Mami, tedy já bych nikdy neopustila své děti.” - Dcera Jana (31) se slzou v oku, která se pak po pár letech odstěhovala na Kanárské ostrovy a děti tady ráda zanechala (byly už velké a dospělé).
„Mami, ale vrátíš se, viď?” - Syn Marek (14 let), kterého si vyžádal na pár měsíců můj rozvedený manžel. A moc mu to prospělo, protože na rozdíl ode mne, byl manžel velmi přísný a Marek se naučil uklízet si po sobě, sprchovat se každý den apod. A když jsme se konečně setkali a pak jsme měli další Vánoce, byl trochu problém. Oba jsme nevěděli, jaký bude program. Dali jsme si malé dárečky (úplně legrační jako třeba párátka) a pak Marek řekl:
„Mami, uměla bys zazpívat Summer time jako sambu?”
Hm… nevěděla jsem, ale sáhla jsem po kytaře. A cosi zazpívala. A Marek řekl: „Mami, to je dobrý! Jsi dobrá!“
No a tak jsme trávili večer hudebně, dá-li se to tak u mne nazvat. A potom – a pozor, to je nejdůležitější věta mého života, kterou Marek tehdy řekl. Ale ještě před tím se jako čtrnáctiletý dlouhán natáhl na sedačku:
„Mami, mohla bys mi zazpívat tu písničku, co jsi mi zpívala, když jsem byl malý?”
No, zaskočilo mne to, ale začala jsem: Ty můj broučku, můj malý černý kloučku, jak ráda já tě mám… když tebe jen kolíbám, o lůla lůla bejby…
Nebudu tady vypisovat celou píseň, ale jen to, že čtrnáctiletý puberťák ležel natažený na té válendě se zavřenýma očima, z kterých mu ukáplo pár slziček, a já zpívala. A když jsem skončila, on řekl: “Mami, nemá každé dítě na světě to štěstí, že má takovou mámu, viď?”

Rozjímání o pravdě a lži

Jaroslav Kovářiček

Rozpoznat a definovat lež, je snadné, s pravdou je to jiné. Lež je vědomé a záměrné klamání, zpravidla z důvodu osobního prospěchu. Lež však nemusí být vždy darebnou záležitostí. Jsou tak zvané „bílé lži“, kterými chceme někoho potěšit. Například těžce nemocnému příteli neřekneme „Ty máš, kamaráde, jazyk na vestě, vypadáš, že tě za pár dnů položí na máry.“ Nemusíme lhát očividně, stačí, když naznačíme, že ten člověk vypadá trochu lépe od poslední návštěvy a je tu tedy jakási naděje. Lépe nevypadá, to je pravda, ale naděje umírá poslední, takže tato lež není zlomyslná. Jsou i lháři obdivovaní a vysoce uznávaní, například spisovatelé. Napíší román, který jest zcela vymyšlený, ale napíší to tak, jakoby to byla pravda pravdoucí. To ale čtenář ví a takovou nepravdu přijímá, obzvláště je-li psána mistrně.

Přiznám po pravdě, že psát o pravdě není vůbec snadné. To slovo ozývá se z kdejakého rohu, k pravdě rád se každý hlásí, kdo však nám může spolehlivě vysvětlit, co pravda vlastně je?

Na prezidentské vlajce stojí pyšný nápis „Pravda vítězí“, já však mám dojem, že blíže pravdě by to heslo bylo s krátkým i. Jan Hus byl velkým zastáncem pravdy, ve svých spisech se o ní mnohokráte rozepisoval. „Protož, věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti.“ Jinde zase píše „Nemůže-li pravda býti projevena bez pohoršení, lépe přijmouti pohoršení, nežli pustit pravdu.“ Poněkud významově nejasný je výrok „Pravda je jen to, co jest dobrem všech.“ To zní ušlechtile, je to však pravda? Pochyby o tom vzbuzuje další Husův výrok „Kdo mluví pravdu, hlavu si rozbíjí.“

Nemáme pochyb o Husově čestnosti a mravnosti, jeho nabádání o pravdě byla mravní inspirací. Žel, jak víme z historie, v Husově případě pravda nezvítězila, zvítězil kostnický koncil, svolaný papežem Janem XXIII. (Dovolím si malou odbočku – Zdalipak se nám již Vatikán omluvil za tuto justiční vraždu?) Jak patrno i v situaci tak vznosného milovníka pravdy, jakým byl Jan Hus, všechny ty „pravdy“ vytvořily situaci velmi výbušnou.

Otázkami pravdy zabývají se filosofové po staletí a jejich názory se často podstatně liší, to je pravda. Někteří učenci tvrdí, že pravda je skutečnost. Je to pravda? Inu skutečnost je skutečnost a kde máme jistotu, že ji vnímáme pravdivě? Někdy je pravda spojována s vírou. Kdo věří v Boha tak Bůh pro něho skutečně existuje a nevymluvíte mu to. Pravdou však je, že nikdo neví, zdali Bůh existuje, jinak by nebylo zapotřebí v něj věřit.

Jiná definice praví „Pravda je shoda tvrzení se skutečností.“ To zní sice pěkně, kdo ale může zaručit, že tomu tak vskutku je? Na svých seminářích ukazuji lidem kartu a ptám se, jaké je barvy. „Je žlutá.“ shodují se všichni. „Ale kdepák, mýlíte se, je modrá,“ reaguji na jejich vnímání skutečnosti a potom položím kartu před sebe. Podívám se na ni, opět ji zvednu před zraky účastníků a v úžasu sděluji „Omlouvám se velice, máte pravdu, ta karta je opravdu žlutá.“ Jejich reakce „Ale vždyť je modrá, teď to jasně vidíme.“ Pravda je prostá, ta karta má jednu stranu modrou a druhou žlutou. Ani jeden z nás tedy nemluvil pravdu. Správně bychom měli prohlásit „Z mého pohledu jeví se ta karta býti žlutou.“ Jenže v podmínkách běžného života takto neuvažujeme, za pravdu považujeme jen to, co na vlastní oči vidíme. Stojí však za takové pravdy pokládat život?

V Japonsku existují Buddhistické meditační zahrady. Vypadají jako hezky upravené pískoviště, v kterém je zasazeno devět kamenů. Když se člověk podívá na tu pískovou zahrádku ve stoje, vidí jasně devět kamenů. Jakmile ale usedne do meditační pozice kdekoliv kolem toho pískového obdélníku, vidí kamenů pouze osm, jsou totiž tak rozestavěny, že jeden kámen je vždy skryt jinými kameny. Meditující tedy ví, že kamenů je tam devět, ale vidí jich pouze osm. Říká se tomu meditace o devátém kameni. Takovýto druh meditace měl by být vyučován ve školách po celém světě, abychom si již od mládí uvědomovali složitost pravdy a nehrnuli se hned ve svatém nadšení do boje za tu naši pravdu.

Za pozornost stojí, že ani filozofové nemohou se shodnout na tom, co pravda jest, a vytvářejí všelijaké teorie. Zmíním se zde jen o několika, abychom neztráceli zbytečně moc času. Zájemce o tyto otázky si může vyhledat informace v učených knihách.

Korespondenční teorie pravdy sahá až k Aristotelovi, který prohlásil „Pravdivé jest říci o něčem, co je, že to je, a o něčem, co není, že to není.“ Takhle promluvil věhlasný filosof, ale na takovouhle moudrost by přišel i můj pes.

Koherenční teorie pravdy nám vnuká ideu, že pravda jest řada výroků, které nejlépe vysvětlují nebo popisují svět. O takovéhle moudrosti dumali mezi jinými filosofové Spinoza, Leibnitz a Hegel. Snad by bylo lepší, kdyby se věnovali něčemu užitečnějšímu anebo nedělali nic.

Konsensuální teorie pravdy zase považuje za pravdu to, na čem se shodne většina lidí, případně většina vyhraněné skupiny lidí. Tak tohle dobře známe – Ústřední výbor strany se jednohlasně usnesl na tom, že… Nu a byla tu jasná pravda, o které nebylo třeba, ba ani dovoleno, diskutovat.

V demokracii platí ten princip, kdy o výsledku voleb rozhodne většina hlasů, s pravdou to však nemá co společného. Často již po několika měsících voliči vidí, že zase naletěli slibům a udělali pěknou blbost.

Těch teorií je mnohem více, ale já se domnívám, že ty uvedené nám pro dnešek stačí.

Za zmínku ještě stojí tzv. paradoxy pravdy.

Asi nejznámějším už od starověku je toto tvrzení Kréťana Epimenida: „Všichni Kréťané jsou lháři.“ V tom případě nemluvil ani pravdu ani lež, však si nad tím zadumejte.

*„Má-li se mysl úspěšně zabývat hledáním pravdy,
musí být nejdříve bez pout a potom bez předsudků.“
Paul Brunton*

Jak tedy patrno, s pravdou jsou jen svízele. Problém je složitější v tom, že neexistují pravda a lež jako dva zřetelné protipóly. Vedle pravdy máme ještě polopravdy a nepravdy.
Nepravdy jsou tvrzení, která vznikají na základě přesvědčení či nesprávných informací, a nikoliv z motivací běžných u lží. Velmi často se objevují ve vědě. Tak třeba již více jak sto let bylo bráno za pravdu Einsteinovo tvrzení, že nic se ve vesmíru nemůže pohybovat rychleji než světlo. Nedávno se však objevila zpráva, že vědci z Evropské organizace pro jaderný výzkum (CERN) ve Švýcarsku objevili částice menší než atom, které se pohybují rychleji než světlo. Jistě tu nejde o lež, ovšem jedno z těch tvrzení jest nepravdou. Kolik už vědeckých tvrzení padlo následkem nových zkoumání! Takže ani za vědecké „pravdy“ bych ruku do ohně nedal. Ve většině případů nejedná se o záměrnou lež, jde jen o omyl anebo nepřesné informace. Ovšem když sleduji vývoj náhledu na tzv. teorii globálního oteplování, nacházím dosti případů, kde vědci za peníze lžou, jak když tiskne. A to platí i v jiných oborech.
Dále jsou tu ještě polopravdy a ty jsou velmi nebezpečné, neboť nás snadno manipulují svou věrohodností. Používají se dnes hojně především v oblasti komerční. Veškeré přednosti nějakého výrobku jsou sice uvedeny po pravdě, pravda však není povězena celá, a tak jsou zatajeny negativní vlastnosti produktu. Na ty přijdeme, až když si nabízený tovar zakoupíme, tedy když už je pozdě. Polopravdy se používají všude kolem nás. Reklamní letáček pravdivě uvede, že tento lék nám umírní bolesti hlavy, neřekne nám ale, že také bude mít neblahý vliv na stav našich ledvin. S touto informační manipulací setkávám se nyní čím dál tím častěji.
Poslední dobou se také množí formulace, které nelze považovat za lživé, ale aniž by jejich případná pravdivost dávala nějaký smysl, tedy tvrzení nesmyslná. Ta se na nás rovněž valí z reklamy a sdělovacích prostředků. Nejkřiklavější příklady nám nabízí firma Coca Cola. Co znamená slogan „Coke. It is the real thing.“ (Koka. To je skutečná věc.)? Nad takovou banalitou by se jeden s chutí zasmál, ovšem podobné triviality pomohly k tomu, že se Coca Cola stala komerčně nejúspěšnějším produktem v historii.
Rozhodně to nemohlo být kvalitou tohoto spíše nechutného nápoje, který je navíc zdraví škodlivý a měl by být ze zdravotních důvodů zakázán. Metody otupování lidského myšlení používají se nyní i v politickém světě, narušujíce tak samu podstatu demokracie. Jeden příklad za všechny – v předvolební kampani použil Obamův tým slogan „Yes, we can.“ Kandidát Obama na pódiu vykřikl „Yes, we can!“ (Ano, my můžeme!) a davy šílely a řvaly v transu „Yes, we can!“ Scházelo tu ovšem to podstatné, totiž CO můžeme? To už si zřejmě mohl doplnit každý podle své nálady. Tak třeba nějakého piškuntálka napadlo „Můžeme si políbit…“ Nechám na laskavém čtenáři, ať si doplní slovo dle svého naturelu.
Inu, žijeme ve světě virtuální reality, tedy skutečnost jest taková, jaká se nám zdá. Podle toho vypadá i pravda. Snad se ani netřeba rozepisovat o hlásné troubě sovětského režimu, deníku Pravda, který chrlil především lži. A podobně tomu bylo i se sesterskou tiskovinou Komsomolskaja pravda. Jak tedy shledáváme – není pravda jako pravda.
Před několika lety vedl jsem diskuzi o pravdě s jednou českou političkou, které jsem si velice vážil. Přesvědčovala mne o nutnosti žití v pravdě. „Hloupost,“ oponoval jsem, „to jest jen póza intelektuálů hovících si v pohodlí své věže ze slonoviny.“ Abych svůj náhled objasnil, uvedl jsem takovýto příklad. Za války se z transportů židů do koncentráku podaří jednomu člověku utéct. Proběhne kolem a za chvíli se objeví ozbrojené stráže, které pátrají, kam jim uprchlík zmizel. Zeptají se v ulici stojícího svědka. Bude-li to člověk, který vede život v pravdě, tak zajisté pravdivě odpoví: „Zahnul tady do leva a sedí schován támhle v keřích.“ Kdybych tam byl já, tak bez zaváhání zalžu – běžel vpravo, tam mezi ty nízké domky, a rychle se ze scény z dobrých důvodů vytratím.
Takže se závěrem přiznám, že netoužím soužiti s lidmi, kteří „žijí v pravdě.“ Jednou bych tím pronásledovaným mohl být právě já.
Mně by úplně stačilo, kdyby lidé kolem mne byli laskaví, šlechetní, nepodváděli a zbytečně nehrdlouhali.

Článek byl otištěn ve spolupráci s internetovými stránkami
www.czechfolks.com/plus/

Chcete si splnit sen a chcete malovat skutečné obrazy?

**Můžete spojit malování obrazů s poznáváním
překrásné UNESCem chráněné památkové rezervace v Olomouci!
Tuto zajímavou kombinaci relaxace, vlastní tvorby a poznání vám umožní
Creativity Academy, ať už jste malíř začátečník či pokročilý.
Termíny, informace k malování akrylem a voskem i dárkové poukazy získáte
na www.creativityacademy.eu**

Co mě naučili ti dva

Milena Štráfeldová

V autobuse se posadili zrovna vedle mne. Oba přes třicet, přesto pořád napůl kluci. Ještě jsme ani nevyjeli, a už si vybalili řízky od mámy. Bráškové.
“Řízky máme každý dva,” spočítal ten mladší. “A okurky nám dala máma zvlášť do pytlíku.”
“Já vím,” řekl ten starší s plnou pusou. Možná ani nebyl starší, starším ho dělaly brýle s tlustými čočkami a zavalitá postava. Taky začínal plešatět.
“Máma říkala, aby sis k tomu vzal chleba!” napomenul ho ten mladší, už ale bylo pozdě. První řízek v bráchovi stačil zmizet bez chleba.
“Já jsem zapomněl,” omlouval se brejláč.
“Tak příště nezapomeň, nebudu ho po tobě zas dojídat,” zasmál se druhý. A pak zavolali mámě, že jim řízky fakt chutnaly.
Bylo to celkem jasné. Byl takzvaně retardovaný. Stačila nepatrná změna v té složité šroubovici, která z nás dělá bystré, vnímavé, přemýšlivé a vtipné lidi, a tenhle kluk nejspíš neprošel ani základní školou. Klidně zapomene, že řízek se má jíst s chlebem.
Chvilku se pak ještě bavili o fotbale. Potom ten mladší usnul a starší se pustil do křížovky. Na něco zjevně nemohl přijít, tak se otočil ke mně: “Nevíte značku cínu?”
“Bohužel ne, už jsem to zapomněla,” zavrtěla jsem hlavou. Bylo mi najednou stydno. Takhle končí všechna ta dávná vysvědčení se samými jedničkami? K čemu mi teď je, že jsem znala nazpaměť celé stránky v sanskrtu? A že jsem četla Sartra v originále? Cín, sanskrt i Sartre se mi z hlavy zkrátka vykouřili.
“To nevadí,” hned mne začal uklidňovat. “Počkám, až se brácha vzbudí. Brácha to bude určitě vědět. On je inžinýr. Ví všechno.” - Nepochyboval o tom ani vteřinu. A vlastně ani já ne.
Jeli jsme společně dlouho, přes čtyři hodiny. Až do lázní, kam kdysi jezdíval Leoš Janáček. A když jsme konečně, celí rozlámaní, vystoupili z autobusu, zamířili jsme všichni tři do stejného hotelu. Prostě náhoda…
Celý další týden jsme se pak potkávali u lázeňských procedur, na promenádě, v parku, spolu jsme plavali v bazénu, jeli na výlet a objednávali si stejné opulentní menu k večeři. Jako stovka dalších hostů ve stejném hotelu. A za celý týden jsme spolu už nepromluvili, měla jsem ale dost času si ty dva důkladně prohlídnout.
“Nezapomeň si ručník,” radil jeden druhému.
“Dojdu ti pro kafe, chceš?”
“Dej si radši tu svíčkovou, je dobrá. Posledně mi moc chutnala.”
“Bereš ty prášky, co ti přibalila máma?”
Vlastně se od sebe celý týden ani nehnuli. Starali se jeden o druhého, pohledný a zjevně ne hloupý “inžinýr” o svého retardovaného brášku, a taky naopak, jako by to byla ta nejsamozřejmější věc na světě. Jako by ten nepatrný, mikroskopický rozdíl ve šroubovici, který je každého odpálil na úplně jinou životní dráhu, dohromady nic neznamenal. Jako by byly důležité jiné věci než písmenka před jménem, status, úspěch nebo to, co za něj zpravidla považujeme. - “Vem si čepici, fouká tam…” říkali si navzájem.
Po týdnu jsme z lázní odjížděli, jak jinak, zase spolu. Cestou schroupali dvě krabice lázeňských oplatek. A když jsme konečně, celí rozlámaní, vystupovali na Florenci, zastavil se ten starší u mne: “Cín má značku Sn, jako sníst. Řekl mi to bráška.” Hezky se přitom usmál.
“Díky, už si to budu pamatovat,” stačila jsem mu ještě říct, než oba zmizeli v metru. A nejen ten cín.

MODRÝ PORTUGAL

Dvě rýhy na tvé dlani
sbíhají se v nekonečnu
ale já holka
tak dávno co chtěl
toulat se bez kompasu
tak dávno co vím -
Za mořem moře
za zemí země a
nebíčko nebe
všude stejně modré je
jak u nás za humny
doma
Signály slunce na oknech
a společně zdvíháme plachtoví
velkého prádla

Dvě rýhy na mé dlani
sbíhají se v nekonečnu
ale já holka čekám na příliv
na příliv Modrého Portugalu -
Za mořem moře zda ještě hlučí a
jak voní prach
po dešti na asfaltu
nebíčko nebe na dosah
tak vysoko
tak hluboko ve výstřihu
můj bože...
Signály slunce na oknech
a společně zdvíháme plachtoví
snad posté zbytečně
snad potisící
a přesto
Vyplouváme

Břetislav Kotyza

Nevzpírejte se Osudu

Jana a Zdeněk Reich

Léto roku 1956 pro mne neprobíhalo právě radostně. V hrudi mi bušilo srdce krutě zlomené milovanou dívčinou a následkem toho mi hlavou kroužily myšlenky sebevražedné. Nemaje však po ruce ostře nabitou střelnou zbraň ni jedu s rychlým účinkem, nedospěly tyto myšlenky k realizaci. Ani utápění žalu v alkoholu nepřicházelo vzhledem k nedávno přestálé infekční žloutence a stavu jaterních testů v úvahu. A tak jsem jen tiše vzdychal a trpěl. Až zasáhl Osud. Pokud se někdo domnívá, že je pánem svého osudu, velice se mýlí. I když se snad někdo bláhově domnívá, že to či ono učinil z vlastního rozhodnutí, byl to již mnou zmíněný Osud, který ho tam či onam postrčil, donutil ho udělat takové, případně opačné rozhodnutí. A i tehdy v mém případě rozhodl Osud ve formě pozvání na letní ples na Střeleckém ostrově na řece Vltavě. Vzpíral jsem se Osudu, pozvání zmačkal a odhodil do odpadového koše. Ale co naděláš, Osud to nalinkoval a tak nebylo úniku. Moje maminka, která starostlivě sledovala můj úbytek chuti k jídlu, zmačkanou pozvánku z odpadového koše vylovila, pěkně uhladila a poradila, že bych snad měl přece jen na ten ples jít. Znaje moji maminku dobře, věděl jsem, že i když se zdánlivě jednalo o dobře míněnou radu, byl to v podstatě neodvolatelný příkaz obléci slušivý obleček a vydat se na Střelák. Přihnaly se však mraky vrané a spustil se značný déšť a tak jsem měl reálnou nadějí, že se plesání vyhnu. Ne tak však. Zase zasáhl ten Osud, mračna odvál a dokonce dal vysvitnout i slunéčku zlatému a tak mi nezbylo než vyrazit směrem Střelecký ostrov.

Bylo mi osmnáct, bylo po maturitě a koncem června se měl konat ples z tanečních kurzů. Na parníku na Vltavě! Nekonal se, bylo špatné počasí, prý až ke konci srpna. Prázdniny uběhly a můj bratranec měl na ples, který se místo na parníku konal na Střeleckém ostrově, přijít se svým spolužákem z vysoké školy, prý protože se mu líbím. Byl to dobrý tanečník a já bych tehdy byla, jak se říká „protančila svět“, takže proč ne. No a najednou začalo pršet, tak ples zase nebude. Ale pršet přestalo, tedy se na ples šlo.

Sestupoval jsem po širokém kamenném schodišti dolů, na Střelecký ostrov a Osud náhle vydal příkaz abych, zdánlivě bez důvodu, pootočil hlavu. Koutkem oka jsem potom spatřil dívenku, která na schodech nějak zakopla, patrně o delší sukni (zase ten pan Osud) a padala bezmocně mým směrem. Podařilo se mi ji nejen zachytit, ale podržet i krátkou chvíli v náručí. V šatně mi opět padla, tentokrát sice ne do náruče, ale do oka. Navíc mi hodila k nohám stonek, který přečníval její kamarádce z květiny, zdobící její plesové šaty. Náhle jsem si uvědomil, že patrně existuje účinný lék na srdce zlomené a že musím zkusit své štěstí, seznámit se blíže s dívenkou, kterou mi Osud zavál do cesty.

(To jsem pochopitelně neměl ani zdání, co se mnou a dívenkou, kterou jsem na schodech zachránil od jisté smrti, Osud zamýšlí). Marně jsem se však na parketu po ní rozhlížel, a abych nemařil čas, vyjednal jsem si během tance dvě schůzky, s dvěma rozličnými tanečnicemi. (Když léčit zlomené srdce, čím bohatší medikace, tím větší naděje na úspěch.) Záhadnou dívenku, která pádem do mé náruče vzbudila ve mně značnou pozornost, jsem však na tanečním parketu nezahlédl. Vydal jsem se tedy pátrat, kde se před mým dychtivým zrakem ukrývá. Náhle jsem ji zahlédl, když jsem vyšel na terasu, obával jsem se ale, že již jdu pozdě. Viděl jsem i na tu dálku, jak vstává a upravuje si slušivé šatky a domníval jsem se, že patrně ji k tanci vyzval už někdo jiný přede mnou. Na štěstí jsem se mýlil a mohl požádat dívku, která neobyčejně vzbudila moji pozornost o tanec. Neodmítla a po několika sériích, které jsme spolu odtančili na parketu, jsme se prošli po měsícem ozářených cestičkách tohoto pro nás dnes památného ostrůvku.

Po těch schodech dolů z mostu to není lehké v dlouhých šatech a taky že ano, přišlápla jsem si je a padala. Ale nedopadla. Zachytil mne do náruče vysoký pěkný mladík a považte, ještě se mi omluvil. No, líbil se mi. V šatně jsem kamarádce uštípla stonek květiny, který měla na šatech, a koukal jí přes rameno a dívala jsem se, kam ho odhodit. No tak jako nenápadně jsem ho hodila na zem, a světe div se, právě tomu mladíkovi pod nohy. Líbil se mi ještě víc. Usedly jsme s maminkou, tetou, kamarádkou a její maminkou na terase u stolu a tanečníci začali přicházet. Kamarádka již tančila a já jsem každého odmítala. Věřila jsem, že ten vysoký pěkný mladík pro mne přijde. To už se ale maminka zlobila a řekla, odmítnu-li ještě jednoho, že jdeme domů. A v tom jsem ho uviděla. Přicházel na terasu. Vstala jsem a urovnávala jsem si šaty.
„Co prosím tě děláš, nikdo tu není“, zlobila se maminka.
„Ale mami, ten co přichází, jde pro mne“.
„Jak to můžeš vědět, je na druhém konci terasy?“ Stála jsem připravená a on přišel. Že ten bratrancův kamarád uměl tančit? Tenhle mladík tančil jako bůh sám. Většinu večera jsem tančila s ním, šli jsme se projít po ostrově a dokonce jsme si domluvili schůzku. Bylo mi tenkrát jenom těch osmnáct a tak jsem hned ten večer napsala neumělý veršík. Za první rok naší známosti jsem jich do malého notýsku napsala třicet.

Byla to náhoda, anebo osud
že jsme se potkali?
Já nevím dosud, nemohu říci,
vždyť ani netuším, co pro mne přinese
to naše setkání na plese.
A potom,
víc neumím napsat
což vím, co bude dál?

Raději počkám,
snad někdo řekne
mi to,
snad někdo řekne mi…
Ach, to mne ten osud stál,
že srdce mé mi vzal.

Mám stále ještě ten notýsek pomalu se rozpadávající a mohu s ním prožívat počátky naší lásky, která nás dovedla do chrámu sv. Jakuba v Praze, kde jsme měli svatbu v lednu 1960.

Byl bych však pokrytcem, kdybych nepřiznal, že čas od času jeden z nás dvou, případně oba současně nelitujeme, že ten odpolední déšť toho dne ke konci srpna netrval až do samého večera. Když se však podíváme na naše tři vnoučata a tři pravnoučata, musíme přiznat, že to s námi ten Osud nemyslel právě špatně.

Když jsme byli doma v roce 2010, zašli jsme si spolu na Střelecký ostrov a připili si na ta léta, která nám Osud nachystal a udržel nás spolu, tak jak si přál. A když se nejmenší pravnouče, holčička Mya Leigh, jen tři měsíce stará usměje, tak tím to všechno potvrdí.

Dovětek - Jak mocný je Osud?
Až zde v Austrálii, když jsme dávali dohromady rodokmeny našich rodin, jsme zjistili, že naši dědečkové ze strany našich otců žili ve stejné vesnici, v Bělé u Ledče nad Sázavou. Zdeňkův dědeček tam měl hospodu a Janin byl sklář v Tasické sklárně. Umíte si představit skláře, který po práci nezamíří rovnou do hospody?

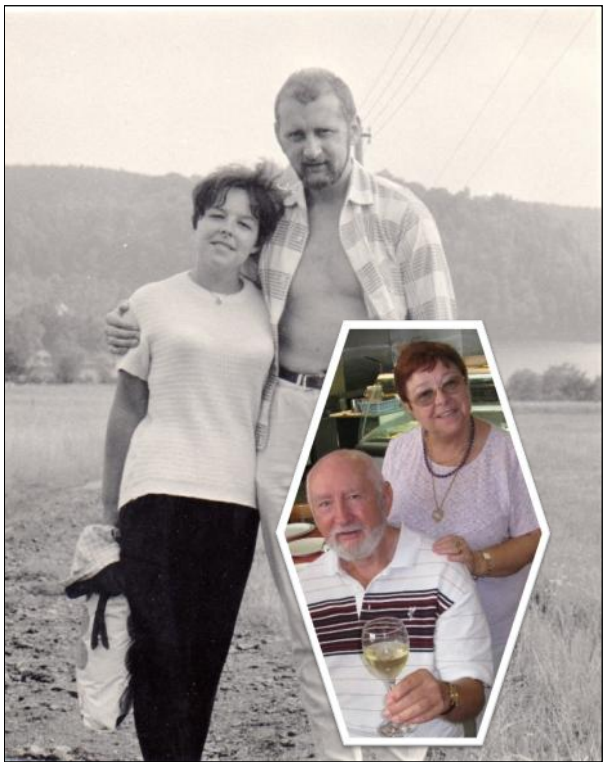

PROSINEC

Hana Gerzanicová

Kdyby neexistovaly Vánoce, byl by snad prosinec jeden z nejsmutnějších měsíců. Končí rok, jedna životní etapa, jsme zase o rok starší. Končí i podzim – počíná dlouhá zima, kdy kromě lyžařů jsou lidé nuceni být více uzavřeni v bytech. Krátké dny, bez sněhu velmi ponuré – k jaru je cesta přes tři měsíce. Černé větve kreslí depresivní náladu, kterou jen bílý sníh trochu prosvětlí. V kabátech, svetrech, těžkých botách je pohyb omezený, není ani chuť někam vyrážet. Připravovat se na jaro v prosinci je úplně nesmyslné.

Existují však v prosinci jiné přípravy. Počíná Advent, doba příprav na nastávající svátky vánoční. Do tmavé zimy přicházejí předvánoční světla výkladů a ozdob ulic. A právě noční doba, která pohlcuje den už po čtvrté hodině odpolední, dodává kouzlo barevným žárovkám zdobícím okna a domy v očekávání Štědrého dne. Třebaže venku mrzne, uvnitř hřeje plamínek štěstí a lásky, který snad právě kolem Vánoc nejvíce plápolá.

Někdo někde prohlásil, že Vánoce jsou svátkem dětí. Je sice pravda, že se na ně nejvíce těší, ale Vánoce jsou pro všechny lidi a dokonce všude na světě. V Austrálii se Advent nikterak neslavil. Nikdo nedělal adventní věnce, pouze v církevním kalendáři byl Advent patřičně zachován a zaznamenán. Jinak byl předvánoční ruch stejný - nákupy, ozdoby, přání – dokonce i se zimními motivy, ačkoli bylo léto. Na hlavním náměstí v centru Sydney stál velký ozářený umělý strom, protože však toto rozsáhlé velkoměsto mělo v průměru sto kilometrů, nezajel každý do centra se na strom podívat. Zato se dekorovaly domy – štíty, okna. V některých čtvrtích se přímo předháněli čí dekorace bude hezčí, bohatší, originálnější, náročnější. Existovaly i soutěže výzdoby a patřičná ocenění. S tou vnější dekorací to nebylo tak obtížné, vždyť bylo horké léto. Přesto se děti těšily na tyto dny jako všude jinde na světě.

Slavili 24. prosince Štědrý večer, který byl v Austrálii jen všedním obyčejným dnem. Santa Claus dával dárečky v noci, překvapení bylo ráno na Boží hod a pak následoval slavnostní oběd. A tak se celá ulice divila, že v čísle 21 byl Santa už den předtím večer.

Když byly děti malé, snažila se udržovat české zvyky, které si z dětství ještě pamatovala. Stromeček byl částí celého překvapení, a tak se jedna ložnice zamkla. Tam se nesmělo, tam andělíčkové pomáhají Ježíškovi všechno připravit.

To se řekne – andělíčkové, ale nevěděla tehdy se čtyřmi malými ratolestmi co dříve – jak všechno uvařit, přichystat a děti zaměstnat. Dnes se sama diví, jak to zvládla. Inu, vždy se na chvíli ztratila a šup do ložnice s dárkem. Po večeři začaly děti

Santa Clause hlídat, jestli už neletí se svými sáněmi. Za tu chvíli musela stromek rozsvítit, dárky urovnat a vytáhnout žaluzie, které byly samozřejmě celý den zataženy. Do okna se usmíval ozářený stromeček. Odemkla dveře a vrátila se mezi děti.

„Už jste ho viděly?!

„Néé…“

„Ani červenou čepičku jste nezahlédly? Zvonečky jste neslyšely?“

„Néé…“

„Tak běžte ven, tam ho lépe uvidíte.“

Většinou utíkaly do zahrádky.

„Ne tam, běžte do ulice, to bude lepší.“

Nepřiběhly, ale přiletěly. Tam totiž směřovala okna ložnice.

Tento obrázek se jí nikdy z paměti nesmazal. Později, když větší nevěřili a chtěla, aby jí pomohli při strojení stromečku pro překvapení těm menším, pro které tuto pohádku zachovávali, zdráhali se.

„Chceme být překvapeni jako dřív.“

Teprve až všichni vyrostli, stával se stromek součástí vánoční dekorace. Štědrý den ale zůstal.

Sněžilo. Plzeň byla bílá, sníh padal na velký vánoční strom na náměstí, na stánky trhu kolem, na Bartoloměje, na zaparkovaná auta. Všude se třpytily bílé vločky v záři vánočních ozdob.

„Já sním o Vánocích bílých…“ zpíval vždy Mario Lanza a hrálo se to vždy v Sydney. Píseň pokračovala. „Sním o Vánocích bílých, při každém přání, které píšu…“ Bože, kolik Vánoc tuhle píseň přehrávala, na české Vánoce vzpomínala!

„Budeš to tak dlouho hrát,“ řekly jí jednou děti, „až sem ty bílé Vánoce přivoláš.“

Nepřivolala je do Sydney, tam zůstaly v horkém létě. Dívala se teď na vánoční strom a viděla všechny ty dřívější domácí stromečky, děti kolem, později i vnoučata, štědrovečerní stůl a pak posezení venku na verandě, protože uvnitř bylo dusno. Napadla ji ta slova „sním o…“. Ne, ona teď snila o těch horkých zelených Vánocích, které pod Jižním křížem připravují její děti s rodinami. Byl to přece jen dlouhý kus života.

Bílé Vánoce – zelené Vánoce, chladné či horké – stejná betlémská hvězda svítí na celý svět. Všude zní koledy, nakupují se dárky, posílají se přání. A tak se krátký čas stáváme malými dětmi tohoto světa a putujeme přes čas i prostor v záři té hvězdy k maličké stáji a radujeme se ze zrození lidskosti.

Jen jednou v roce
pod stromečkem tiše
mystiku Vánoc probudíme.
Dárečky rozdáváme,
které za peníze nekoupíme.

Jen jednou v roce
anděl přilétá
rozsvítit hvězdu pro Ježíška v stáji.
Čas život krájí – vše se proměňuje,
jen Vánoce nám věčně zůstávají.

VÁNOCE ROKU OSMAČTYŘICÁTÉHO

Božena Šamánková

Můj otec a já jsme byli vždycky jako jedna duše. Když jsem byla malá, moje místo bylo na jeho klíně. Vypravoval nám pohádky a v přírodě nás seznamoval se vším, co bylo dětské duši dostupné. Já jsem ho zbožňovala, pro mne byl nejhezčí, nejmoudřejší a nejlepší člověk na světě. Byl velké, štíhlé postavy a jeho černé vlasy, modré usměvavé oči a zrzavé fousky pod nosem dělaly z něho nezvyklý zjev. Když jsem povyrostla, často jsem mu pomáhala při práci. Bylo nám spolu dobře. Oba jsme měli rádi hudbu a zpěv a tak jsme spolu zpívali. Ve volných chvílích hrál na harmoniku. V létě jsme chodili na houby. Ovšem jenom v neděli ráno, jinak nebyl čas. Domluvili jsme se už večer, a ráno, když ještě všichni spali, otevřel můj pokoj a jenom šeptem zavolal mé jméno. Vyskočila jsem a o pár minut později jsme byli na cestě k lesu.

Vzduch byl čistý a chladný jako pohár vína. Rosa se třpytila na stéblech jako diamanty. V lese bylo ještě šero, jen slunce je přetínalo tu a tam svými zlatými meči nebo jako třpytivé mušky tančilo na chvějících se listech. Ptáci se probouzeli ojedinělým pípnutím a jako v ozvěnu se přidali druzí. Pak se les rozezvučel tisícerými hlasy, jež splynuly v jednu jásavou hymnu. Bývala jsem tou krásou tak uchvácena, že se mi často chtělo pokleknout jako v chrámu.

Znali jsme vždycky jeden druhého myšlenky, jeden druhého starosti, i když jsem vyrostla, zůstali jsme si vždycky blízcí. Jeho smrt pro mne znamenala velkou ztrátu. Také maminka nesla těžce jeho odchod, žili spolu přes padesát roků a bylo to krásné manželství. Na Vánoce jsme ji pozvali do Prahy.

Děti se hrozně těšily na Štědrý večer a netušily, že to bude jejich poslední v rodné zemi. Udělali jsme brzy večeři. Maminka dovezla ryby, a tak jsme udělali tradiční rybí polévku, ryby smažené s bramborovým salátem, studenou švestkovou omáčku, v níž bylo různé koření. Maminka ji milovala.

Po večeři děti stále upíraly oči k zavřeným dveřím pokoje, v němž stál velký vánoční stromek. Jarka a Eva stále věřili na Ježíška a čekali, až se rozezvučí stříbrný zvonek. Nepřišli na náš trik: provázek přivázaný ke zvonku, položený pod koberci až do jídelny, kde Toník za něj nenápadně zatáhl. Nenechal je dlouho čekat. Byly tu dárky pro všechny. Děti byly rozrušeny, nedočkavě trhaly obaly dolů a výskaly radostí, že jim Ježíšek donesl, co si tolik přály. Maminka se radovala jako ty děti. Byly tam dárky pro ni i pro všechny doma a tak na chvíli zapomněla na svoji opuštěnost.

My s Toníkem jsme netrpělivě očekávali vánoční projev ministra Zápotockého. Podle jeho slov budeme moci posoudit, jakým směrem se bude celý politický

a hospodářský aparát pohybovat. A když jsme ho uslyšeli, ztuhla nám krev v těle. Mezi jiným řekl: „Ti, kterým jsme znárodnili majetky, budou vždy naši nepřátelé a je musíme nejenom vyřadit z veřejného života, my je musíme zničit.“

Pohlédli jsme s Toníkem na sebe a věděli jsme, že boj pro nás začíná.

Maminka se zdržela jenom týden a odjížděla potěšena domů. Tak ráda bych jí dala nějaké věci, co by mohli potřebovat, i něco uschovat, ale bála jsem se jí říci slovo. Věděla jsem, že když se nám podaří odejít, půjde policie hledat a vyzvídat k nim. A já jsem je chtěla ušetřit strachu, je lepší, když nic nevědí. A tak jsem se s ní těžko rozloučila jako nedlouho předtím s otcem a věděla jsem, že už ji nikdy neuvidím. Celý život jsem měla dojem, že matka má radši mladší sestru než mě. Velmi jsem tím trpěla a tím více jsem přilnula k otci. A teď poprvé jsem byla ráda, že prozřetelnost sama to už dávno zařídila. Alespoň snáze ponese, až se dozví, že jsme odešli.

Pak přišlo nařízení, které zhatilo mnoho plánů a iluzí. Od prvního ledna se s okamžitou platností nesmělo odvážet ani vyvážet z podniků jakékoliv zboží. Platilo to pro továrny, velko-obchody, zlatníky a mnoho jiných. Pro hodně lidí to znamenalo naprostý konec. To, co budovali celý život a do čeho dali práci, úspory a lásku, bylo pro ně uzavřené. U bran továren a obchodů stály ve dne v noci hlídky. Nikdo nevěděl, co bude dál ani co začít. Po dvou týdnech u nás zazvonil telefon. Toník zdvihl sluchátko. Neznámý hlas oznámil, že volá plánovací komise a že žádá, aby byl následujícího dne ráno v sedm hodin v továrně. Toník neztrácel čas přemýšlením a odpověděl: „Já tam budu v devět.“ Hlas v telefonu se rozčiloval, ale Toník zase odpověděl: „Já tam budu v devět, jak jsem řekl. Nemám tu auto k dispozici a elektrikou to dlouho trvá.“ A zavěsil. Posadil se do křesla a já jsem viděla, že se chvěje rozčilením. „Oni nemají ani tolik slušnosti požádat, abych přišel, oni nařizují.“

Když druhý den brzy ráno odcházel, prosila jsem ho, aby se nedal ničím vyprovokovat. „Nemůžeš zabránit, aby ti všechno nevzali, ale snaž se, abys zůstal na svobodě.“

Čekala jsem celý den, že mě zavolá, ale marně. Když přišel domů pozdě odpoledne, vypadal jako by někoho drahého pochoval.

Bylo jich dvě plná auta,“ řekl mi, když si odpočinul. „Chodili od jednoho skladiště k druhému a vyvalovali oči, co všechno mám. Pak na mě řvali. My nemáme žádné suroviny a vy máte plné sklady. To je sabotáž. Jaká sabotáž, hájil jsem se. Já jsem to legálně koupil a zaplatil jako každý druhý.“ V jednom skladišti byla halda starých gumových bot, které Toník odvezl z uhelného dolu ještě dříve, než jej znárodnili. Nebyly dobré už k ničemu a Toník chtěl s nimi dělat nějaké chemické pokusy.

„To je sabotáž, sabotáž, suroviny, které potřebujeme, vy tady schováváte. Jednali se mnou jako s uličníkem,“ dodal, když všechno vypověděl, „jako bych to někomu ukradl.“

Než odjeli, jeden z nich zůstal na chvíli s Toníkem o samotě. Toník ho znal obchodně již několik roků, a žádný z nich se neprozradil. „Bojím se, že z toho nevyváznete. Sabotáž je hodně ošklivé slovo,“ řekl Toníkovi.

„Co navrhujete?“ ptal se Toník.

„Ztratit se.“

To bylo před dvěma týdny. Je těžko pochopit, co pro pětičlennou rodinu znamená slůvko „ztratit se“. Kolik je k tomu třeba odvahy, síly a nervů…

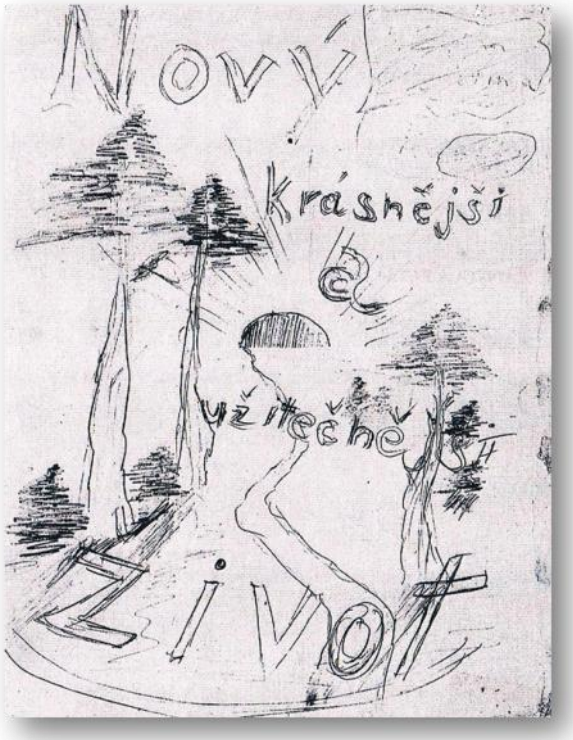

…Velmi jsem se mýlila, když jsem myslela, že náš třináctiletý Gustík nic netušil. Mám tu před sebou jeho deník, do kterého zaznamenával své úvahy a pocity. Je to obyčejný školní sešit, který si vzal s sebou, v horním rohu je celé jeho jméno A.G.K. První nelinkovaná stránka mluví za celou knihu. Je tu tužkou nakreslený les, vlastně jen několik jedlí, mezi nimiž se vine cestička do daleka. Ta končí u půlkruhu slunce, z něhož se odráží paprsky. Nevím, jestli tím mínil západ, protože jsme prchali na západ, anebo východ jako symbol, kde bude začínat náš nový život. Možná, že to bude to druhé, protože přes obrázek je velkými písmeny napsáno:
„NOVÝ, KRÁSNĚJŠÍ A UŽITEČNĚJŠÍ ŽIVOT.“

(Jeho zápis:) „Bylo to dne 28. ledna 1949. Šel jsem do školy jako obyčejně a nevěděl jsem, že jsem tam byl naposledy mezi svými kamarády. Naše měšťanská škola je třípatrová budova a stojí na rohu ulice Na Santošce a Vinohradské. Asi kolem páté hodiny odpolední jsem se vrátil domů a viděl jsem všechno přeházené, ruksaky a tašky napakované, vše připraveno k odchodu. Něco mě trklo do hlavy a řekl jsem si, však uvidím. Tatínek mi řekl, že si mám vzít s sebou, co mám nejraději. To mi potvrdilo, že se něco chystá. Odnesl jsem knihy, které jsem měl vypůjčené od Jirky a Honzy, chlapců, kteří bydleli v domě. V deset hodin jsme opustili náš byt možná navždycky. Auta, která čekala pod okny, nás odvezla na Masarykovo nádraží. Nastoupili jsme do vlaku a za chvíli jsme projížděli noční, tichou Prahou. A ta Praha stověžatá svítila v celé nádheře jako hvězda na obloze…“.

VÁNOCE 1989

Čtyřicet roků – jaká to dálka dohlédnouti domů
a přece, nad sněhovou plání znějí koledy.
Jásající děti vidím u vánočních stromů
a nikdo netuší, že je to naposledy.

Čtyřicet roků – jaká to hloubka času,
v níž utonuly touhy i lidské životy.
Čtyřicet roků umlčených hlasů,
falešných slibů a kruté temnoty.

Čtyřicet roků prchlo – požehnané buďte Vánoce,
největším darem pod stromečkem je svoboda.
Prosím tě Bože, vlož lásku v lidská srdce,
ať vláda vrátí se opět v ruce národa.

Božena Šamánková

OTISKY VÁNOC

Vánoce – otisky dětství na duši
v buši pro nás se nesluší
Pro naše děti však
vánoční strom uťatý na letní stráni…
Jak velkou bylo daní
darovat největší dar
- svobodu
když v zemi rodné bylo k nedýchání.
Vánoc je málo, zdá se jen pár
dál předám malé dětské dlani
vzpomínku drahou na dobu
- tisknutou podobu
v krajině srdeční
hlas zimních zvonů
otisky sváteční

Barbara Semenov

Miloš Ondrášek je jedním ze základních pilířů Čechoaustralana. Jeho znalosti a vědomosti jsou neobyčejné. Způsob, jakým je dovede tlumočit, bývá poutavý, vtipný, někdy až jímavě poetický. Vzácná kombinace moudrosti a formy sdělení.

ZE SEVEROAUSTRALSKÉ DIVOČINY

Miloš Ondrášek

Můj úřad v Melbourne mne kdysi poslal na několik měsíců na samý sever Austrálie, abych se zabýval zdivočelými buvoly, zejména využitím jejich masa. V Arnhemské zemi se jich tedy bahnilo kolem tří set tisíc. V době koloniální Austrálie bylo dvacet domácích buvolů arni bornejských dovezeno na nehostinné severní pobřeží, aby se tam udržela malá garnisona na živu, buvolím masem a mlékem britští vojáci pohrdli a pustili zvířata “do lesa“, kde se utěšeně rozmnožila.
Byl jsem vybavem propustkou do uzavřených rezervací Australců, domorodých obyvatel, a tak jednou jsem se dostal do Oenpelli (dnes Gunbalanya) nedaleko ústí západního toku Aligátoří řeky do Arafurského moře. Dnes se zjistilo, že lidé se na australský kontinent dostali před 50ti tisíci lety, vytvořili si svoje kmenové jazyky a kulturu. Malovali barevnými hlinkami na skalní převisy výjevy jak bájných bytostí, tak sdělení týkající se každodenního života. To jim nahrazovalo neznalost písma.
V Oenpelli se mne během jednání o buvolech místní “starosta“ zeptal, mluvil přijatelně anglicky, zda bych se nechtěl s ním podívat na nedaleký kopec Nimparpee a tamější skalní malby, a že mi vše vysvětlí. Obřadně se představil jako Barrdjaray Nganjmira a abych mu říkal Bobby. Tak jsem se s Bobbym vydal do místních skal, řekl mi, že malby jsou staré 25 tisíc roků a dodal, že je sám maloval. Přijal jsem to vážně, měl svým způsobem pravdu, povinností kmenových stařešin bylo malby stále obnovovat k udržení paměti a tradic.

Najednou se mezi skalami objevili dva Evropané, mladá žena a muž, který mi šedivým plnovousem po pás připomínal Krakonoše. Bobby věděl, co se sluší a patří, seznámil mne s americkou antropoložkou a potom s Krakonošem, když jsem se představil, odpověděl: „Já jsem Jiří Chaloupka“. Česky jsme potom chvíli hovořili, domorodý stařešina, který “Čalupku“ znal, stál mezi ním a mnou a pokyvoval hlavou, jako by rozuměl. Z rozhovoru vyplynulo, že Krakonoš pracuje v darwinském muzeu a pozval mne tam. Za několik dní se smíchem popisoval, jaké uznání si vysloužil u návštěvnice z Ameriky. Také já jsem se svezl. Nevzala v úvahu, že v arnhemských skalách by se mohli setkat dva Češi, věděla, že Chaloupka do těch skal téměř patří, mne zcela mylně pokládala za odborníka domorodého umění. Krakonoš místní řeč nadjalama neuměl, nebyl lingvista a já teprve ne. Takže milá Američanka se s obdivem domnívala, že rozmlouváme řečí, která musela být místní a domorodá, když se Bobby s pohybovým zaujetím zúčastňoval a navíc,

to co slyšela, nemohlo být zvukově nic jiného než jeden z aboridžinských jazyků. Chaloupka ji při tom nechal.

Jiří Chaloupka se narodil v Týništi nad Orlicí v září roku 1932 a jako šestnáctiletý byl v roce 1948 k potkání v uprchlickém táboře Bad Aibling u Mnichova. Jeho exilová anabáze začala v západoaustralském Perthu, v roce 1956 se rozhodl dorazit do Melbourne, aby viděl olympijské hry. Nevím, proč cestoval přes Darwin, první noc tam přespal mezi domorodci na Mindil pláži. Pravděpodobně to byl nedostatek peněz, který ho donutil se zajímat o nějakou práci. Měl osudové štěstí. V té době exulant ing. Jiří Petrů prováděl hydrologický výzkum vodních toků v Severním teritoriu, kde zmapoval řadu dosud nepopsaných potoků a říček, dvě nazval po své manželce a její sestře, jsou stále na mapách, Jaru a Maru, obě z Ústí nad Orlicí. Petrů Chaloupku zaměstnal a tak mu umožnil pracovními cestami do vnitrozemí se seznámit se severoaustralskou divočinou a původními australskými obyvateli, kteří tam často ještě žili tradičním způsobem. Ukázali mu malby jak pod skalními převisy (jeskyně tam nejsou), tak ty, které malovali na kusy odloupnuté stromové kůry, či jak zdobili didgeridoo, až 1.5 m dlouhý dechový hudební nástroj z blahovičníkové větve. Jiří Chaloupka v Darwinu již zůstal a později byl zaměstnán v nově založeném místním muzeu. I když neměl odborné vzdělání, stal se místopisným znalcem severoaustralského prehistorického umění. Vzpomněl na své domorodé přátele kmene Badmardi ve skvostné publikaci "Journey in Time". Austrálie může Chaloupkovi vděčit za prozatím úplný inventární soupis 25 tisíc skalních maleb v rozlehlé a řídce obydlené Arnhemské zemi s necelými 17ti tisíci obyvateli a v rozloze 97 tisíc km² (Česká republika je o 18 tisíc km² menší). Za zmínku stojí, že Chaloupkův zájem podporoval jeho přítel, čsl. exulant E. J. Brandl, který ve funkci vedoucího sociálního úřadu v Darwinu cestoval po celém Severním teritoriu a také si všímal domorodého umění, pilně publikoval, snad nejznámější je jeho v r. 1973 vydaná kniha "Australian Aboriginal Painting in Western and Central Arnhem Land". V roce 1956 český geolog dr. M. Schleiss objevil ložiska smolince v povodí Alligator River a tento uranový revír je znám jako Schleissback. Posrpnový exulant, antropolog Ivan Haškovec působil v Kakadu národním parku a Stanislav Moc vytěžil svoje tamější pracovní zkušenosti románem "Tábor na Alligator River".

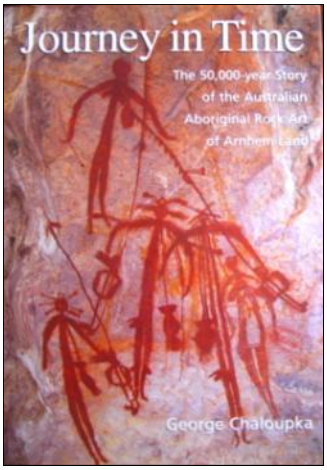

Bez podpory těchto krajanů by ztěží výprava z ČSSR, z Moravského muzea v Brně, uskutečnila antropologický výzkum v Arnhemské zemi, v publikovaných zprávách se nikdy neobjevila zmínka o pomocné ruce exulantů. Výprava musela zkrátit pobyt, členům hrozilo vyhladovění (!), masné konzervy, které si vezla sebou, byly zabaveny australskými celníky a dolarové vybavení bylo minimální. Právě mi došla zpráva ředitele historického ústavu olomoucké univerzity, že jeho pracoviště obdrželo pětiletou finanční podporu k popsání čsl. exilového hnutí v Austrálii, do kterého jistě bude zahrnut i odlehlý sever světadílu.

Tato vzpomínka má svůj důvod. 79ti letý Jiří Chaloupka zemřel v Darwinu v polovině října 2011. Z mnoha australských uznání kterých se dočkal, se zmiňuji jen o poslední poctě, byl mu uspořádán státní pohřeb, pro českého exulanta v Austráli poprvé.

Když Václav Havel, tehdy československý post-komunistický prezident navštívil Austrálii, vyžádal si mezipřistání v Darwinu. Nešlo mu při této příležitosti o seznámení s australskou politikou nebo průmyslem. S Jiřím Chaloupkou cestoval do Arnhemské země, chtěl s výkladem nejpovolanějším poznat tisíciletou domorodou kulturu.

Bořek Šindler, krajan z generace „osmačtyřicátníků", šéfredaktor Sokolského věstníku v Sydney je dalším autorem s darem umění psát od Boha. Jaké štěstí, že píše i pro náš časopis. Bořek je Čechoaustralanem každým coulem – miluje obě země stejnou silou,- z jeho psaní lze vyčíst, že poměr je přesně, jak má být – fifty/fifty. Zde je pokračování jeho článku o australské demokracii z minulého čísla:-

Z trestanecké kolonie k vzorné demokracii

Bořek Šindler

K transformaci zemědílu Austrálie z přehlížené a opovrhované trestanecké kolonie, z toho prokletého smetiště odpadů z britských věznic v západním Pacifiku na vzornou demokratickou federaci šesti států, došlo poměrně vbrzku a tento nezamýšlený a neplánovaný vývoj se stal jednou z fenomenálních událostí devatenáctého století. Dovršen byl na samém počátku století dvacátého, kdy tento nový útvar byl britským westminsterským parlamentem obdařen demokratickou federální ústavou. Australský Bumbrlíček od té chvíle nečekaně rostl a sílil. Když se v lednu Léta Páně 1788, rok před vypuknutím francouzské revoluce, doploužila po několika měsících dobrodružné plavby přes Jižní Ameriku a kolem afrického Mysu Dobré Naděje k břehům Sydney malá britská flotila několika lodí s prvními

trestanci, zela tam na ni nehostinná a vyprahlá pustina. Trestanci s ozbrojenou námořní pěchotou, jíž velel zvláštní zmocněnec Jeho Veličenstva krále Jiřího Třetího kapitán Phillip, se vylodili do nevábné divočiny na břehu sice prostorného a bezpečného tichomořského přístavu, leč přístavu bez doků, bez jeřábů a s jen nepatrným pramínkem pitné vody. Všude kolem toliko Evropanům nevlídný buš – jen s tím uzoulinkým sladkovodním pramínkem, vhodně pak pojmenovaným nedobrovolnými vyloděnci jako Tank Stream. Veškeré zásoby potravy všeho druhu bylo nutno v době prvních trestaneckých transportů dopravovat k břehům přístavu z kotvících lodí a byly to zásoby již před několika měsíci v Británii v útrobách lodí uskladněné, uskladněné bez ledniček, bez mrazíren… Z buše semtam vylétlo kopí vystrašených a nepřátelsky naladěných tmavých domorodců, kteří, jak se brzy ukázalo, skutečně nebyli nepodobni těm bájným obyvatelům někdejší pustiny evropského zemědílu před nějakými těmi čtyřiceti či kolika tisíci lety.

Kdyby – a zde není žádná řeč o nějaké „kdyby historii“ – kdyby dnes kapitán Phillip povstal z hrobu, doplavil se na tatáž místa v Novém Jižním Walesu a porozhlédl se kolem břehů Sydney jím kdysi navštívených, nemohl by prostě uvěřit svým do jednadvacátého století probuzeným očím. Vice než dnes již čtyřmilionové město na březích jednoho z nejmalebnějších přístavů našeho globu překlenutého gigantickým mostem, a obdařené několika univerzitami. Hleděl by na jeden z architektonických divů moderního světa, na monumentální stavbu sydneyské opery. Kapitán Phillip by našel - pravda, po dost svízelném hledání - i onen kdysi jediný zdroj pitné vody z dob prvého vylodění, Tank Stream, jak se dodnes - stále jako nepatrný potůček a jakoby již jen utajovaný pod základy mrakodrapů - vlévá do zátoky přístavu poblíže místa původního vylodění trestanců. Objevil by i rušný velkoměstský boulevard dodnes zvaný Bridge Street v místech, kde kdysi jeho trestanečtí svěřenci zřídili první můstek přes onen útlounký pramínek sladké vody. To všechno by asi vnímaly nevěřící oči kapitána Phillipa přesazeného do moderního Sydney jednadvacátého století z konce století osmnáctého s absolutním úžasem. Jeho oči by hleděly a zíraly a jeho hlava by se nemohla netočit. Čemu by však asi skutečně uvěřit nemohl, by bylo to, co by prostě nemohl než pokládat za dokonalou absurditu, za hotový zázrak - že z toho původního v dalekém Pacifiku utopeného kousku koloniálního území hostícího trestaneckou vyděděnců kolonii, nazvaného Nový Jižní Wales vyrostla během nějakých dvou set let vzorná a demokratická federace šesti států zvaná a světem uznávaná jako jedna z nejsvobodnějších zemí, světu známá - Austrálie.

Z hlediska čistě právního je Australská federace britským dominiem, právě tak, jako je jím seniorka Kanada. Nezdá se, že existuje nějaká vhodná definice pojmu „britské dominium“. Britové si, jak dobře známo, na striktní definice nijak nepotrpí, lze však tvrdit, že jde o jakýsi „dozrálý“ právní útvar někdejší kolonie. Austrálie jako dominium dnes sice stále uznává britského panovníka i za panovníka svého – jde ovšem pouze o jakousi teoretickou právní fikci. Britská královna Alžběta II je formálně rovněž královnou australskou, je v Australské federaci dodnes respektována jako hlava státu a zastupována generálním guvernérem. V jednotlivých australských státech federaci tvořících je zastupována státními guvernéry. Běda však, třikrát běda tomu z nich, kdo by jen o vláseček překročil instrukce jemu, respektive jí dané australskou federální vládou, nebo vládou toho kterého státu. Tak jako v Británii samé, tak i v australském dominiu je - teoreticky naprosto právně neomezená - skutečná právní moc panovníka nulová. Je dnes pouze omezena na pouhý akt vyzvání reprezentanta vítězné strany po volbách pokusit se sestavit vládu nově zvolenému parlamentu přijatelnou. Až zhruba do padesátých/šedesátých let minulého století bylo nepsaným zvykem jmenovat generálním guvernérem nějakého britského potentáta, dnes je však jak generální guvernér australské federace, tak jako jsou všichni guvernéři jednotlivých států reprezentující britskou panovnici, australskými občany. Nynějším generálním guvernérem Austrálie je žena. Právě tak je žena guvernérkou státu Nového Jižního Walesu, a je to žena narozená v Libanonu. Austrálie stojí historicky v popředí států garantujících ženám volební právo. Jisto však je, že by si dnes v Británii nikdo z guvernérů, naprosto nikdo včetně královny samotné nedovolil cokoli Austrálii přikázat či rozkázat. Australský generální guvernér Kerr si ještě v roce 1975 za Whitlamovy labouristické vlády dokázal prosadit svou právně neomezenou moc – a se zlou se potázal. Tak jako vlastně celý chod britské administrativy ve „Spojeném království“, je i výkon vládní moci v dominiích a v koloniích historicky pevně založen na dlouholetých a tradičně respektovaných konvencích spíše než na striktně definovaných právních normách. Ještě tak před padesáti lety byli Australané velmi citliví na narážky týkající se jejich trestaneckých předků deportovaných do Sydney v okovech. Avšak již počátkem dvacátého století začalo nabírat nově objevené australské sebevědomí do svých už volně rozvinutých národních plachet mohutný vítr. Dnes patří víceméně k bontonu pochlubit se pradědečkem dopraveným sem z Británie v okovech. Ono to i nějak tak pomáhá co nejúčinněji zdůraznit dlouhou tradici „starých Australanů“ jako palčivou připomínku jejich samozřejmé seniority vůči těm pouze „novým Australanům“, kteří se ocitli v Austrálii teprve nedávno, teprve včera… Nu a kdo vlastně byli ti zločinci Británií vyvržení a nuceně v poutech sem po desítky let v námořních trestaneckých transportech dopravovaní? Jejich dnešní potomci se utěšují očistnými legendami o tom, že byli tenkrát v rodné Británii tisíce a tisíce těch, kdo z hladu ukradli kdesi v krámě housku a hned se ocitli v okovech na lodi do Sydney nebo do Tasmánie. Jistě tomu bylo i tak, že za ukradený dalamánek tě promptně dopravíme v poutech do Austrálie! Ale dopravování

i skutečně těžkých zločinců se přece jen tak lehce nedá takovýmito vysvětleními zastřít. Ocitli se tu ovšem kdysi i zlodějíčkové housek, britská justice se v těch dobách s nimi jistě nijak láskyplně nezaobírala, nebyli ale sami a měli na lodích pestrou společnost skutečných lupičů, vrahů, zákeřných podvodníků a jiných podobných výlupků společnosti. Ve zvláštních odděleních trestaneckých lodí se rovněž tísnily v podpalubí po několik měsíců plavby i stovky dámiček z londýnských ulic – a na ty pak v sydneyském přístavu čekalo tisíce dychtivých zájemců. Co ženská to v koloniálním, Novém Jižním Walesu hotový poklad, a příslušníci strážních oddílů měli tak samozřejmě v ruce nepřebitelné trumfy. O sukničky bývala věru nouze. Byli mezi deportovanými zločinci i „političtí vyvrhelové“. Tak jako daleko později komunisté, uměli tehdy i britští věznitelé dovedně namíchat politické vězně mezi prosté zločince. Britové deportovali totiž do nově otevřené trestanecké kolonie v Novém Jižním Walesu i tisíce irských povstalců schytaných během četných pozdvižení Irů proti citelnému národnímu útlaku svých anglických okupantů. Tito irští političtí vězňové tvořili vlastně jakousi aristokracii mezi sem dopravovanými trestanci – a to je okolnost, o níž Británie se dodnes snaží zachovávat diskrétní - leč výmluvné – mlčení. Irové tak vydatně přispěli k včasnému namíchání keltské krve do tehdy nijak ještě nepestrého australského tyglíku… Británie si prostě zařídila na druhém konci světa smetiště svého evropského dvorku a odhazovala tam přebytky svých vlastních trestnic. Nakonec bylo ale přece jen všechno jinak. Nu, jak to i my Češi dovedeme tak lapidárně vyjádřit, člověk míní a Pán Bůh mění. Koncem osmnáctého století potřebovala Británie vykazovat své trestanecké vyvrhele na australské smetiště „down under“. Za nějakých pouhých dvě stě let se ale potom z onoho smetiště dovedla vyklubat svobodná společnost, vzorná demokracie bez společenských výsad britské aristokracie. Z britské mateřské země dovedli Australané, i ti poznamenaní zločinnou minulostí předků, ten její westminsterský systém prostě dovedně odpozorovat, ba i tu a onde vylepšit. A v kriketu? Jak i my kontinentální kriketoví neznalci dobře víme, v kriketu to dovedou dnes Australané mateřské zemi často náramně narýsovat, a to Britům už dávno a dávno jako sportovcům zaimponovalo. Kriketem asi Australané dovedli vynést červené eso.

Spisovatelku z Vysočiny, Martu Urbanovou, jsem objevila na stránkách již zmiňovaného CzechFolks PLUS. Mám ráda její články a těší mne, že přispívá i do našeho listu.

Veroniku Boušovou, která má v tomto čísle premiéru, jsem potkala v pražském divadle TaFantastika za blahé paměti jeho existence. Od té doby jsem zjistila, že Verča je multitalent - píše recenze, textuje písně, maluje obrazy, fotí, překládá a ještě se vyzná v účetnictví. To vše umí tak dobře, protože se stále o něco zajímá a nepřestává se vzdělávat a učit.

Malíř pražských uliček

Marta Urbanová

Když mně vyšla první knížka pověstí, zakoupila jsem si místo na knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě. Stánek v prvním patře, stoleček maličký, tak pro jednu knihu. Sotva jsem vešla do areálu, podmanila si mě atmosféra. Každý vydavatel a prodejce nosil dovnitř balíky knih a upravoval a vylepšoval si svůj stánek. Knížky se stěhovaly z krabic a tašek na stolečky, pokládaly se nebo stavěly do řad. Kam se člověk podíval, všude knihy. Knížky útlé, silné, paperbacky i vázané. Většina barevných, křiklavých jak rajky, stohy, přehršel knih. Spousta autogramů. Všechno obléval šum, hovor, radost, naděje dobrého prodeje a nákupu. Průvody lidí procházely a prohlížely stánky, zdravili se, hovořili. Když jsem měla tu svou jedinou brožovanou knížku Vysoký kámen na Pepereku vystavenou na stolečku, svěřila jsem prodej sestře a vydala se na prohlídku veletrhu. Prohlížela jsem si zběžně stánek za stánkem, u žádného se příliš nezastavovala, abych to stihla se do oběda vrátit.
Než jsem objevila nahoře v rohu kavárničku, zaujal mě v rohu u zábradlí stánek Svatošových. Zaujal je slabé slovo, ten stánek mě přímo uhranul. Stánek vrchovatý Prah. Prahy velké, menší, malé, pražská přáníčka. Pohledy na pražské kostely, různá zákoutí, staré domy, domečky, prejzy střech, komíny, střížky, věže, vížky, okna, lampy, na Staré Město, na Karlův most, Malou Stranu, na Kampu… Pohledy odpolední, večerní, jedinečné pohledy Ivana Svatoše. Jeho obrazy, to snad ani není Praha malovaná štětcem na plátno, to je obtisk jeho duše, jeho dětství, lásky, všeho realisticky poetického, co je vloženo do duše jednoho člověka, do jeho štětce.
Na jeho obrazy se letmo nedíváte, do těch obrazů chtě nechtě vcházíte a kráčíte pomalu s každou osamělou postavou zapadlou uličkou, nahlížíte do osvětlených oken, která k vám promlouvají řečí spokojených rodin kolem stolů. Někdy se do uliček zatoulá i bryčka s jedním koníkem a vozkou na kozlíku. Staré lampy vás vlákají do kuželu svých světel, rozprostřou kolem vás ticho. Snad proto Jiří Suchý na jedné výstavě Svatošových obrazů se užasle vyjádřil: Konečně vím, jak se maluje ticho. Nevím, jestli to věděl, spíš ho podezírám, že jen viděl.
Ale pro mne to nejsou tak docela tiché obrazy. Žila jsem v Praze deset let a ke mně ty obrazy hovoří. Laskavě a důvěrně. Je v nich pocit bezpečí. Nebála bych se projít těmi nočními uličkami sama, třeba o půlnoci nebo k ránu. Neostýchala bych se jim naslouchat, promlouvat s nimi, nechala bych se ztrácet v jejich objetí a vzájemně bychom se hladily. Zatímco tohle píši, beru do ruky Svatošovu knížku Procházka vánoční Prahou. Přílohou knihy je CD

s nejznámějšími koledami. Vkládám CD do přehrávače, a slyším Štědrej večer nastal… a prohlížím si Zimu na Malé Straně, Stříbrnou uličku na Starém Městě, Schody do Vlašské ulice a uličky jednu za druhou. Čtu si, že se Ivan Svatoš se narodil v Praze 3. 7. 1953. K malířství se dostal oklikou. Nejprve se vyučil tiskařem a u tohoto řemesla pobyl několik let. Později absolvoval výtvarnou školu Václava Hollara a od roku 1989 se už plně věnuje malbě. Jeho díla jsou zastoupena v uměleckých sbírkách doma i v zahraničí, např. v Německu, Itálii, Švýcarsku, USA, Japonsku, v Austrálii. Okamžitě jsem kdysi jeho obrazy poznala, když jsem v Moskvě vešla do Českého domu, kde byly vystaveny. Nejznámější jsou jeho kalendáře. Tak si každý z veletrhu přináší do svého domova kousek naší matičky Prahy, města krásného, magického, které tepe ve dne v noci. Já jsem měla to štěstí, že jsem dostala pro letošní rok jeden krásný kalendář. Ale nebude viset na zdi mého domu na Vysočině, ale v domě na druhé straně zeměkoule, v Kalifornii, v horách u jezera Tahoe. Tím chci jen podotknout, že obrázky Prahy pana Svatoše putují po celém světě a všude jsou obdivovány a ve všech koutech lidé žasnou nad krásou našeho hlavního města.
Znám pana Svatoše i z knižních předvánočních trhů, které se pořádaly U tří studní na Vysočině. Na knižním trhu v Havlíčkově Brodě mají Svatošovi stánek na tomtéž místě každý rok. Kdykoliv projdu kolem, projdu Prahou, její starobylou krásou a zastihnu-li pana Svatoše, jako bych potkala krásno.

Korespondence V&W - z Prahy do Prahy zkratkou přes oceán

Veronika Boušová

(Jiří Voskovec & Jan Werich: Korespondence I (1945–1962, II (1963–1968), III (1969-1980), nakladatelství Akropolis a Nadace Jana a Medy Mládkových., 2007-08, 2010)

„SRANDA PŘESTÁVÁ, A TO BOHUŽEL ČASTO, HUMOR NIKDY. ZTRATÍME-LI SMYSL PRO HUMOR, COŽ SE NÁM BOHUŽEL TAKY STÁVÁ ČASTO, MAJÍ Z NÁS SRANDU TI, CO SI HUMOR ZACHOVALI.“ (Jiří Voskovec)

Život je plný paradoxů a všechno se vším souvisí. Tak se stalo, že jsem cestu ke třídílnému knižnímu vydání korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha našla prostřednictvím divadelní inscenace brněnské Reduty s názvem „Korespondence V+W“.
Pominu-li jakýsi základ, patřící k všeobecnému vzdělání dítěte z období normalizace, nepovažuji se ani v nejmenším za znalce života a díla tvůrců Osvobozeného divadla a musím přiznat, že skutečným a prvním impulzem, proč představení navštívit, byly fotografie, zveřejněné u recenzí – jednoduchá a netradičně řešená scéna, jednoduché barevné ladění, grimasy a líčení herců… Zavětřila jsem neobvyklé inscenační pojetí a zašla na - zatím jedinou – reprízu, uvedenou v Praze. Zážitek, který jsem si odnesla, byl hluboký a po všech stránkách nanejvýš nevšední. Esenci myšlenek a životních událostí v podání „Voskovce a Wericha“ doplňovala ženská postava, převážně představující Werichovu ženu Zdeničku. Trojice skvělých herců, gagy, klauniády, náznaky forbín a výmluvné rekvizity, to byly ingredience, které krok za krokem vytvářely jasný obraz vnějšího i vnitřního světa hlavních hrdinů. Dadaistický styl, hodný díky svým zkratkám a strohosti ztvárnění „korespondence“ ve smyslu zhmotnění psaných znaků, vzbuzoval současně hluboké emoce, kterým se na konci evidentně neubránili ani diváci, ani herci. Lepší impulz k jejímu přečtení jsem nemohla dostat.
Pokud vás, stejně jako mne, láká na autobiografické literatuře skrytá možnost vést s vybranou osobností vnitřní dialog, vstřebat útržky její moudrosti a porozumět jejímu pohledu na svět, mohu vám zaručit, že takové setkání

prostřednictvím korespondence s pány Voskovcem a Werichem zažijete, nutno dodat, že o něco více s Jiřím Voskovcem. Není divu, že nebylo jednoduché získat od Voskovcových dědiců práva na její vydání, vždyť se často jedná o výpověď téměř intimní. Na druhou stranu je i významným literárním počinem. Navzdory původním plánům totiž Voskovec nenastoupil v USA dráhu režiséra a spisovatele, ale herce.

První, co mne při četbě oslovilo, byla úžasná jazyková hravost. Čeština je prošpikována angličtinou, slovenštinou, němčinou i dalšími jazyky a nadto často zkomolenými výrazy, novotvary, které dodávají textu vtip a podtrhují atmosféru. Totéž platí o pojmenování některých situací pomocí slovních obratů, které měli oba pánové spojeny s nějakým společným zážitkem nebo filozofií. Například pochvalné výkřiky a potlesk po úspěšném představení nahrazuje heslo „Hoch Slezak!“, fenomenální úspěch zase „Sám Šalda telefonoval“, „kupodivno“ či „kupodivit se“ stav úžasu, „timing“ načasování věcí obecně, nejen v umění, „pochopiteliter“ = pochopitelně, „hrne se to na nás ve žvancích“ starosti všeho druhu a „koláč“ či „kolatzch“ apod. (ne)uvědomění (dle Voskovcova postřehu „Nelze mít koláč a sníst tentýž“). Dovětek „někdy vůbec ne“ naznačuje vždy nějaký paradox, „nudno“ je pak synonymem pro onen svět.

Především Voskovec se ve svých dopisech často pouští do filozofických úvah a propojuje metafyziku, politiku, východní náboženství, psychoanalýzu, lidské vztahy, umění, literaturu, historii, zkrátka a řečeno jeho slovy, probere vše „Od babičky Choděrové až po hranice poznání.“ Jeho úvahy jsou neuvěřitelně nadčasové i moderní a myslím, že jsou jedním z hlavních důvodů, proč by Korespondence neměla chybět v žádné knihovně. Werichových dopisů je o něco méně, ale i v nich najdeme jeho typické a obecně též asi známější pohledy na život a na svět. Nádherný je také jeho dopis adresovaný Williamu Shakespearovi jako poklona a hold jeho dílu. Werich ho napsal v době, kdy se, fascinován postavou Falstaffa z Jindřicha IV., pokoušel převést a upravit tuto Shakespearovu hru do jevištní a později do filmové podoby. Paradoxně to byl nakonec Werich, který se později, když nemohl hrát a dělat divadlo, věnoval psaní.

Bohužel, vzájemná korespondence je i přehlídkou neuskutečněných plánů a projektů jak společných, tak individuálních. Nechybí ani oboustranné pokusy najít si nějakého nového tvůrčího partnera. Voskovec po jistou dobu spolupracuje s Mary Mannes na nové divadelní hře, Werich si za svého hereckého partnera vybírá Miroslava Horníčka. Jenže symbiózu a doslova telepatické propojení V+W nic nenahradí. Ne nadarmo nazývá Voskovec Wericha „nejlepším mužským svého života.“

Zostřující se politická situace, která nakonec zabránila nejen společné tvorbě, ale vzhledem k cenzuře i korespondenci samotné (část dopisů se ztrácela, Werich se občas zdráhal je vůbec psát) vedla nakonec k rozhodnutí dopisy uchovávat. Byl to bezpochyby jasnozřivý moment, protože se staly skutečně stěžejním dílem z období „přesoceánské tvorby“ V&W a zároveň důležitým odkazem i svědectvím doby.

Politická gramotnost obou pánů byla vysoká, ačkoliv jejich poválečná rozhodnutí pro volbu „vlasti“ byla protichůdná. Voskovce zdržel po válce ve Státech především rozvod s jeho první ženou a také podstoupení psychoanalýzy, kterou chtěl dokončit a která byla v tehdejším Československu sotva v plenkách. Později začal ztrácet důvěru k politickému vývoji a nakonec se po pobytu v Evropě rozhodl pro americké občanství. Po příjezdu do New Yorku byl nečekaně zatčen a internován na imigračním ostrově Ellis Island a podezírán ze spolupráce s komunisty. K tomuto období se váže jeho významný dopis Ferdinandu Peroutkovi a součástí Korespondence je i poprvé uveřejněný zápis z výslechu. V USA nachází uplatnění především jako divadelní a filmový herec.

Werich se zpočátku snaží pokračovat v divadelní, později i filmové a literární práci, jenže šrouby se pozvolna utahují. Dostává se mu ale možností vycestovat do zahraničí, odkud si může s Voskovcem psát otevřeně a kde se taky ještě několikrát setkají, přičemž nejvýznamnějším je Werichův pobyt přímo u Voskovce ve Spojených státech. Nástup tvrdé normalizace pak pro něj znamená nepsaný zákaz veškeré činnosti a pokusům o vycestování posléze brání už sám jeho zdravotní stav. Roli dopisovatelky pak často přebírá Werichova žena Zdenka.

Přestože „Nikdo nic nikdy nemá míti za definitivní“, celou korespondenci prostupuje krok za krokem narůstající smutek a vědomí faktu, že tato „jedna duše ve dvou tělech“ (Voskovec:„Je to přece jen menší zázrak, jak i na dálku nám to dále myslí rovnoběžně…“) postupně přichází o veškerou společnou budoucnost. Elán se zvolna vytrácí, přibývá zpráv o existenčních starostech, nemocech, rodinných problémech, úmrtích. Z dopisů je cítit prohlubující se rezignace, strach o zdraví a život bližních a vzájemná morální podpora obou rodin plná lásky, obrovského pochopení a neskrývané něhy.

„Značka V+W je v ČSSR značka strašně populární. Jinde vůbec ne, jinde je to Volkswagen.“ (Werich). Korespondence jako celek je životní výpovědí spřízněných duší, oddělených železnou oponou, tedy něčeho, co mnozí z naší generace zažili na vlastní kůži.

Je svého druhu deníkem, střídá se tu dobré a zlé, radosti a smutky. Vedle toho je literární lahůdkou, kterou si vychutnají milovníci slovních hříček, jemného, inteligentního humoru (neurazí ani použití vulgárních výrazů) a moudré filozofie. A samozřejmě a na prvním místě, milovníci Voskovce a Wericha. Zkrátka, při četbě se nepřestáváte „kupodivit“.

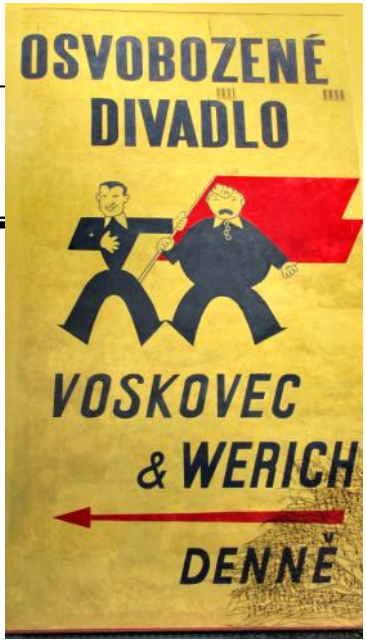

Na vydání třídílné Korespondence V&W má velkou zásluhu paní Meda Mládková, které se podařilo vyjednat s majiteli autorských práv svolení k jejímu zveřejnění. Největší poklonu a obdiv si ovšem zaslouží dr. Ladislav Matějka, žijící v Bostonu, který veškerou korespondenci, uloženou v bostonském Gotliebově archivu, ručně opsal. Podle tamních pravidel totiž nesmíte oxeroxovat více než pět stran formátu A4, opsat si ale můžete, co chcete.

Můj otec George Voskovec

13. 10. 2011 se v Praze uskutečnila premiéra dokumentárního filmu, mapujícího osobní i umělecký život Jiřího Voskovce ve Spojených státech (1590-1981).
Nevím, jak vám, ale mně se stává, že začnu-li se zabývat nějakým tématem, začne mi ono téma tak nějak samo vycházet vstříc. Krátce po dočtení Korespondence V&W se mi naskytla možnost, doplnit si četbu reálným obrazem a to nejen obrazem konkrétních, v dopisech zmiňovaných lokalit (byty v N.Y., Ellis Island, dům v poušti Mojave, rodný dům na Sázavě, divadla), ale i obrazem Voskovce-umělce, Voskovce-manžela a Voskovce-otce. Film je doprovázen úryvky z Korespondence a ze záznamu rozhovoru V+W přes oceán z roku 1964. Z dokumentu se dozvídáme, že důvodem Voskovcovy internace po příjezdu do USA v roce 1950 byly zřejmě jeho styky s A. Hoffmeisterem a jeho propuštění významně napomohli F. Peroutka a P. Zenkl.
Obrázek Voskovce-umělce, který dokument nabízí, je různobarevný. Fotografie a ukázky z filmů, TV seriálů i z jeviště střídají rozhovory s jeho přáteli a spolupracovníky z branže, např. s M. Formanem, A. Serbanem, V. Havlem. Zaznívají různé názory, mimo jiné i ten, že přes veškerý optimismus a některé úspěchy si byl Voskovec vnitřně vědom toho, že už se nikdy nemůže přiblížit uměleckému postavení, jaké měl v rodné vlasti. Také kvalita projektů, na kterých pracoval, byla různorodá, jak je z ukázek patrno. Existenční starosti mu ale často nedávaly příliš na výběr.
Krátce a hlavně prostřednictvím fotografií se představuje Voskovec-manžel ve svém druhém manželství s Anne Garlett, s níž adoptoval dvě dcery – Vicki a Gigi. Anne záhy zemřela na rakovinu, což byla pro celou rodinu těžká rána. Tvůrcům dokumentu se podařilo zaznamenat ještě krátkou výpověď jeho poslední, třetí ženy Christine McKeown, která na něj i na jejich manželství vzpomíná s úctou a láskou. Christine uprostřed natáčení umírá a v závěru filmu jsme tak nečekaně svědky pohřbu, kdy popel zemřelých manželů mizí na jejich přání v Atlantiku u Welwyn Jetty, Long Island (část popela J. Voskovce je ale uložena v rodné vlasti).
Nemám právo soudit, nicméně nejsmutnějším „překvapením“ pro mne byl Voskovec-otec. To, co je v korespondenci jen naznačeno, je na plátně jasně pojmenováno. Jiří Voskovec se na naléhání své poslední ženy Christine vzdal obou adoptivních dcer a svěřil je do péče jiné rodině. Mladší Gigi, která se po stopách otce vydává a je tak průvodkyní po celém dokumentu, se současně snaží toto jeho evidentně velice nelehké rozhodnutí pochopit.
Kruh se uzavírá a obraz je dokončen. Téměř. Nebyl by úplný bez citátu, který vystihuje podstatu Voskovcova přístupu k životu, tu úžasnou schopnost vyrovnávat se s těžkostmi: *„Zkušenost mě naučila, že to nejdůležitější je neudělat chybu, ale i když to člověk posral, neztratit glanc. A jít do toho znova.“* Na závěr filmu zazní tato jeho myšlenka poněkud jadrněji. Ale kdo by se divil?

VALE ANTE

Je mi velmi líto, že si tento článek o V+W nemůže přečíst velký milovník a fanda Voskovce a Wericha, který se osobně několikrát setkal v New Yorku s Jiřím Voskovcem - dlouholetý přispěvatel do krajanského tisku, Čechoaustralan **ANTE SCHOTT**. Právník, úspěšný podnikatel, autor **zemřel ve věku 93 let 12. října 2011**.

Do Austrálie přišel po roce 1948, jeho život byl nesmírně pestrý a zajímavý, popsal jej ve svém vyprávění „Život je jen náhoda“, které vycházelo na pokračovaní v Čechoaustralanu. Anteho jsem v posledních letech chodila ráda navštěvovat a naslouchala fascinována jeho životním vzpomínkám. Ve svém psaní zdůvodňoval sled svých životních peripetií náhodou, měl tím však spíš na mysli osud, který mu přihrával do cesty ony „náhody“. Ty dovedl Ante většinou správně zúročit k prožití spokojeného života v Melbourne. Austrálii obohatil celkem o jednadvacet nových občanů, počítáme-li v to jeho manželku, dvě dcery, pět vnoučat a dvanáct pravnoučat.

S Antem jsem sdílela společnou lásku k Praze a ke kultuře. Nikdy jsem v něm nespatřovala starého, skoro slepého muže, protože byl duševně stále mlád. Miloval společenský život a jeho zrakový a věkový handicap mu nikdy nezabránil dostavit se s nadšením na jakoukoliv krajanskou kulturní akci, ať už to byl klasický koncert v Národním domě, folklórní tanec v divadle, dokonce vystoupení rockové skupiny nebo recitál jemu zcela neznámého slovenského zpěváka. Byl velkým fanouškem sportu, jako divák nechyběl na mnoha Olympijských hrách. Jeho neustálý zájem o politický, ekonomický a kulturní život jej udržoval mladým a dlouhověkým.

Život prožil v Austrálii, pohyboval se s lehkostí po celém světě, vzpomínal na osudovou Paříž, ale jeho srdce patřilo Praze. (sem)

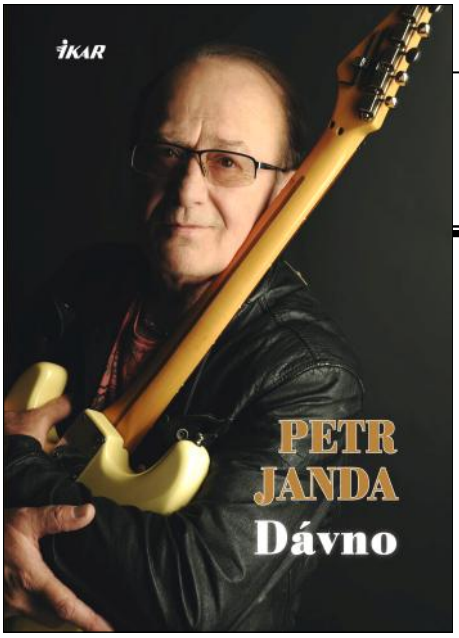

PETR JANDA – KNIHA „DÁVNO“

Když začne všechno kolem jít … líně
A závrať z dávných výher už je ta tam
A mizí chuť i důvod být … vlídně
Na všechno říkáš si vždyť tohle už znám
Tohle já za sebou mám

Dávno, dávno
To slovo má slzu pod usmáním
Dávno, dávno
Zní ve mně vlídně a bez ustání…

Bylo to ovšem celkem nedávno – minulý rok, kdy legenda českého rocku Petr Janda svěřoval své bohaté a pestré zážitky ze života v důvěrně laděných, komorních pořadech krajanům po celé Austrálii. Svá poutavá a zábavná vyprávění doprovázel tenkrát zpěvem svých dnes již evergreenů a svojí osobitou hrou na kytaru. Ve stejném ladění vzpomínek se nese i jeho právě vydaná kniha „Dávno“.
"Jako knižního autora je to moje premiéra i derniéra," uvedl zpěvák a kytarista, fenomenální hudební skladatel a lídr skupiny Olympic na jejím křtu v největším knihkupectví České republiky - Paláci Luxor na Václavském náměstí. Dodal, že na knize vydané nakladatelstvím Ikar pracoval dva roky. Měl nabídku na sepsání autobiografie od několika zkušených autorů, ale žádný se mu nelíbil.
"Hudba je pro mě náplň života, jediné, co mě opravdu baví, je muzika," říká Janda. V knize vzpomíná ale na své dětství, rodiče i vlastní rodiny, hezké i tragické chvíle.
"Už jsem zralý říct i nepříjemné věci. Nic jsem nezamlžil a nešetřil jsem se. Nechtěl jsem se dělat lepším, než jsem," prohlásil Janda. Zdůraznil však, že byl zdrženlivý v popisování vztahů mezi lidmi, které během svého života potkal.
Skupina Olympic, od jejíhož založení uplyne v příštím roce celých padesát let, vystupuje ve své poslední sestavě už přes 20 let. Krajané v Austrálii ji měli možnost spatřit ve skvělém složení zakladatele Petra Jandy, baskytaristy Milana Brouma, klávesisty Jirky Valenty a bubeníka Milana „Ferdy“ Peroutky již dvakrát.
V roce 1968 skupina debutovala albem Želva, které je první českou beatovou dlouhohrající deskou. Za svou kariéru vydala téměř dvě desítky dlouhohrajících alb a velké množství různých výběrů. Poslední studiovou desku Sopka vydal Olympic v září 2007.
Koncerty Olympiku pod Jižním křížem patří k těm nejlepším turné českých umělců v Austrálii. Jejich hity opravdu nelze zapomenout, předávají se z generace na generaci a i z toho důvodu zůstává tato skupina stále v první desítce těch nejpopulárnějších. V rámci oslav své padesátky plánují Olympici jako do třetice všeho dobrého svoji poslední návštěvu Austrálie v roce 2013. Máme se na co těšit. (sem)

„Spisovatelskou nezkušenost přetavil Janda v přednost. Jeho sloh je strohý, bez dramatických zápletek a básnických obratů, svobodně využívající jazyka spisovného i nespisovného. Zápisky jsou tím pádem přímočaré a jasné tak, jako je autorova hlavní disciplína - rock'n'roll.
Janda jde vždy rovnou na věc. Uchopí téma, lehce je přiblíží, v pár větách rozuzlí a pokračuje dál. Slohová dramata se v jeho knize nekonají. Životní ovšem ano. Muzikant s bolestí vzpomíná na smrt první manželky Jany i syna Petra. Oba přemohla rakovina a Janda soudí, že by se se svými pocity z obou událostí nedokázal podělit s jiným autorem své biografie, než se sebou samotným. Jeho vyprávění je korektní. O době normalizace píše s potřebným odstupem, leckde přiznává malou odvahu, jinde strach. Vzpomíná ale i na vzepření se předlistopadovému režimu, zvláště když v roce 1989 on a celý Olympic podepsali petici za propuštění Václava Havla z kriminálu. O svých prohrách i výhrách pak referuje objektivně, pokaždé nesmírně pokorně…“
(Z recenze knihy v Právu)

LENKA FILIPOVÁ - Zpěvačka – Zamilovaná – do správných tónů

Barbara Semenov

Zná ji celý svět. Zpěvačku, šansoniérku, něžnou plavovlásku s jedinečným přednesem lyrických písní. Celine Dion. Málokdo dnes ví, že na jejím místě mohla dnes stát naše Lenka Filipová.

Psal se rok 1988, když dostala československá frankofonní interpretka nabídku, aby reprezentovala Švýcarsko na soutěži Eurovize s francouzskou písničkou „Neodcházej ode mne“. Krátce předtím, než měla odlétat, jí bylo ale účinkování zakázáno a s písničkou určenou pro Lenku Filipovou nakonec vystoupila náhradnice - tehdy ještě nepříliš známá Celine Dion. A mezinárodní soutěž vyhrála. Uplynulo dvacet let, a jak už to v životě dle jeho tajemných zákonů chodí, si Celine Dion vybrala, aniž by ji dřív znala, právě Lenku Filipovou jako hostující zpěvačku pro svoji megashow v pražské O2 aréně. Česká zpěvačka na tento zážitek vzpomíná ráda - na osud věří, ale svoji víru obohatila o poznání, že se mu musí trochu pomoci:- *„Můžeme v cokoliv věřit, ale je zapotřebí i pro to, co je dáno, něco udělat. Věřím na osud, ale nikoliv s rukama v klíně…“*

Lenka Filipová působí na české a slovenské scéně již desítky let, z jejího dívčího projevu zůstalo zachováno hodně mladistvého půvabu, na druhé straně dozrála ve špičkovou umělkyni, která exceluje v široké škále hudebních žánrů – od populárních písniček přes šansony, jazz, keltské songy, lidovky až k náročné klasice, kterou bravurně zvládá na své kytary. Ne neprávem odpověděl před několika lety Karel Černoch na dotaz, které zpěváky a zpěvačky má rád:- *"Ze zpěváků třeba Kamila Střihavku, obdivuju silné hlasy. A ze zpěvaček hlavně Lenku Filipovou. Je to krásná ženská, krásně zpívá, krásně hraje na kytaru, je to profesionálka každým coulem a navíc ještě milá. To je kombinace, která se dnes jen tak nevidí."*

Lenka Filipová vystudovala na pražské konzervatoři a poté na Mezinárodní hudební akademii v Paříži obor klasická kytara. Dosud vydala 10 řadových alb a 4 klasická kytarová. Většina z nich byla oceněna jako zlatá nebo platinová. Působí také jako autorka hudby a mnoho jejích skladeb se stalo velkými a trvalými hity.

Koncertovala ve všech zemích Evropy, v Japonsku, USA a Kanadě, získala Grand Prix na kytarovém festivalu v Nizozemských Antilách, v roce 1997 českou Cenu Grammy a podnikla dvě koncertní turné s Francisem Cabrelem. Zpívá česky, rusky, francouzsky, anglicky. Miluje keltské písně, keltská muzika jí připadá blízká a přirozená:- *„Asi už jsem v těch končinách někdy pobývala, a nejenom v jednom životě, a asi už jsem i tenkrát byla muzikantka. Jak cizí jazyky, tak muzika – to je pro mě domovský pocit. Patří sem pravděpodobně i keltština, i když je velmi těžká. Obsahuje něco z francouzštiny, něco z angličtiny, něco z němčiny… Jak se Keltové pohybovali Evropou tvořil se jejich jazyk; jinak se píše a jinak vyslovuje, až se téměř blíží znakové řeči. Tohle mě hodně oslovuje a zajímá, v keltské muzice zejména typické harmonické postupy, různé mody zpěvu a instrumentální plochy. Chtěla bych v tomto směru dále pokračovat a objevovat…“*

I díky ojedinělým a působivým keltským skladbám, které obohacují dnes Lenčin repertoár, je její recitál skutečným zážitkem. Během své letní návštěvy České republiky jsem měla možnost vidět její vystoupení a byla jsem jím nadšena. Vzpomněla jsem si na podobně kvalitního slovenského zpěváka, Petera Nagye, kterému jsme s Petrem Vítkem uspořádali úspěšné australské turné před dvěma lety. Tenkrát mi Nagy prozradil, že existuje jen málo českých umělců schopných podobně jako on „utáhnout“ za doprovodu pouhé kytary celovečerní koncert. Mezi tyto výjimečné „entertainery“ patří vedle Petera zcela nepochybně i Lenka Filipová. S lehkostí přechází z jednoho žánru do druhého, z jazyka do jazyka, z šestistrunné na dvanáctistrunnou kytaru (tu zdědila po svém příteli a kolegovi, nezapomenutelném Karlu Zichovi), přitom krásně moderuje svá vystoupení a uvádí skladby, které udivují posluchače širokou rozmanitostí. Nechybějí staré písně, které se dávno staly evergreeny, jako „Prý se tomu říká láska“, „ Za všechno může čas“, „Částečně zatmění srdce“, „Mosty“ a samozřejmě ani trademark song Lenky Filipové „Zamilovaná“.

O něm zpěvačka říká:- *„Měla jsem poměrně málo písní převzatých od cizích autorů. Vždycky jsem dbala o to, aby to v takovém případě nebyl velký hit. Abych tím nebyla ovlivněná ani já, ani publikum. Abych jim dala svou tvář a dokázala si z nich udělat vlastní písničky. Když jsem byla na studijním pobytu ve Francii, dostala jsem se k dokončování druhé desky Francise Cabrela. Slyšela jsem u jeho manažera nesmíchané snímky a právě tahle píseň mě moc oslovila. Tak jsem Francise poprosila, jestli by mi tu píseň nevěnoval, že bych si ji nechala otextovat česky. Zajímavé na tom je, že ani Francis tehdy ještě netušil, že z této písně bude jeho velký hit. A když jsme já i on ve stejné době—on ve Francii a já u nás (s textem Zdeňka Rytíře) - zařadili tuto píseň na naše desky, byla tato píseň pro nás oba osudová…“*

Lenka s úsměvem vzpomíná na „rytířovskou klasiku na poslední chvíli“:- *„Text mi diktoval po telefonu přímo do studia, když už už se to mělo točit. Jestli se do té nahrávky člověk pečlivě zaposlouchá, všimne si, jak to zpívám. Udýchaně, jako z papíru. A přesně tak to taky bylo.“*

Lenka Filipová mne svým koncertem v Praze příjemné překvapila. Rozhlížela jsem se během jejího recitálu kolem sebe po vyprodaném sále a viděla jsem diváky naslouchající se spokojeným úsměvem této nestárnoucí zpěvačce. Stala jsem se na okamžik součástí onoho „feel good" souznění všech, které v té chvíli oslovovala. A později, komukoliv jsem oznámila, že Lenka Filipová se chystá po svém nedávno absolvovaném turné po Spojených státech potěšit také krajany v Austrálii, každý pochvalně pokýval hlavou. Lenka Filipová je prvotřídní export.

Lenka vzbuzuje respekt i tím, že si v životě nezadala s bulvárem a nepřestává přísně střežit své soukromí. Ač sama z umělecké rodiny, je také toho názoru, že je důležité nechat své dnes osmnáctileté dceři její vývoj, nesnažit se ji převést někam jinam:- *„Doba spěje k tomu, že bychom rádi ty naše mlaďochy ukazovali jako hotové v čím dál tím mladším věku, to ale nemůže přirozeným způsobem vydržet. Když je takhle ukážeme, už je deformujeme, ničíme jejich vidění světa… Postavíme je do světel reflektorů a oni to nemůžou unést, nemůžou se rozvinout přirozeným způsobem. Tlaky z různých stran je nutně velmi ovlivňují."*

O to více budeme mít my v Austrálii štěstí, protože zde vůbec poprvé představí svoji dceru, která ji bude klavírně doprovázet během celého turné. Nenechte si ujít jedinečnou příležitost vidět a slyšet Lenku Filipovou během únorových koncertů v Launceston, Melbourne, Adelaide a Sydney. Jak často se nám v Austrálii dostane kvalitního kulturního zážitku? Lenka Filipová, která na mne udělala velký dojem podobně tak jako na široké publikum v Čechách a na Slovensku, na krajany ve Spojených státech i na Celine Dion, představuje hodnotnou zábavu, dalo by se říci, že její koncert je vlastně sérií minidramat, jak se ostatně svěřuje sama zpěvačka:- *„Můj táta je herec a já jsem strávila pěkný kus dětství koukáním zpoza opony. Chtěla jsem být herečka, ale tatínek mě odrazoval, že je to ještě těžší než muzika. A určitě měl pravdu, když říkával, že jednou budu té kytaře "líbat kolíky". Ale stejně jsem k divadlu odjakživa tíhla - třeba dodnes se mi nejlíp vystupuje v divadelních sálech - a když to tak vezmu, každá písnička je pro mě takové minidrama ve čtyřech minutách…"*

Přijďte se přesvědčit.

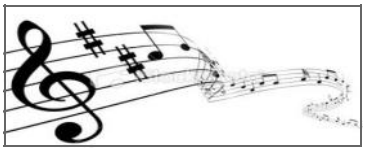

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Foto “Rozbřesk nad Dvanácti apoštoly” (Great Ocean Road) - Alex Cherney
Foto na titulní straně “Na motivy Čechoaustralana” (Národní od Žofína) - Eva Jančík

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P.O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
PP 381712/02414

POSTAGE PAID AUSTRALIA